ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

"ЛОГИСТИКА ВА ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" КАФЕДРАСИ

"ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" ФАНИДАН ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

ТОШКЕНТ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

"ЛОГИСТИКА ВА ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" кафедраси

"ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" фанидан

ЎҚУВ – УСЛУБИЙ МАЖМУА

ТОШКЕНТ

Ўқув-услубий мажмуа Тошкент Давлат Иқтисодиёт Университети Ўқув-услубий Кенгашининг 201_-йил 29-августдаги 1-сонли мажлис баёни билан маъқулланган

"Логистика ва инфратузилмаии ривожлантириш" кафедраси томонидан " ЛОГИСТИК ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" фанидан тайёрланган. Ўкув-услубий мажмуа "Менежмент" факултети кенгашининг 201_ йил 30 августдаги 1-сонли йигилишида мухокама килинган ва маъқулланган.

"ЛОГИСТИК ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ"фанидан ўқув-услубий мажмуа "Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш" кафедрасининг 201_ йил 1 июлдаги 43 - сонли йиғилишида мухокама килинган ва тавсия этилган.

ТУЗУВЧИЛАР: А.Кучаров ТДИУ "Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш" кафедраси мудири, и.ф.д., проф.
Н.Кадырова "Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш" кафедраси ассистенти
Мухамеджанова К. "Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш" кафедраси ассистенти

ТАҚРИЗЧИЛАР: Қ.Каримкулов ДБҚ. ОХБИ "Товарларни сертификатлаш ва синфлаш" кафедраси бошлиғи, к.ф.д., проф.
Ё.Қориева ТДИУ, "ТИФ" кафедраси профессори, и.ф.д.

МУНДАРИЖА

1.Ўқув дастури
2.Ишчи дастури
3.Таълим технологияси
4.Фан бўйича масалалар, топшириқлар ва кейслар тўплами
5.Тестлар
6.Умумий назорат саволлари
7.Глоссарий
8.Реферат мавзулари
9.Адабиётлар рўйҳати
10.Таянч конспект
11.Курс иши тайёрлаш бўйича услубий кўрсатма
12.Фойдали маслаҳат ва тавсиялар
13.Услубий кўрсатма (талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолаш, мустақил таълимни ташкил этиш бўйича услубий кўрсатмалар

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

Рўйхатга олинди
№ ____________________
2015 й. «___» ___________

“Тасдиқлайман”
Ўқув ишлари бўйича проректор
доц.О.Қ.Рихсимбаев
____
2015 й. «__» _____________

ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	200000	- Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси:	230000	- Иқтисод
Таълим йўналиши:	5230400	- Маркетинг (логистика)

Тошкент – 201_

Фан дастури Тошкент давлат иқтисодиёт университети Кенгашида кўриб чиқилган ва маъқулланган (201__ йил “___” ____________ даги “___” -сонли баённома).

ТУЗУВЧИЛАР: А.Кучаров ТДИУ “Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедраси мудири, и.ф.д., проф.
Н.Кадырова “Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедраси ассистенти
Мухамеджанова К. “Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедраси ассистенти

ТАҚРИЗЧИЛАР: Қ.Каримкулов ДБҚ. ОХБИ “Товарларни сертификатлаш ва синфлаш” кафедраси бошлиги, к.ф.д., проф.
Ё.Қориева ТДИУ, “ТИФ” кафедраси профессори, и.ф.д.

© “Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фан дастури – Т.: ТДИУ, 201_. -11 бет.

КИРИШ

Маълумки турли сифатга эга бўлган моддий оқимларнинг ҳаракатланишига оид фаолият турлари логистиканинг мазмунини ташкил этади. Логистика асосий мазмун ва моҳияти жиҳатидан хомашё ва материалларни ишлаб чиқарувчиларга, истеъмолчиларга етказиш жараёнларини режалаштириш, назорат қилиш, транспорт операцияларини ташкил этиш ва бошқариш, юкларни омборларда сақлашни ташкил этиш, маҳсулотларни истеъмолчиларга унинг талабларига кўра етказиб бериш билан боғлиқ муаммолар ечимини топишни кўзда тутади.

Юқоридагиларни хисобга олган ҳолда, логистика инфратузилмаларини ривожлантириш долзарб масалалардан биридир. Логистика инфратузилмалари тизими товар, хомашё ва тайёр маҳсулотларни етказиб беришни таъминлайди. Шунинг учун хам бугунги кунда логистика инфратузилмалари тизимини лойиҳалаштириш логистика менеджерларининг асосий вазифаларидан бирига айланган.

Мамлакатимизда логистика марказларини ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. “Навоий халқаро интермодал логистика маркази”, “Ангрен логистика маркази”, “Тошкент логистика маркази”ни барпо этиш ва ривожлантиришга хизмат қилаётган лойиҳалар республикамизнинг транзит салоҳиятини ошириш ва бундай имкониятлардан тўлақонли фойдаланишда муҳим ўрин тутади. Хусусан, "Навоий" аэропорти негизидаги халқаро интермодал логистика маркази Марказий Осиёдаги энг йирик ва энг замонавий транспорт-логистик хаб бўлиб, у энг юқори халқаро мезонларга жавоб беради.

Ўқув фанининг мақсади ва вазифалари

Фанни ўқитишдан асосий мақсад – замонавий логистика инфратузилмалари тизими ва объектлари функциялари, логистика инфратузилмаларини ривожлантириш, хорижий тажриба, ҳамда Ўзбекистоннинг логистика марказлари фаолиятига доир масалалар ва интеграллашган жараёнларни амалга оширишни таъминлаш ҳамда талабаларда шу соҳада назарий ва амалий профессионал билимини шакллантиришдан иборатдир.

Фаннинг асосий вазифалари:

– логистика инфратузилмалари элементларига характеристика бериш ва логистика инфратузилмаларини бошқариш концепциясини ўргатиш,

– логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш масалалрини кўриб чиқиш,

– логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятларини ўргатиш,

– логистик марказларни ташкил этишни хорижий тажрибасини таҳлил қилиш,

– маҳсулот ва хизмат тақсимоти каналларининг фаолиятини назорат

қилишни, ҳамда тақсимот логистикасининг амалий аҳамияти каби масалаларни кўриб чиқишдан иборат.

Фан бўйича талабаларнинг билимига, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида бакалавр:

– логистиканинг концептуал ташкил этувчилари;

– логистиканинг функциялари ва тамойиллари;

– логистик тизим тушунчаси ва логистиканинг замонавий концепциялари;

– логистикада моддий оқимларни бошқаришни ташкил этиш усуллари;

– моддий оқимларни тақсимлаш жараёнида иштирок этувчи воситачилар турлари ва уларнинг функциялари;

– транспорт логистикасининг мазмуни ва моҳияти;

– ишлаб чиқариш логистикасининг мақсади ва вазифалари;

– тижорат логистикасининг моделлари ва усуллари;

– логистикада заҳираларни бошқаришнинг асосий кўрсаткичлари ***ҳақида тасаввурга эга бўлиши***;

– логистика тизими концепциясининг назарий асосларини ва улардан тадбиркорлик фаолиятини тартибга солишда фойдаланишни;

– логистик фаолиятда материаллар, товар, хомашё заҳираларини бошқаришни;

– логистика тизимида бошқарувни ташкил этиш, режалаштириш ва таҳлил қилишни;

– товар ҳаракатларини бошқаришни ***билиш ва улардан фойдалана олиши***;

– логистика тизимида ахборотлар базасини шакллантириш усулларидан фойдаланиш;

– логистик моделларни ишлаб чиқиш;

– логистика тизимини такомиллаштириш асосида корхоналаринг рақобатбардошлигини таъминлаш ***кўникмаларига эга бўлиши керак***;

– логистика тизимида сервис хизматларини ташкил этиш йўлларини танлаб олиш;

– логистика фаолият самарадорлигини ошириш йўлларини аниқлаш;

– логистик тизимни шакллантириш;

– логистик фаолият самарадорлигини аниқлаш ***малакаларига эга бўлиши керак.***

Фаннинг ўқув режасидаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвийлиги

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фани танлов

фанлари мажмуасига тааллуқли бўлиб, талабалар уни 7-семестрда ўрганишади.

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фани "Халқаро логистика", "Логистикани стратегик бошқариш", "Транспорт логистикаси", "Тижорат логистикаси", "Божхона логистикаси", "Ишлаб чиқариш логистикаси" каби бир қатор иқтисодий йўналишдаги фанлар билан ўзаро боғлиқ ҳамда услубий жиҳатдан узвийдир.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни

Бу фан мутахассисларда логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари бўйича таянч билимларини шакллантиради. Логистика инфратузилмалари ривожлантиришнинг асосий йўналишлари бўлиб сотиб олиб жамлаш логистикаси, ишлаб чиқариш логистикаси, транспорт логистикаси, ахборот логистикаси, омборларга жойлаш ва бошқалар ҳисобланади. Бу фан ишлаб чиқаришни хом ашё билан таъминлашдан бошлаб ишлаб чиқарилган маҳсулотларни истеъмолчиларга етказишгача бўлган ҳамма масалаларни қамраб олади. «Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фани танлов фанлар блокининг асосий фанларидан бири ҳисобланади.

Фанни ўқитишдаги замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Талабаларнинг "Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фанини ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларидан фойдаланиш, янги информацион-педагогик технологияларни татбиқ этиш муҳим аҳамиятга эга. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув-услубий қўлланма ҳамда мажмуалар, маъруза матнлари, тарқатма ва электрон материаллар, виртуал стендлар ва макетлардан, шунингдек, "инсерт", "блиц-сўров", "кластер", "ақлий ҳужум" каби усуллардан кенг фойдаланилади. Маъруза, амалий ва лаборатория дарсларида мос равишда илгор педагогик ва ахборот технологияларидан фойдаланилади.

АСОСИЙ ҚИСМ

1-Модул. Фаннинг маъруза машғулотлари мазмуни

Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари. Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий вазифалари. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари. Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. Логистик

марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари.

2-Модул. Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув

Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Инфратузилмани ривожлантириш мақсади. Инфратузилмани ташкил этувчилари. Инфратузилма тизими турлари: бозор инфратузилмаси, ижтимоий инфратузилма, институционал инфратузилма. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларига умумий талаблар. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг тизимли методологияси. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.

3-Модул. Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари

Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. Логистика занжирини ташкил этишнинг моҳияти. Транспорт ва тақсимлаш марказлари. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. Логистика инфратузилмаларини шакллантириш асослари. Логистика инфратузилмаларининг функциялари. Мультимодал транспорт логистика марказлари.

4-Модул. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги қарори мазмуни. Логистикани стратегик бошқариш. Логистика ва логистика инфратузилмаларини ривожланиш стратегиялари. Стратегик масалаларнинг мохияти, асослари ва турлари. Стратегик рисклар ва уларни олдини олиш. Танланган стратегиянинг бизнес режасини макети. Ишлаб чикариш логистикаси. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш. Логистика инфратузилмаларини назорат қилишнинг кўрсаткичлари. Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий вазифалари. Логистика инфратузилмаларини ривожлантирищда иқтисодий-

математик услублар. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.

5-Модул. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш

Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Чизиқли ва хол-хол тизмали логистик инфратузилма элементлари. Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари. Порталлар – иқтисодиётнинг ривожланиш элементи сифатида. Хаблар – логистик тўрларда оқимларни бошқариш элементи сифатида. Транспорт йўлаклари тушунчаси. Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. Логистик тўрларда терминал тушунчаси. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари. Логististика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. Логистика марказлари ва логистика тармоқлари тушунчалари. Логистика марказларини жойлаштиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш. Транспорт сохасига инвестицияларни жалб этиш муаммолари. Транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг инновацион лойиҳалари.

6-Модул. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари

Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. Транспорт логистика инфратузилмасининг асосий элементлари(транспорт тармоғи, узеллари, терминаллари). Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

7-Модул. Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари

Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. Транспорт харажатларининг асосий турлари ва уларни шакллантиришнинг тамойиллари. Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. Транспорт экспедитор сервисининг харажатлари. Юк етказиб беришнинг мульти модал технологиялари транспортининг харажатлари. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. Микро ва макро даражада

логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.

8-Модул. Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш

Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.

9-Модул. Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси

Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи. Логистик марказлар шаклланишининг методологик тамойиллари. Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. Ғарбий Европа логистик марказлари. Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар. Логистик марказларни ташкил этишнинг Россия тажрибаси. Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. Россиянинг “Шимолий-ғарб” логистик тизими ва логистик марказлар тўри. Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. Мультимодал транспорт логистик марказлар тушунчаси, уларнинг миссияси. Мультимодал транспорт логистик марказларнинг мақсади, вазифалари ва функционал хусусиятлари.

10-Модул. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти

Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси. Ангрен логистик марказининг асосий мижозлари. Ангрен логистик марказининг асосий хизмат турлари: автомобил транспорти турлари, темир йўл транспорти турлари, юкларни экспедиция қилиш, юкларни ортиш ва тушуриш хизматлари, омборхоналаштириш хизматлари, божхона ҳужжатларини расмийлаштириш хизматлари ва бошқа хизматлар. Ангрен логистик марказининг хизмат тарифлари.

Амалий машғулотларнинг тахминий рўйхати

1. Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув.
2. Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.
3. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.
4. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.
5. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.
6. Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари.
7. Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.
8. Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.
9. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.

Лаборатория ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишларини ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс ишини ташкил этиш бўйича услубий кўрсатмалар

Фан бўйича курс иши ўқув режада кўзда тутилмаган.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил таълимнинг асосий мақсади - ўқитувчининг раҳбарлиги ва назоратида муайян ўқув ишларини мустақил равишда бажариш учун билим ва кўникмаларни шакллантириш ва ривожлантириш.

Талаба мустақил ишини ташкил этишда қуйидаги шакллардан фойдаланади:

– айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
– берилган мавзулар бўйича ахборот (реферат, тақдимот) тайёрлаш;
– назарий билимларни амалиётда қўллаш;
– махсус адабиётлар бўйича фаннинг бўлим ёки мавзулари устида ишлаш;
– талабаларнинг ўқув-илмий тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ бўлган фаннинг бўлим ва мавзуларини чуқур ўрганиш;
– кейс-стадилар ва ўқув лойиҳаларини мустақил бажара олиш;
– фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулотларини ўзлаштириш;
– илмий мақола, тезислар, турли илмий анжуманларга маъруза тайёрлаш ва ҳ.к.

Мустақил ишни ташкил этиш бўйича услубий кўрсатма ва тавсиялар, кейс-стади, вазиятли масалалар тўплами ишлаб чиқилади. Унда талабаларга асосий маъруза мавзулари бўйича амалий топшириқ, кейс-стадилар ечиш услуби ва мустақил ишлаш учун вазифалар белгиланади.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари

1. 2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастуридан ўрин олган логистик масалалар таҳлили
2. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар
3. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.
4. Логистик инфратузилма тизимида порталлар ва хаблар, ҳамда уларнинг функциялари.
5. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.
6. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш.
7. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.
8. Инновацион логистика марказларини ривожлантиришнинг хусусиятлари.
9. Ўзбекистон Республикасида логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.
10. Логистик етказиб бериш занжирида инфратузилма элементлари жойлашувини режалаштириш.
11. Транспорт-экспедиторлик компаниялари хизматлари комплексини кенгайтиришнинг асосий йўналишлари.
12. Халқаро логистик тизим фаолиятида транспорт-экспедиторлик компанияларининг роли ва аҳамияти.
13. Халқаро транспорт коридорлари логистика инфратузилмасининг муҳим қисми сифатида.
14. Логистика инфратузилмаси доирасида омборхона жараёнларини самарали ташкил этиш.
15. Ташқи савдо компаниялари буюртмаларини бошқаришда логистик услублардан фойдаланиш.
16. Ташқи савдо логистикасида заҳираларнинг турлари ва уларни бошқаришнинг моҳияти.
17. Логистика инфратузилмалари элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантириш.
18. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.
19. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини

ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.

20. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи.

Дастурнинг ахборот-услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий илғор интерфаол усулларидан, педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларининг презентация (тақдимот), мултимедиа ва электро-дидактик технологиялардан фойдаланилади. Амалий машғулотларда ақлий ҳужум, кластер, блиц-сўров, гуруҳ билан ишлаш, инсерт, тақдимот, кейс-стади каби усул ва техникалардан кенг фойдаланилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

Рўйхатга олинди
№ ___________________
2015 й. «____» ___________

“Тасдиқлайман”
Ўқув ишлари бўйича проректор
доц. О.Қ.Рихсимбаев
____
201_ й. «___» _____________

“Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедраси

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” ишчи фан дастури

Билим соҳаси:	200000	- Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси:	230000	- Иқтисод
Таълим йўналиши:	5230400	- Маркетинг (логистика)

Тошкент – 201_

Ишчи фан дастури ўқув, ишчи ўқув режа ва ўқув дастурига мувофиқ ишлаб чиқилди.

ТУЗУВЧИЛАР: А.Кучаров ТДИУ “Логистика ва инфратузил- мани ривожлантириш” кафедраси мудири, и.ф.д., проф.
Н.Кадырова “Логистика ва инфратузилмаии ривожлантириш” кафедраси ассистенти
Мухамеджанова К. “Логистика ва инфратузилмани ривожлан-тириш” кафедраси ассистенти

ТАҚРИЗЧИЛАР: Қ.Каримкулов ДБҚ. ОХБИ “Товарларни сертификатлаш ва синфлаш” кафедраси бошлиғи, к.ф.д., проф.
Ё.Қориева ТДИУ, “ТИФ” кафедраси профессори, и.ф.д.

Ишчи фан дастури “Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедрасининг 201_ йил “___” _______ даги “____”-сон йиғилишида муҳокамадан ўтган ва факультет кенгашида муҳокама қилиш учун тавсия этилган.

Кафедра мудири: _______________ А. Кучаров

Ишчи фан дастури “Менеджмент” факультет кенгашида муҳокама этилган ва фойдаланишга тавсия қилинган (2015 йил “__” _______ даги “_____” -сонли баённома).

Факультет кенгаши раиси: _______________ О. Собиров

Келишилди:

Ўқув-услубий бошқарма бошлиғи ____________ Ғ. Зохидов

© “Логистика” фани (Ишчи ўқув дастури). – Т.: ТДИУ, 201_. -23 бет.

Кириш

Мамлакатимизда логистика марказларини ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. «Навоий халқаро интермодал логистика маркази», «Ангрен логистика маркази», «Тошкент логистика маркази»ни барпо этиш ва ривожлантиришга хизмат қилаётган лойиҳалар республикамизнинг транзит салоҳиятини ошириш ва бундай имкониятлардан тўлақонли фойдаланишда муҳим ўрин тутади. Хусусан, "Навоий" аэропорти негизидаги халқаро интермодал логистика маркази Марказий Осиёдаги энг йирик ва энг замонавий транспорт-логистик хаб бўлиб, у энг юқори халқаро мезонларга жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасида мамлакат иктисодиёти олдида турган асосий вазифалар тўғрисида тўхталиб, “Навоий шаҳри аэропорти негизида ташкил қилинган халқаро логистика маркази Европа, Ҳиндистон, Хитой ва Жануби-Шарқий Осиёга авиация орқали юк ташишни амалга оширишга хизмат қилмоқда”[1] деб таъкидлайди.

Юқоридагиларни хисобга олган ҳолда, логистика инфратузилмаларини ривожлантириш долзарб масалалардан биридир. Логистика инфратузилмалари тизими товар, хомашё ва тайёр маҳсулотларни етказиб беришни таъминлайди. Шунинг учун хам бугунги кунда логистика инфратузилмалари тизимини лойиҳалаштириш логистика менеджерларининг асосий вазифаларидан бирига айланган.

Фаннинг мақсад ва вазифалари

Фанни ўқитишдан асосий мақсад – замонавий логистика инфратузилмалари тизими ва объектлари функциялари, логистика инфратузилмаларини ривожлантириш, хорижий тажриба, ҳамда Ўзбекистоннинг логистика марказлари фаолиятига доир масалалар ва интеграллашган жараёнларни амалга оширишни таъминлаш ҳамда талабаларда шу соҳада назарий ва амалий профессионал билимини шакллантиришдан иборатдир.

Фаннинг асосий вазифалари:

– логистика инфратузилмалари элементларига характеристика бериш ва логистика инфратузилмаларини бошқариш концепциясини ўргатиш,

– логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш масалаларини кўриб чиқиш,

– логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятларини ўргатиш,

– логистик марказларни ташкил этишни хорижий тажрибасини таҳлил

[1] Каримов И.А. 2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида" ги қарори

қилиш,

– маҳсулот ва хизмат тақсимоти каналларининг фаолиятини назорат қилишни, ҳамда тақсимот логистикасининг амалий аҳамияти каби масалаларни кўриб чиқишдан иборат.

Фан бўйича талабанинг билимига, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида бакалавр:

– логистиканинг концептуал ташкил этувчилари;

– логистиканинг функциялари ва тамойиллари;

– логистик тизим тушунчаси ва логистиканинг замонавий концепциялари;

– логистикада моддий оқимларни бошқаришни ташкил этиш усуллари;

– моддий оқимларни тақсимлаш жараёнида иштирок этувчи воситачилар турлари ва уларнинг функциялари;

– транспорт логистикасининг мазмуни ва моҳияти;

– ишлаб чиқариш логистикасининг мақсади ва вазифалари;

– тижорат логистикасининг моделлари ва усуллари;

– логистикада заҳираларни бошқаришнинг асосий кўрсаткичлари ***ҳақида тасаввурга эга бўлиши***;

– логистика тизими концепциясининг назарий асосларини ва улардан тадбиркорлик фаолиятини тартибга солишда фойдаланишни;

– логистик фаолиятда материаллар, товар, хомашё заҳираларини бошқаришни;

– логистика тизимида бошқарувни ташкил этиш, режалаштириш ва таҳлил қилишни;

– товар ҳаракатларини бошқаришни ***билиш ва улардан фойдалана олиши***;

– логистика тизимида ахборотлар базасини шакллантириш усулларидан фойдаланиш;

– логистик моделларни ишлаб чиқиш;

– логистика тизимини такомиллаштириш асосида корхоналаринг рақобатбардошлигини таъминлаш;

– логистика тизимида сервис хизматларини ташкил этиш йўлларини танлаб олиш;

– логистика фаолият самарадорлигини ошириш йўлларини аниқлаш;

– логистик тизимни шакллантириш;

– логистик фаолият самарадорлигини аниқлаш ***кўникмаларига эга бўлиши керак***.

Ўқув режадаги бошқа фанлар билан боғлиқлиги

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фани танлов фанлари мажмуасига тааллуқли бўлиб, талабалар уни 3-семестрда ўрганишади.

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фани "Халқаро логистика", "Логистикани стратегик бошқариш", "Транспорт логистикаси", "Тижорат логистикаси", "Божхона логистикаси", "Ишлаб чиқариш логистикаси" ва бошқа фанларни ўрганишда асос бўлиб хизмат қилади.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Ўқув жараёни билан боғлиқ таълим сифатини белгиловчи ҳолатлар қуйидагилар: юқори илмий-педагогик даражада дарс бериш, муаммоли маърузалар ўқиш, дарсларни савол-жавоб тарзида қизиқарли ташкил қилиш, илғор педагогик технологиялардан ва мультимедиа воситаларидан фойдаланиш, тингловчиларни ундайдиган, ўйлантирадиган муаммоларни улар олдига қўйиш, талабчанлик, тингловчилар билан индивидуал ишлаш, эркин мулоқот юритишга, илмий изланишга жалб қилиш.

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" курсини лойиҳалаштиришда қуйидаги асосий концептуал ёндошувлардан фойдаланилади:

Шахсга йўналтирилган таълим. Бу таълим ўз моҳиятига кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларининг тўлақонли ривожланишини кўзда тутади. Бу эса таълимни лойиҳалаштираётганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боғлиқ ўқиш мақсадларидан келиб чиққан ҳолда ёндашилишни назарда тутади.

Тизимли ёндашув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужассам этмоги лозим: жараённинг мантиқийлиги, унинг барча бўғинларини ўзаро боғланганлиги, яхлитлиги.

Фаолиятга йўналтирилган ёндашув. Шахснинг жараёнли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятини активлаштириш ва интенсивлаштириш, ўқув жараёнида унинг барча қобилияти ва имкониятлари, ташаббускорлигини очишга йўналтирилган таълимни ифодалайди.

Диалогик ёндашув. Бу ёндашув ўқув муносабатларини яратиш заруратини билдиради. Унинг натижасида шахснинг ўз-ўзини фаоллаштириши ва ўз-ўзини кўрсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш. Демократик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи фаолият мазмунини шакллантиришда ва эришилган натижаларни баҳолашда биргаликда ишлашни жорий этишга эътибор қаратиш зарурлигини билдиради.

Муаммоли таълим. Таълим мазмунини муаммоли тарзда тақдим қилиш орқали таълим олувчи фаолиятини активлаштириш усулларидан бири. Бунда илмий билимнинг объектив қарама-қаршилиги ва уни ҳал этиш усулларини,

диалектик мушоҳадани шакллантириш ва ривожлантиришни, амалий фаолиятга уларни ижодий тарзда қўллашни мустақил ижодий фаолияти таъминланади.

Ахборотни тақдим қилишнинг замонавий воситалари ва усулларини қўллаш - янги компьютер ва ахборот технологияларини ўқув жараёнига қўллаш.

Ўқитишнинг усуллари ва техникаси. Маъруза (кириш, мавзуга оид, визуаллаш), муаммоли таълим, кейс-стади, пинборд, парадокс ва лойиҳалаш усуллари, амалий ишлар.

Ўқитишни ташкил этиш шакллари: диалог, полилог, мулоқот ҳамкорлик ва ўзаро ўрганишга асосланган фронтал, коллектив ва гуруҳ.

Ўқитиш воситалари: ўқитишнинг анъанавий шакллари (дарслик, маъруза матни, ўқув-услубий мажмуа) билан бир қаторда - компьютер ва ахборот технологиялари.

Коммуникация усуллари: тингловчилар билан тезкор тескари алоқага асосланган бевосита ўзаро муносабатлар.

Тескари алоқа усуллари ва воситалари: кузатиш, блиц-сўров, оралиқ ва жорий ва якунловчи назорат натижаларини таҳлили асосида ўқитиш диагностикаси.

Бошқариш усуллари ва воситалари: ўқув машғулоти босқичларини белгилаб берувчи технологик карта кўринишидаги ўқув машғулотларини режалаштириш, қўйилган мақсадга эришишда ўқитувчи ва тингловчининг биргаликдаги ҳаракати, нафақат аудитория машғулотлари, балки аудиториядан ташқари мустақил ишларнинг назорати.

Мониторинг ва баҳолаш: ўқув машғулотида ҳам бутун курс давомида ҳам ўқитишнинг натижаларини режали тарзда кузатиб бориш. Курс охирида тест топшириқлари ёки ёзма иш вариантлари ёрдамида тингловчиларнинг билимлари баҳоланади.

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фанини ўқитиш жараёнида компьютер технологиясидан, "Microsoft Office Excel" электрон жадваллар ҳамда “Microsoft Office PowerPoint” тақдимот дастурларидан фойдаланилади. Айрим мавзулар бўйича талабалар билимини баҳолаш тест асосида ва компьютер ёрдамида бажарилади. “Интернет” тармоғидаги расмий иктисодий кўрсаткичларидан фойдаланилади, тарқатма материаллар тайёрланади, тест тизими ҳамда таянч сўз ва иборалар асосида оралиқ ва якуний назоратлар ўтказилади.

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантирш” фанидан машғулотларнинг мавзулар ва соатлар бўйича тақсимланиши:

№	Мавзу	Аудитория соатлари				Муста кил иш	Жами
		Жами	Шу жумладан:				
			Маъ-руза	Амалий (семенар)	Таж-риба		
7-семестр							
1.	Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув	6	2	4	-	6	12
2.	Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари	8	2	6	-	6	14
3.	Узбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш	6	2	4	-	6	12
4.	Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш	6	2	4	-	8	14
5.	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари	6	2	4		6	12
6.	Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари	6	2	4	-	6	12
7.	Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш	6	2	4	-	6	12
8.	Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси	6	2	4	-	6	12
9.	Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти	6	2	4		6	12
Жами		**56**	**18**	**38**	**-**	**56**	112

АСОСИЙ ҚИСМ

МАЪРУЗА ВА АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР

Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув. Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Инфратузилмани ривожлантириш мақсади. Инфратузилмани ташкил этувчилари. Инфратузилма тизими турлари: бозор инфратузилмаси, ижтимоий инфратузилма, институционал инфратузилма. Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларига умумий талаблар. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг тизимли методологияси. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.

Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. Логистика занжирини ташкил этишнинг моҳияти. Транспорт ва тақсимлаш марказлари. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. Логистика инфратузилмаларини шакллантириш асослари. Логистика инфратузилмаларининг функциялари. Мультимодал транспорт логистика марказлари.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги қарори мазмуни. Логистикани стратегик бошқариш. Логистика ва логистика инфратузилмаларини ривожланиш стратегиялари. Стратегик масалаларнинг мохияти, асослари ва турлари. Стратегик рисклар ва уларни олдини олиш. Танланган стратегиянинг бизнес режасини макети. Ишлаб чикариш логистикаси. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш. Логистика инфратузилмаларини назорат

қилишнинг кўрсаткичлари. Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий вазифалари.логистика инфратузилмаларини ривожлантирищда иқтисодий-математик услублар. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Чизиқли ва хол-хол тизмали логистик инфратузилма элементлари. Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари. Порталлар – иқтисодиётнинг ривожланиш элементи сифатида. Хаблар – логистик тўрларда оқимларни бошқариш элементи сифатида. Транспорт йўлаклари тушунчаси. Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. Логистик тўрларда терминал тушунчаси. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари. Логististика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. Логистика марказлари ва логистика тармоқлари тушунчалари. Логистика марказларини жойлаштиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш. Транспорт сохасига инвестицияларни жалб этиш муаммолари. Транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг инновацион лойиҳалари.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари. Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. Транспорт логистика инфратузилмасининг асосий элементлари(транспорт тармоғи, узеллари, терминаллари). Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари. Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. Транспорт харажатларининг асосий турлари ва уларни шакллантиришнинг тамойиллари. Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. Транспорт экспедитор сервисининг харажатлари. Юк етказиб беришнинг мульти модал технологиялари транспортининг харажатлари. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш. Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари. Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси. Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи. Логистик марказлар шаклланишининг методологик тамойиллари. Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. Ғарбий Европа логистик марказлари. Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар. Логистик марказларни ташкил этишнинг Россия тажрибаси. Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. Россиянинг “Шимолий-ғарб” логистик тизими ва логистик марказлар тўри. Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. Мультимодал транспорт логистик марказлар тушунчаси, уларнинг миссияси, мақсади, вазифалари ва функционал хусусиятлари.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, “Кластер”, мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси. Ангрен логистик марказининг асосий мижозлари. Ангрен логистик марказининг асосий хизмат турлари: автомобил транспорти турлари, темир йўл транспорти турлари, юкларни экспедиция қилиш, юкларни ортиш ва тушуриш хизматлари, омборхоналаштириш хизматлари, божхона ҳужжатларини расмийлаштириш хизматлари ва бошқа хизматлар. Ангрен логистик марказининг хизмат тарифлари.

Қўлланиладиган таълим технологиялари: *диалогик ёндашув, муаммоли таълим, Т-схемаси, блиц-сўров, "Кластер", мунозара, ўз-ўзини назорат.*

Адабиётлар: А1; А2; А3; Қ4; Қ5; Қ6.

"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фани бўйича маъруза машғулотларининг календарь тематик режаси

т/р	Маъруза мавзулари	Ажратилган соатлар
1	2	3
	1-мавзу. Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув.	2
1.	Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти.	
2.	Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари.	
3.	Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири	
4.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.	
	2-мавзу. Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.	2
1.	Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими.	
2.	Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири.	
3.	Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси.	
4.	Логистика инфратузилмаларининг функциялари.	
	3-мавзу. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.	2
1.	Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги "2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида" ги қарори мазмуни.	
2.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш	
3.	Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги.	

4.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иқтисодий-математик услублар.	
5.	Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.	
	4-мавзу. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.	2
1.	Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари.	
2.	Логистик турларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли.	
3.	Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар.	
4.	Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари.	
5.	Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш.	
	5-мавзу. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.	2
1.	Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари.	
2.	Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш.	
3.	Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги.	
4.	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.	
	6-мавзу. Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари. *(10-ҳафта. Талабалар билимини жорий ва оралиқ баҳолаш бўйича рейтинг балларини жамлаш ҳафтаси)*	2
1.	Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби.	
2.	Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар.	
3.	Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш.	
4.	Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.	
	7-мавзу. Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.	2
1.	Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари.	
2.	Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш.	
3.	Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.	
4.	Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари.	
5.	Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.	

8-мавзу. Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.		2
1.	Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси.	
2.	Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари.	
3.	Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи.	
4.	Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши.	
5.	Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар.	
9-мавзу. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти. *(17-ҳафта. Талабалар билимини жорий ва оралиқ баҳолаш бўйича рейтинг балларини жамлаш ҳафтаси*		2
1.	Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари.	
2.	Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари.	
3.	Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили.	
4.	Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси.	
Жами		18

"Логистика" фани бўйича амалий машғулотларининг календарь тематик режаси

т/р	Амалий машғулот мавзулари	Ажратилган соатлар
1	2	3
1-мавзу. Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув.		4
1-амалий машғулот		2
1.	Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти.	
2.	Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари	
2-амалий машғулот		2
1.	Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири	
2.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.	
2-мавзу. Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.		6
1-амалий машғулот		2
1.	Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими.	
2.	Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири.	
2-амалий машғулот		2
1.	Логистика занжирини ташкил этишнинг моҳияти.	
2.	Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси.	
3-амалий машғулот		2
1.	Логистика инфратузилмаларини шакллантириш асослари.	
2.	Логистика инфратузилмаларининг функциялари.	
3-мавзу. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.		4

	1-амалий машғулот	**2**
1.	Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги қарори мазмуни.	
2.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш	
	2-амалий машғулот	**2**
1.	Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги.	
2.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иқтисодий-математик услублар.	
3.	Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.	
	4-мавзу. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.	**4**
	1-амалий машғулот	**2**
1.	Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари.	
2.	Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли.	
3.	Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар.	
	2-амалий машғулот	**2**
1.	Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари.	
2.	Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш.	
	5-мавзу. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.	**4**
	1-амалий машғулот	**2**
1.	Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари.	
2.	Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш.	
	2-амалий машғулот	**2**
1.	Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги.	
2.	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.	
	6-мавзу. Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари.	**4**
	1-амалий машғулот *(10-ҳафта. Талабалар билимини жорий ва оралиқ баҳолаш бўйича рейтинг балларини жамлаш ҳафтаси)*	**2**
1.	Логистика издержкаларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби.	
2.	Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар.	
	2-амалий машғулот	**2**
1.	Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш.	

2.	Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.	
7-мавзу. Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.		**4**
1-амалий машғулот		**2**
1.	Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари.	
2.	Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш.	
3.	Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.	
2-амалий машғулот		**2**
1.	Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари.	
2.	Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.	
8-мавзу. Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.		**4**
1-амалий машғулот		**2**
1.	Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси.	
2.	Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари.	
2-амалий машғулот		**2**
1.	Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи.	
2.	Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши.	
3.	Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар.	
9-мавзу. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.		**4**
1-амалий машғулот *(17-ҳафта. Талабалар билимини жорий ва оралиқ баҳолаш бўйича рейтинг балларини жамлаш ҳафтаси)*		**2**
1.	Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари.	
2.	Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари.	
3.	Ангрен логистик марказининг асосий мижозлари.	
2-амалий машғулот		**2**
1.	Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили.	
2.	Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси.	
Жами		**38**

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛИ ВА МАЗМУНИ

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фани бўйича талабанинг мустақил таълими шу фанни ўрганиш жараёнининг таркибий қисми бўлиб, услубий ва ахборот ресурслари билан тўла таъминланган. Талабалар аудитория машғулотларида профессор-ўқитувчиларнинг маърузасини тинглайдилар, амалий мисоллар ечадилар. Аудиториядан ташқарида талаба дарсларга тайёрланади, адабиётларни конспект қилади, уй вазифа сифатида берилган топшириқларни бажаради. Бундан ташқари айрим мавзуларни кенгроқ ўрганиш мақсадида қўшимча адабиётларни уқиб реферат (тақдимот)лар тайёрлайди ҳамда мавзу бўйича тестлар ечади. Мавзуга доир масалалар, кейс-стади ва ўқув лойиҳаларини Ахборот ресурс маркази манбалари ҳамда изланиш объекти бўлмиш корхона ва ташкилотларнинг ижтимоий-иқтисодий кўрсаткичлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотларини тўплаган ҳолда бажаради. Мустақил таълим натижалари рейтинг тизими асосида баҳоланади.

Уйга берилган вазифаларни бажариш, янги билимларни мустақил ўрганиш, керакли маълумотларни излаш ва уларни топиш йўлларини аниқлаш, Интернет тармоқларидан фойдаланиб маълумотлар тўплаш ва илмий изланишлар олиб бориш, илмий тўгарак доирасида ёки мустақил равишда илмий манбалардан фойдаланиб илмий мақола (тезис) ва маърузалар тайёрлаш кабилар талабаларнинг дарсда олган билимларини чуқурлаштиради, уларнинг мустақил фикрлаш ва ижодий қобилиятини ривожлантиради. Шунинг учун ҳам мустақил таълимсиз ўқув фаолияти самарали бўлиши мумкин эмас. Уй вазифаларини текшириш ва баҳолаш амалий машғулот олиб борувчи ўқитувчи томонидан, конспектларни ва мавзуни ўзлаштириш даражасини текшириш ва баҳолаш эса маъруза дарсларини олиб борувчи ўқитувчи томонидан ҳар дарсда амалга оширилади.

Фандан мустақил иш мажмуаси фаннинг барча мавзуларини қамраб олган қуйидаги мавзу кўринишида шакллантирилган:

Талабалар мустақил таълимининг мазмуни ва ҳажми

т/р	Мустақил таълим мавзулари	Берилган топшириқлар	Бажариш муддати	Ажратилган соатлар
1.	2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастуридан ўрин олган логистик масалалар таҳлили	Давлат дастури ва бажарилган ишлар бўйича реферат тайёрлаш	1,2– ҳафта	6
2.	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар	Индивидуал топшириқларни бажариш	3,4 - ҳафталар	8
3.	Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.	Индивидуал топшириқларни бажариш	5,6 - ҳафталар	6

4.	Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари	Кейс-стади ишлаш	7,8,9 - ҳафталар	8
5.	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш	Тақдимот тайёрлаш	10,11 – ҳафталар	6
6.	Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш	Индивидуал топшириқларни бажариш	12,13– ҳафталар	6
7.	Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари	Индивидуал топшириқларни бажариш	14,15- ҳафталар	6
8.	Инновацион логистика марказларини ривожлантиришнинг хусусиятлари	Кейс-стади ишлаш	16,17 - ҳафталар	6
9.	Ўзбекистон Республикасида логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти	Индивидуал топшириқларни бажариш	18,19- ҳафталар	6
Жами				**58**

КУРС ИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ БЎЙИЧА УСЛУБИЙ КЎРСАТМАЛАР

Фан бўйича курс иши ўқув режада режалаштирилмаган

Дастурнинг ахборот-услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий илғор интерфаол усулларидан, педагогик ва ахборот-коммуникация технология-ларининг презентация (тақдимот), мультимедиа ва электрон-дидактик технологиялардан фойдаланилади. Амалий машғулотларда ақлий ҳужум, кластер, блиц-сўров, гуруҳ билан ишлаш, инсерт, тақдимот, кейс-стади каби усул ва техникалардан кенг фойдаланилади.

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фанидан талабалар билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш мезони

“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фани бўйича рейтинг жадваллари, назорат тури, шакли, сони ҳамда ҳар бир назоратга ажратилган максимал балл, шунингдек, жорий ва оралиқ назоратларининг саралаш баллари ҳақидаги маълумотлар фан бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Фан бўйича талабаларнинг билим савияси ва ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- **жорий назорат (ЖН)** - талабанинг фан мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Жорий назорат фаннинг хусусиятидан келиб чиққан ҳолда маъруза ва амалий машғулотларда оғзаки сўров, тест ўтказиш, суҳбат, назорат иши, коллеквиум, уй вазифаларини текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин;
- **оралиқ назорат (ОН)** - семестр давомида ўқув дастурининг тегишли (фанларнинг бир неча мавзуларини ўз ичига олган) бўлими тугаллангандан кейин талабанинг назарий билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Оралиқ назорат бир семестрда икки марта ўтказилади ва шакли (ёзма, оғзаки, тест ва ҳоказо) ўқув фанига ажратилган умумий соатлар ҳажмидан келиб чиққан ҳолда белгиланади;
- **якуний назорат (ЯН)** - семестр якунида муайян фан бўйича назарий билим ва амалий кўникмаларни талабалар томонидан ўзлаштириш даражасини баҳолаш усули. Якуний назорат асосан таянч тушунча ва ибораларга асосланган "Ёзма иш" шаклида ўтказилади.

ОН ўтказиш жараёни кафедра мудири томонидан тузилган комиссия иштирокида мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда **ОН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ОН** қайта ўтказилади.

Олий таълим муассасаси раҳбарининг буйруғи билан мониторинг ва ички назорат бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида **ЯН** ни ўтказиш жараёни мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда **ЯН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ЯН** қайта ўтказилади.

Талабанинг билим савияси, кўникма ва малакаларини назорат қилишнинг рейтинг тизими асосида талабанинг фан бўйича ўзлаштириш даражаси баллар орқали ифодаланади.

Фан бўйича талабаларнинг семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади, шундан: Я.Н.-30 балл, Ж.Н.-35 балл ва О.Н.-35 балл қилиб тақсимланади.

Балл	Баҳо	Талабаларнинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш. Ижодий фикрлай олиш. Мустақил мушоҳада юрита олиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада қилиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга бўлмаслик. Билмаслик

Фан бўйича саралаш бали 55 баллни ташкил этади. Талабанинг саралаш баллдан паст бўлган ўзлаштириши рейтинг дафтарчасида қайд этилмайди.

Талабаларнинг ўқув фани бўйича мустақил иши жорий, оралиқ ва якуний назоратлар жараёнида тегишли топшириқларни бажариши ва унга ажратилган баллардан келиб чиққан ҳолда баҳоланади.

Талабанинг фан бўйича рейтинги қуйидагича аниқланади: R=V*Ў/100,

бу ерда: V- семестрда фанга ажратилган умумий ўқув юкламаси (соатларда); *Ў* -фан бўйича ўзлаштириш даражаси (балларда).

Фан бўйича жорий ва оралиқ назоратларга ажратилган умумий баллнинг 55 фоизи саралаш балл ҳисобланиб, ушбу фоиздан кам балл тўплаган талаба якуний назоратга киритилмайди.

Жорий **ЖН** ва оралиқ **ОН** турлари бўйича 55 балл ва ундан юқори бални тўплаган талаба фанни ўзлаштирган деб ҳисобланади ва ушбу фан бўйича якуний назоратга кирмаслигига йўл қўйилади.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир назорат туридан белгиланган қоидаларга мувофиқ тўплаган баллари йиғиндисига тенг.

ОН ва **ЯН** турлари календарь тематик режага мувофиқ деканат томонидан тузилган рейтинг назорат жадваллари асосида ўтказилади. **ЯН** семестрнинг охирги 2 ҳафтаси мобайнида ўтказилади.

ЖН ва **ОН** назоратларда саралаш балидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий ва оралиқ назоратлар учун эса якуний назоратгача бўлган муддат берилади.

Талабанинг семестрда **ЖН** ва **ОН** турлари бўйича тўплаган баллари ушбу назорат турлари умумий балининг 55 фоизидан кам бўлса ёки семестр давомида жорий, оралиқ ва якуний назорат турлари бўйича тўплаган баллари йиғиндиси 55 балдан кам бўлса, у академик қарздор деб ҳисобланади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, фан бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) нафардан кам бўлмаган таркибда аппеляция комиссияси ташкил этилади.

Аппеляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув-услубий бошқарма ҳамда мониторинг ва ички назорат бўлими томонидан назорат қилинади.

Талабалар ЖН ва ОНдан тўплайдиган балларнинг намунавий мезонлари

т/р	Назорат туридаги топшириқларнинг номланиши	Максимал йиғиш мумкин бўлган балл	ЖН ва ОН баллар тақсимоти		
I. Жорий назоратдаги баллар тақсимоти		**35 балл**	*1-ЖН (15 б)*	*2-ЖН (14 б)*	*3-ЖН (6 б)*
Маъруза машғулотларда					
1.	Талабанинг маъруза машғулотларда фаоллиги, мунтазам равишда конспект юритиши учун	6	3	2	1
2.	Мустақил таълим топшириқларининг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши (кейс-стадилар, эссе, реферат, тақдимот ва бошқа турдаги мустақил таълим топшириқлари)	9	3	3	3
Амалий машғулотларда					
1	Талабанинг машғулотларда фаоллиги, саволларга тўғри жавоб берганлиги, амалий топшириқ (масала, мисол) ларни бажарганлиги учун	20	9	9	2
II. Оралиқ назорат		**35 балл**			
1.	Биринчи оралиқ назорат (амалий машғулот ўқитувчиси томонидан қабул қилинади)	15	Семестрнинг 10-ҳафтаси		
2.	Иккинчи оралиқ назорат (маърузачи ўқитувчиси томонидан қабул қилинади). Иккинчи оралиқ назорат 2 босқичда амалга оширилади. Биринчи босқич, 10 балл-талаба якка тартибда топшириқлар олади ва ҳимоя қилади. Иккинчи босқич, 10 балл-талабалар кичик гуруҳларга бўлинади (ҳар бир гуруҳда талабалар сони 5-7 тагача бўлиши мумкин), ҳар бир гуруҳга алоҳида топшириқлар берилади ва ҳимоя қабул қилинади.	20	Семестрнинг 11-17-ҳафталар оралиғида		

	Топшириқлар 2-3-ҳафталар оралиғида талабаларга бириктирилади. Гуруҳнинг фаоллиги, берилган топшириқни назарий ва амалий жиҳатдан ёритилиши, хулосаларнинг мантиқий боғлиқлиги, креатив мулоҳазаларнинг мавжудлиги, ҳуқуқий-норматив ҳужжатларни билиши ва бошқа талабларга мослиги ҳисобга олинади. Гуруҳдаги ҳар бир талабага 0-10 оралиғида бир хил балл қўйилади. Ҳимоя кафедра мудири томонидан тасдиқланган график асосида дарс машғулотларидан сўнг ташкил этилади		
III. Якуний назорат		**30 балл**	Семестрнинг охирги икки ҳафтасида
Жами:		**100 балл**	

Изоҳ. Ж.Н. ва О.Н. бўйича талабалар рейтинг балларининг тақсимоти шу фан бўйича ишлаб чиқилган силлабусда батафсил келтирилади.

Якуний назорат "Ёзма иш" шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат 30 баллик "Ёзма иш" вариантлари асосида ўтказилади.

Агар якуний назорат марказлашган тест асосида ташкил этилган бўлиб фан бўйича якуний назорат "Тест" шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат қуйидаги жадвал асосида амалга оширилади:

№	Кўрсаткичлар	ЯН баллари	
		максимал балл	**ўзгариш оралиғи**
1.	Фан бўйича якуний ёзма иш назорати	30	0-30
2.	Фан бўйича якуний тест назорати	30	0-30
	Жами	**30**	**0-30**

Якуний назоратни "Ёзма иш" асосида ўтказиш
МЕЗОНИ

Талабалар фандан якуний назоратни тест топшириқлари ёки "Ёзма иш" усулида топширадилар ва уларни ўзлаштириш кўрсаткичи 0 дан 30 баллгача баҳоланади. Агар якуний назорат "Ёзма иш" усулида амалга оширилса, синов кўп вариантли усулда ўтказилади. Ҳар бир вариантда мавзулар юзасидан бештадан савол бўлиб, ҳар бир саволга тегишли жавоблар ёзилади. Ҳар бир саволга ёзилган жавоблар бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 0-6 балл оралиғида баҳоланади. Берилган ҳар бир саволга талаба томонидан фаннинг назарий ва услубий асослари тўғри ва тўлиқ ёритилса, фан доирасида мустақил фикрга эга бўлса ва уни ёзма шаклда баён эта олса, жавобда мантиқий яхлитликка эришилса, ўзлаштириш умумий кўрсаткичи 0-6 балл билан баҳоланади.

Берилган ҳар бир саволга жавоб ёзилмаса, нотўғри жавоб ёзилса ёки ўқув адабиётидан сўзма-сўз кўчириб ёзилса, амалий топшириқ шартида

белгиланган амаллар бажарилмаса, иқтисодий ҳодиса ва жараёнларга таъсир этувчи омиллар аниқланмаса, хулоса ёзилмаса ўзлаштириш кўрсаткичи 0-1 балл билан баҳоланади. Ёзма синов бўйича умумий ўзлаштириш кўрсаткичини аниқлаш учун вариантда берилган саволларнинг ҳар бири учун ёзилган жавобларга қўйилган ўзлаштириш баллари қўшилади ва йиғинди талабанинг якуний назорат бўйича ўзлаштириш бали ҳисобланади.

Якуний назоратни "Тест топшириқлари" асосида ўтказиш
М Е З О Н И

Агар якуний назорат "Тест топшириқлари" асосида амалга оширилса, синов кўп вариантли усулда компьютер синфларида ўтказилади. Ҳар бир вариантда 30 тадан тест топшириғи бўлиб, талабага саволларнинг жавобини белгилаш учун 30 дақиқа вақт берилади. Ҳар бир тест топшириғига талаба томонидан берилган жавоблар 1 балл билан баҳоланади.

ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

Асосий адабиётлар

1. Гайдаенко А.А., Гайдаенко О.В. Логистика. Учебник. 2-е изд. – М.: КНОРУС, 2009. – 277с.

2. Гаджинский А.М. Логистика. Учебник. 13-е изд. – М.: «Дашков и Ко», 2006. – 432с.

3. Канке А.А., Кашевая И.П. Логистика. Учебник. – М.: ФОРУМ-ИНФРА-М, 2005. – 350с.

4. Неруш Ю.М. Логистика. Учебник. 4-е изд. – М.: ООО «Изд. Проспект», 2006. – 520с.

Қўшимча адабиётлар

1. Каримов И.А. 2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида" ги қарори

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 24 августдаги "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш учун қулай ишбилармонлик муҳитини шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПФ-4354-сонли Фармони.

3. Каримов И.А. 2014 йил юқори ўсиш суръатлари билан ривожланиш, барча мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, ўзини оқлаган ислоҳотлар стратегиясини изчил давом эттириш йили бўлади. – Т.: Ўзбекистон, 2014. -36 б.

4. Каримов И.А. Бош мақсадимиз – кенг кўламли ислоҳотлар ва модернизация йўлини қатъият билан давом эттириш. – Т.: Ўзбекистон, 2013. - 36 б.

5. Каримов И.А. "2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади". – Т.: Ўзбекистон, 2012. - 36 б.

6. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. – Т.: Ўзбекистон, 2009. - 56 б.

7. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг “2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади” мавзусидаги маърузасини ўрганиш бўйича ўқув-услубий қўлланма. – Т.: Иқтисодиёт, 2012. – 282 б.

8. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2010 йил 12 ноябрдаги қўшма мажлисидаги “Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси” мавзусидаги маърузасини ўрганиш бўйича ўқув-услубий мажмуа. – Т.: Иқтисодиёт, 2010. – 281 б.

9. Қориева Ё.К. Глобаллашув жараёнида халқаро транспорт логистик тизими фаолиятининг самарадорлиги. – Т.: ТДИУ, 2003. – 147б.

Интернет сайтлари

1. www.economics.ru
2. www.ved.ru
3. www.ser.uz
4. www.uza.uz
4. www.ifmr.uz
5. www.Lex.uz
6. www.ziyonet.uz
7. www.logistika.uz
8. www.brand.uz

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

ИҚТИСОДИЙ ТАЪЛИМДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

«ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ» ФАНИДАН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

ТОШКЕНТ – 201_

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанидан таълим технологияси. Услубий қўлланма «Иқтисодий таълимда ўқитиш технологиялари» сериясидан. – Т.: ТДИУ, 201_, 216 бет.

Тақризчилар:
и.ф.д., проф. Салимов Б.Т.
катта ўқитувчи Хошимова Д.

Услубий қўлланмада «Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанини ўқитиш бўйича таълим технологиялари, уларни қўллаш бўйича услубий тавсиялар баён этилган. Ушбу тавсиялар дидактик тамойиллар, маъруза ва семинар машғулотлари технологияларини ишлаб чиқиш усул ва воситалари, уларнинг муҳим белгиларидан иборат таълимни технологиялаш қоидаларини ҳисобга олган ҳолда лойиҳалаштирилган.

Китоб олий таълим муассасалари ўқитувчилари ва талабалари, иқтисодий фанларни ўқитишда замонавий педагогик технологияларини қўллаш жараёнларига қизиқувчилар учун мўлжалланган.

© Иқтисодиёт, 201_

МУНДАРИЖА

КИРИШ		**6**
«ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ» ЎҚУВ ФАНИ БЎЙИЧА ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ		**13**
МАЪРУЗА ВА АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ		**16**
1-мавзу	Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув	**17**
1.1.	Кириш-ахборот маъруза, “Инсерт”, “Б.Б.Б.”жадвалидан фойдаланилган ҳолда ўқитиш технологияси	**17**
1.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси	**26**
2-мавзу	Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари	**30**
2.1.	Ахборот, визуал маъруза, “Б.Б.Б.” жадвали график органайзеридан фойдаланган ҳолда ўқитиш технологияси	**30**
2.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**37**
3-мавзу	Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш	**40**
3.1.	Ахборот-визуал, “Инсерт”, “Б.Б.Б” жадвалидан фойдаланилган ҳолда маърузани ўқитиш технологияси	**40**
3.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**46**
4-мавзу	Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш	**50**
4.1.	Ахборот-визуал, “Вена”диаграммасини қўллаган ҳолда маърузани ўқитиш технологияси	**50**
4.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**59**
5-мавзу	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари	**66**
5.1.	Ахборот-визуал, “Т-схема”, “ФСМУ” техникасини қўллаган ҳолда маърузани ўқитиш технологияси	**66**
5.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**72**
6-мавзу	Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари	**77**
6.1.	Ахборот, баҳс мунозара маърузани ўқитиш технологияси	**77**
6.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**83**
7-мавзу	Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш	**87**
7.1.	Ахборот-визуал ,“Инсерт”, “Б.Б.Б” жадвалидан фойдаланилган ҳолда маърузани ўқитиш технологияси	**87**
7.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўқитиш технологияси:	**94**
8-мавзу	Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси	**100**
8.1.	Ахборот-визуал,“Инсерт”, “Б.Б.Б” жадвалидан фойдаланилган ҳолда маърузани ўқитиш технологияси	**100**

8.2.	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўкитиш технологияси:	**107**
9-мавзу	Узбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти	**112**
9.1	Ахборот-визуал маърузани ўкитиш технологияси	**112**
9.2.	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулотини ўкитиш технологияси:	**118**
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати		

КИРИШ

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанидан таълим технологияси «Иқтисодий олий таълим муассасаларида маъруза ва семинарларни ўқитиш технологияси» ўқув қўлланмасида баён этилган дарс машғулотларида янги технологияларни қўллаш қонун-қоидаларига таянган ҳолда ишлаб чиқилган.

Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида тармоқлар, корхоналар ва фирмаларни самарали бошқариш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан биридир. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасида мамлакат иқтисодиёти олдида турган асосий вазифалар тўғрисида тўхталиб, "Навоий шаҳри аэропорти негизида ташкил қилинган халқаро логистика маркази Европа, Ҳиндистон, Хитой ва Жануби-Шарқий Осиёга авиация орқали юк ташишни амалга оширишга хизмат қилмоқда" деб таъкидлайди[2], албатта эришилган ютуқларни янада такомиллаштириш учун, мутахассисларга илғор тажрибаларни ўрганиш, ривожланишнинг устувор йўналишларини белгилашда "Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фани муҳим ўрин тутади.

Китобда келтирилган таълим технологияларининг ҳар бири ўзида ўқув машғулотини ўтказиш шарт-шароити тўғрисида ахборот материалларини, педагогик мақсад, вазифа ва кўзланган натижаларни, ўқув машғулотнинг режаси, ўқитишнинг усул ва воситаларини мужассамлаштирган. Шунингдек, бу ўқув машғулотининг технологик картасини, яъни ўқитувчи ва ўқувчининг мазкур ўқув машғулотида эришадиган мақсади бўйича ҳамкорликдаги фаолиятнинг босқичма-босқич таърифланишини ҳам ўз ичига олади.

Китоб таркиби кириш, таълим технологиясининг концептуал асослари, ҳар бир мавзу бўйича маъруза ва семинар машғулотларида ўқитиш технологиясидан иборат. Маълумотлар максимал даражада умумлаштирилган ва тартибга солинган. Уларни ўзлаштириш ва ёдда сақлаб қолишни кучайтириш учун жадвал ва чизмалардан фойдаланилган.

Китобнинг концептуал асослари қисмида дастлаб «Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанининг долзарблиги ва аҳамияти, мазкур ўқув фанининг таркибий тузилиши, ўқитишнинг усул ва воситаларини танлашда таянилган концептуал фикрлар, коммуникациялар, ахборотлар берилиб, сўнгра лойиҳалаштирилган, ўқитиш технологиялари тақдим қилинган.

(1) Тўққиз турдаги маъруза машғулотлари: кириш, тематик, визуал–маъруза, маъруза-мунозара, ҳамкорликдаги маъруза, аввалдан режалаштирилган хатоли маъруза, шарҳловчи маъруза берилган.

(2) Семинар машғулотларида билимларни кенгайтириш ва

---

[2] Каримов И.А. 2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида" ги қарори

чуқурлаштиришга йўналтирилган семинар, ишбилармонлик ўйинларига асосланган, аниқ ҳолатларнинг ечими бўйича семинар ўтиш технологиялари мавжуд ва ҳ.к.

Ҳозирги кунда жаҳон тажрибасидан кўриниб турибдики, таълим жараёнига ўқитишнинг янги, замонавий усул ва воситлари кириб келмоқда ва самарали фойдаланилмоқда. Жумладан, Тошкент давлат иктисодиёт университетида ҳам инновацион ва замонавий педагогик ғоялар амалга оширилмоқда: ўқитувчи билим олишнинг ягона манбаи бўлиб қолиши керак эмас, балки талабалар мустакил ишлаш жараёнининг ташкилотчиси, маслаҳатчиси, ўқув жараёнининг менежери бўлиши лозим. Таълим технологиясини ишлаб чиқиш асосида айнан шу ғоялар ётади.

“ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ” ФАНИДАН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ

1.	**«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанининг долзарблиги ва аҳамияти**

Ўзбекистон Республикаси инсон хуқуклари ва эркинликларига оғишмай риоя этилишини таъминлайдиган демократик хуқукқй давлат ҳамда фукаролар жамияти қуришга, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантиришга, жамиятни маънавий янгилашга, жахон хамжамиятига уйгунлашувга каратилган йулни танлаб олди.

Мамлакатнинг ўзига хос менталитетини щисобга олган щолда Узбекистон танлаб олган ўз ривожланиш модели, шунга олиб келдики, ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иктисодий ва маънавий хаётнинг тараккий этган мамлакатларда умумэътироф этган тамойиллари хамда меъёрлари хукмрон ва мукаррар хусусият касб этиб, улар республиканинг нафакат хозирги холатини, балки унинг тараккиётини белгилайди.

Бозор муносабатлари шароитида олий таълим тизимида мутахассисларни тайёрлашда
чукур узгаришларга уз билим ва тажрибалари билан мослаша оладиган, жахон андозаларига жавоб бера оладиган замонавий кадрларни етказиб бериш мухим масала хисобланади.

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанининг максади булиб ушбу фан буйича тахсил олаётган талабаларга бошкарув асосларини макро ва микроиктисодий даражада ургатиш асосида уларнинг етук ва юкори малакали мутахассис булишларини хамда олинган билимлари асосида укиш ва илмий изланишларини давом эттиришларини таъминлашдир.

Фаннинг вазифалари куйидагилардан иборат:

- бозор иктисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш фанининг тутган урни ва уни урганишнинг зарурати;
- Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг конун ва тамойилларини урганиш, улардан амалиётда фойдаланиш;
- менежер кадрларни укитиш ва улардан иктисодиётни бошкаришда самарали фойдаланиш;
- Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш самарадорлиги курсаткичлари ва уни бахолаш усулларини урганиш.

Талабалар курсни узлаштиришда уларга куйилган талабларни яхши билишлари керак. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш йуналишини битириб чикувчи бакалаврлар мамлакатимиз иктисодиётининг турли мулкчилик шаклидаги корхона ва ташкилотларида фаолият олиб борадилар. Шу сабабли корхона иктисодиёти, уни тахлил этиш йулларини пухта узлаштириб олишлари зарур. Шунингдек, бошкарув санъатини чукур урганишлари, турли погонадаги рахбарлар ва ходимлар билан мулокот олиб

бориш хамда шартномалар тузиш асосларини билишлари шарт.

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фани ижтимоий-гуманитар, умумиктисодий, табиий ва математик фанлар билан узвий алокадордир. Фаннинг назарий-услубий асосини иктисодий назария, бозор назарияси ва бошкарув назарияси каби фанлар белгилайди. Бундан ташкари Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш фани макроиктисодиёт, микроиктисодиёт, логистикани стратегик бошқариш, инновацион логистика, ташкилот назарияси, операцион Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш, социология, психология, персонални бошкариш, эконометрика, тармоклар иктисодиёти ва бошка фанлар билан алокадордир.

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанини укитиш доимо янги билимларга асосланиши керак. Айникса, янги педагогик технологиялардан фойдаланиш фанни укитишда юкори самара келтиради.

Барча турдаги ўкув машғулотларини олиб бориш жараёнида намунавий ўкув дастурида келтирилган адабиётлар рўйхатидан ташкари янги нашр этилаётган Узбекистон Республикаси Қонунлари, мамлакатимиз Президенти Фармонлари, Вазирлар Махкамасининг карорлари, турли коидалар хамда йурикномалардан ва утиладиган мавзуларга тегишли адабиётлардан хам фойдаланиш зарурдир.

Ушбу фанни узлаштириш сифатини оширишга «Иктисодиёт назарияси», «Иктисодий таълимотлар тарихи», «Макроиктисодиёт», «Микроиктисодиёт», «Маркетинг асослари», «Корхона иктисодиёти», «Бошкариш назарияси», «Иш юритиш» каби фанларни урганиш катта ёрдам беради.

Мустакил таълим сифатида давлат бошкаруви ва Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимлари уртасидаги узвий богликлик, хорижий мамлакатлардаги фирма ва компанияларнинг Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимидаги узгаришлар ва янгиликлар, шунингдек бозор иктисодиётига утиш шароитида мамлакатимизда Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг шаклланиш ва ривожланишининг хозирги холатини чукур урганиш зарурдир.

Фанни урганишда мамлакатимиздаги ва жахон мамлакатларидаги замонавий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимидаги узгаришлар тугрисидаги маълумотлардан кенг фойдаланиш лозим. Бунда Халкаро Интернет тизими, Халкаро менежерлар уюшмаси ва бошка куплаб халкаро иктисодий ва гуманитар ташкилотларнинг материалларидан фойдаланиш ижобий натижалар беради.

Фанни урганиш хорижий ва мамлакатимиз иктисодчиларининг замонавий бошкарув, яъни Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш муаммоларига оид илмий ишларини чукур урганиш, мустакил ишларни бажариш ва курс ишларини ёзиш билан мустахкамланади.

Шу билан бирга халқаро андозаларга мос келувчи мамлакатимиз келажаги бўлган ёшларнинг юқори иқтисодий таълим даражасини таъминлаш, бу вазифани сифатли, самарали, тушунарли амалга ошириш Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш фанининг асосий услубий вазифаси ҳисобланади. Уни амалга ошириш ўқитиш жараёнини

технологиялаштириш, таълим технологияларини ишлаб чиқиш ва жорий қилишни зарур қилиб қўяди.

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» фанидан маъруза ва семинар машғулотлари мавзуларининг соатлар бўйича тақсимоти жадвали

№	Мавзуларнинг номи	Аудитория соатлари	
		Маъруза соати	Семинар машғулоти соати
1.	Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув	2	4
2.	Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари	2	6
3.	Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш	2	4
4.	Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш	2	4
5.	Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари	2	4
6.	Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари	2	4
7.	Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш	2	4
8.	Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси	2	4
9.	Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти	2	4
	Жами:	**18**	**38**

2.	"Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" фанининг мазмуни ва моҳияти

АСОСИЙ ҚИСМ

Фан бўйича маъруза мавзулари ва уларнинг мазмуни

Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув.

Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Инфратузилмани ривожлантириш мақсади. Инфратузилмани ташкил этувчилари. Инфратузилма тизими турлари: бозор инфратузилмаси, ижтимоий инфратузилма, институционал инфратузилма. Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларига умумий талаблар. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг тизимли методологияси. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боглиқ рисклар.

Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.

Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. Логистика занжирини ташкил этишнинг моҳияти. Транспорт ва тақсимлаш марказлари. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. Логистика инфратузилмаларини шакллантириш асослари. Логистика инфратузилмаларининг функциялари. Мультимодал транспорт логистика марказлари.

Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги "2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида" ги қарори мазмуни. Логистикани стратегик бошқариш. Логистика ва логистика инфратузилмаларини ривожланиш стратегиялари. Стратегик масалаларнинг мохияти, асослари ва турлари. Стратегик рисклар ва уларни олдини олиш. Танланган стратегиянинг бизнес режасини макети. Ишлаб чиқариш логистикаси. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш. Логистика инфратузилмаларини назорат қилишнинг кўрсаткичлари. Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий

вазифалари.логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иқтисодий-математик услублар. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.

Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.

Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Чизиқли ва хол-хол тизмали логистик инфратузилма элементлари. Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари. Порталлар – иқтисодиётнинг ривожланиш элементи сифатида. Хаблар – логистик тўрларда оқимларни бошқариш элементи сифатида. Транспорт йўлаклари тушунчаси. Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. Логистик тўрларда терминал тушунчаси. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари. Логististика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. Логистика марказлари ва логистика тармоқлари тушунчалари. Логистика марказларини жойлаштиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш. Транспорт сохасига инвестицияларни жалб этиш муаммолари. Транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг инновацион лойиҳалари.

Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.

Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. Транспорт логистика инфратузилмасининг асосий элементлари(транспорт тармоғи, узеллари, терминаллари). Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари.

Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. Транспорт харажатларининг асосий турлари ва уларни шакллантиришнинг тамойиллари. Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. Транспорт экспедитор сервисининг харажатлари. Юк етказиб беришнинг мульти модал технологиялари транспортининг харажатлари. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.

Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.

Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.

Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.

Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи. Логистик марказлар шаклланишининг методологик тамойиллари. Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. Ғарбий Европа логистик марказлари. Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар. Логистик марказларни ташкил этишнинг Россия тажрибаси. Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. Россиянинг "Шимолий-ғарб" логистик тизими ва логистик марказлар тўри. Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. Мультимодал транспорт логистик марказлар тушунчаси, уларнинг миссияси, мақсади, вазифалари ва функционал хусусиятлари.

Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.

Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси. Ангрен логистик марказининг асосий мижозлари. Ангрен логистик марказининг асосий хизмат турлари: автомобил транспорти турлари, темир йўл транспорти турлари, юкларни экспедиция қилиш, юкларни ортиш ва тушуриш хизматлари, омборхоналаштириш хизматлари, божхона ҳужжатларини расмийлаштириш хизматлари ва бошқа хизматлар. Ангрен логистик марказининг хизмат тарифлари.

3.	**“Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фани бўйича маъруза ва семинар машғулотларида таълим технологияларини ишлаб чиқишнинг концептуал асослари**

Таълим технологияси инсонийлик тамойилларига таянади. Фалсафа, педагогика ва психологияда бу йўналишнинг ўзига хослиги талабанинг индивидуаллигига алоҳида эътибор бериш орқали намоён бўлади.

Шулардан келиб чиққан ҳолда “Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” курсининг таълим технологияларини лойиҳалаштиришда қуйидаги асосий концептуал ёндашувларга эътибор бериш керак.

Таълимнинг шахсга йўналтирилганлиги. Ўз моҳиятига кўра бу йўналиш таълим жараёнидаги барча иштирокчиларнинг тўлақонли ривожланишини кўзда тутади. Бу эса Давлат таълим стандарти талабларига риоя қилган ҳолда ўқувчининг интеллектуал ривожланиши даражасига йўналтирилиб қолмай, унингнинг руҳий-касбий ва шахсий хусусиятларини ҳисобга олишни ҳам англатади.

- **Тизимли ёндашув.** Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужассам қилиши зарур: жараённинг мантиқийлиги, ундаги қисмларнинг ўзаро алоқадорлиги, яхлитлиги.
- **Амалий ёндашув**. Шахсда иш юритиш хусусиятларини шакллантиришга таълим жараёнини йўналтириш; ўқувчи фаолиятини фаоллаштириш ва интенсивлаштириш, ўқув жараёнида унинг барча лаёқати ва имкониятларини, синчковлиги ва ташаббускорлигини ишга солишни шарт қилиб қўяди.
- **Диалогик ёндашув**. Таълим жараёнидаги иштирокчи субъектларнинг психологик бирлиги ва ўзаро ҳамкорлигини яратиш заруратини белгилайди. Натижада эса, шахснинг ижодий фаоллиги ва тақдимот кучаяди.
- **Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш.** Демократия, тенглик, субъектлар муносабатида ўқитувчи ва ўқувчининг тенглиги, мақсадини ва фаолият мазмунини биргаликда аниклашни кўзда тутади.
- Ахборот беришнинг энг янги восита ва усулларидан фойдаланиш, яъни ўқув жараёнига компьютер ва ахборот технологияларини жалб қилиш.

Юқоридаги концептуал ёндашув ва “Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фанининг таркиби, мазмуни, ўқув ахборот ҳажмидан келиб чиққан ҳолда ўқитишнинг қуйидаги усул ва воситалари танлаб олинди.

- **Ўқитиш усуллари ва техникаси:** мулоқот, кейс стади, муаммоли усул, ўргатувчи ўйинлар, “ақлий ҳужум”, инсерт, “Биргаликда ўрганамиз”, пинборд, маъруза (кириш маърузаси, визуал маъруза, тематик, маъруза-конференция, аниқ ҳолатларни ечиш, аввалдан режалаштирилган хатоли, шарҳловчи, якуний).
- **Ўқитишни ташкил қилиш шакллари:** фронтал, коллектив, гуруҳий, диалог, полилог ва ўзаро ҳамкорликка асосланган.

- **Ўқитиш воситалари:** одатдаги ўқитиш воситалари (дарслик, маъруза матни, таянч конспекти, кодоскоп)дан ташқари график органайзерлар, компьютер ва ахборот технологиялари.
- **Ўзаро алоқа воситалари:** назорат натижаларининг таҳлили асосида ўқитишнинг диагностикаси (ташхиси).
- **Бошқаришнинг усули ва воситалари.** Ўқув машғулотини технологик карта кўринишида режалаштириш ўқув машғулотининг босқичларини белгилаб, қўйилган мақсадга эришишда ўқувчи ва ўқитувчининг ҳамкорликдаги фаолиятини талабаларнинг аудиториядан ташқари мустақил ишларини аниқлаб беради.
- **Мониторинг ва баҳолаш.** Ўқув машғулоти ва бутун курс давомида ўқитиш натижаларини кузатиб бориш, ўқувчи фаолиятини ҳар бир машғулот ва йил давомида рейтинг асосида баҳолаш.

Маъруза машғулотини ташкил этишнинг шакл ва хусусиятлари:

№	Маъруза шакллари	Ўзига хос тавсифловчи хусусиятлари
1.	Киришмаърузаси	Фан тўғрисида яхлит тасаввур ҳамда маълум йўналишлар беради. Педагогик вазифаси: ўкувчини ушбу фаннинг вазифалари ва мақсади билантаништириш, касбий тайёргарлик тизимида унинг ўрни ва ролини белгилаш, курснинг кисқача шарҳини бериш, фаннинг ютуқлари ва таникли олимлар номлари билан таништириб, келажакдаги изланишларнинг йўналишини белгилаш, тавсия килинган ўқув-услубий адабиётлар таҳлилини бериш, ҳисобот ва баҳолашнинг муддатлари ва шаклларини белгилаш.
2.	Маъруза ахборот	Маърузанинг одатдаги анъанавий тури. Педагогик вазифаси:ўкув маълумотларини баён килиш ва тушунтириш.
3.	Шарҳловчи маъруза	Баён қилинаётган назарий фикрларнинг ўзагини, илмий тушунчалар ва бутун курс ёки бўлимларининг концептуал асосини ташкил этади. Педагогик вазифаси: илмий билимларни тизимлаштиришни амалга ошириш, фанларнинг ўзаро алоқадорлигини очиш.
4.	Муаммоли маъруза	Янги билимлар қўйилган савол, масала, ҳолатнинг муаммолилиги орқали берилади. Бунда ўқувчининг ўқитувчи билан биргаликдаги билиш жараёни илмий изланишга якинлашди. Педагогик вазифаси: янги ўқув ахборотининг мазмунини очиш, муаммони қўйиш ва уни ечимини топишни ташкил қилиш, ҳозирги замон нуқтаи назарларини таҳлил қилиш.
5.	Визуал маъруза	Маърузанинг мазкур шакли визуал материалларни намойиш этиш ҳамда уларга аниқ ва қиска шарҳлар беришга қаратилган. Педагогик вазифаси: янги ўкув маълумотларини ўқитишнинг техник воситалари ва аудио, видеотехника ёрдамида бериш.
6.	Бинар (икки кишилик) маъруза	Бу маъруза икки ўкитувчининг ёки иккита илмий мактаб намоёндасининг, ўқитувчи-талабанинг диалогидан иборат. Педагогик вазифаси: янги ўкув маълумотларининг мазмунини

		ёритиш.
7.	Аввалдан режалаштирилган хатоли маъруза	Хатоларни излашга мўлжалланган мазмуни ва услубиятида, маъруза охирида тингловчилар ташхиси ўтказилади ва қилинган хатолар текширилади. Педагогик вазифаси: янги материаллар мазмунини ёритиш, берилган маълумотни доимий назорат қилишга талабаларни рағбатлантириш.
8.	Маъруза конференция	Аввалдан қўйилган муаммо ва докладлар тизими(5-10 минут)дан иборат илмий-амалий дарс сифатида ўқув дастури чегарасида ўтилади. Докладлар биргаликда муаммони ҳар томонлама ёритишга қаратилиши керак. Машғулот охирида ўқитувчи мустақил ишлар ва талабаларнинг маърузаларга якун ясаб, тўлдириб, аниқлаштириб хулоса қилади. Педагогик вазифаси: янги ўқув маълумотнинг мазмунини ёритиш.
9.	Маслаҳат маъруза	Турли сценарийлар ёрдамида ўтиши мумкин. Масалан, 1) «Савол-жавоб» - маърузачи томонидан бутун курс бўйича ёки алоҳида бўлим бўйича саволларга жавоб берилади. 2) «Савол-жавоб-дискуссия» - изланишга имкон беради. Педагогик вазифаси: янги ўқув маълумотни ўзлаштиришга қаратилган.

"ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" ФАНИДАН МАЪРУЗА ВА СЕМИНАР МАШҒУЛОТЛАРИДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ

1-мавзу.	Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув

1.1.Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 35-40 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Кириш, визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1. Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. 2. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. 3. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири 4. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боглиқ рисклар.
Педагогик вазифалар: -курснинг мақсади ва вазифаларини тушунтириш; - курснинг тузилмаси, ўқув фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари ва баҳолаш шаклларини тавсифлаш; - Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш, менежер, раҳбар, тадбиркор тушунчаларини таърифлаш; - бошқарув жараёни ва менежер вазифалари моҳиятини тушунтириш; -бошқариш жараёнини амалга ошириш йулларини тушунтириш; - бошқариш вазифалари асосида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш бўйича тассаввур ҳосил қилиш.	Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири
Ўқитиш услуби ва техникаси	Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.

Укитиш шакли	Жамоа, гурух ва жуфтликда ишлаш.
Укитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жихозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Боскичлар, вакти	Фаолият мазмуни	
	Укитувчи	**Талаба**
1-боскич. Кириш (10 мин.)	1.1. Укув предметнинг номини айтади. Фан тугрисида илк умумий тушунча беради, ишни фан доирасидаги услубий ва ташкилий хусусиятларини очиб беради. 1.2.Укув фанининг мантикий-тизимли тарзда мавзулар кетма-кетлигини маълум килади, (1-илова) амалий машғулотлар билан боғлаган холда кискача характеристика беради. Фаннинг рейтинги, жорий бахолаш, оралик бахолаш ва якуний бахолаш мезонлари билан таништиради.(2-илова) Асосий адабиётлар руйхати билан таништиради (10- илова)	Эшитади, ёзиб олади.
2-боскич. Асосий (60 мин.)	2.1.Билимларни долзарблигини ошириш максадида саволлар беради: Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш жараёни деганда нимани тушунасиз? Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришга хос кандай атамаларни биласиз? Бошкарув жараёнини амалга оширишдан максад? Менежер билан тадбиркор қандай хусусиятлари билан фаркланади Бозор иктисодиёти шароида менежернинг роли кандай? 2.2.Жавобларни умумлаштирган холда фаннинг мақсади, мазмунини визуал материаллар ёрдамида (3-7 иловалар) тушунтиради. Ушбу фандан олинган билим ва куникмаларини амалиётда ва битирув малакавий иш ёзишда қўллашлари мумкинлигига урғу беради.	Саволларга жавоб берадилар Тинглайдилар Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-боскич. Якуний (10 мин.)	3.1 Мазкур мавзу буйича умумий хулоса килади ва мустақил ишлаш учун саволлар беради (8- илова)	Эшитади, аниклаштиради. Топширикни ёзиб олади.

1-илова

Маъруза
Семинар
Таълимнинг асосий услуби
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш фанининг мохияти, мазмуни ва максади
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси ва амалиётининг ривожланиши
Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда тизимли-вазиятли ёндошув
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функциялари.
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш конун ва тамойиллари
Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда ахборот ва коммуникация
Иктисодиётнинг бошкаришнинг ташкилий структураси
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш усуллари
Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда карор кабул килиш
Семинар-анжуман
Семинар-дискуссия
билимларни кенгайтириш учун амалий машгулотлар
билимларни кенгайтириш учун амалий машгулотлар
Семинар-дискуссия
билимларни кенгайтириш учун семинар
Муаммоли вазифаларни ечиш

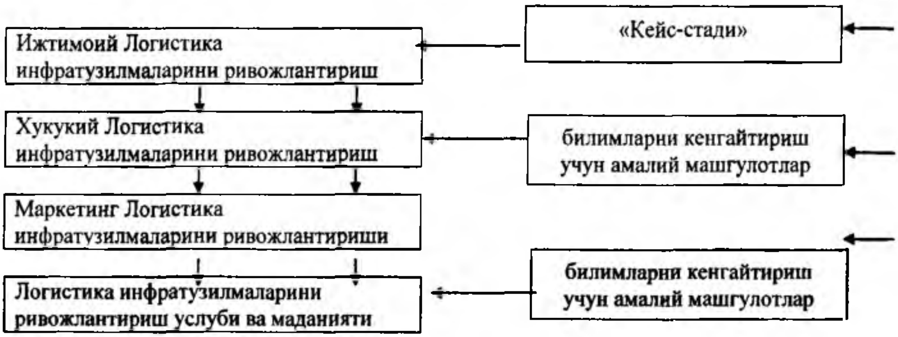

2-илова

Бахолаш мезонлари:Талаба «Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» курси буйича тўлиқ баҳоланади

35 балл –жорий бахолаш
35 балл – оралик бахолаш
30 балл – якуний бахолаш

Ҳар бир машғулотда 0,5 дан 2 гача балл олишлари мумкин
Рейтинг бўйича баҳолаш натижалари:
2 балл – «аъло»
1 балл – «яхши»
0,5 балл – «коникарли»

3-илова

Визуал материаллар

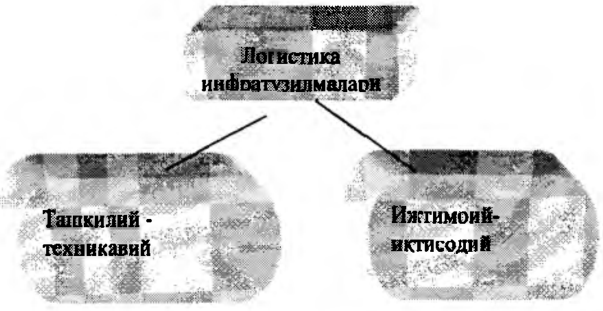

4-илова

Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш -
фойда олиш мақсадида кишиларни бошқариш

Бошқарув -
субъектнинг маълум натижаларга эришиш учун бошқарув объектига бевосита мақсадли таъсирижараёни

Усуллари – мақсадга эришиш учун бошқарув субъектларига таъсир этиш усуллари

- иқтисодий (ишлаб чиқаришга оид)
- ташкилий-буйруқли (маъмурий)
- ижтимоий-руҳий (тарбиявий)

Вазифалар – бошқарув ишидаги фаолиятнинг махсус турлари

- режалаштириш
- лойиҳалаш
- прогнозлаш
- тартибга солиш
- ташкил этиш
- назорат ва ҳисоб
- ахборот тўплаш ва таҳлил этиш
- мувофиқлаштириш
- рағбатлантириш

5-илова

Муҳокама ва хулосаларни шакллантириш учун саволлар

1. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришга кандай билимлар зарур?
2. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш нима?
3. Менежер ва тадбиркор кандлай хусусиятлари билан фаркланади?
4. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий вазифалари нималардан иборат?
5. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг амалий кисми нимани урганади?
6. Бошкарув муносабатлари деганда Сиз нимани тушунасиз?
7. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг кандай методларини биласиз?

1.2.Семинар машғулотида ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20
Ўқув машғулоти шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотирежаси	1. Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. 2. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. 3. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири 4. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу бўйича билимларини чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар: - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - иқтисодий ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш	*Ўқув фаолиятининг натижалари:* *Талаба:* -курснинг мақсади ва вазифаларини айтиб бера олади; - Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш, менежер, бизнесмен тушунчаларига таъриф беради. - Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш предметига таъриф бериб, вазифаларини кўрсатиб беради; - бошқариш фаолияти назарияси ва амлиёти ютуқларини ёритиб бера олади; - бошқарув жараёни ва менежер вазифалари моҳиятини очиб беради
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шароитлари	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машгулотининг технологик картаси

Боскичлар	Фаолият мазмуни	
	Ўкитувчи	талаба
1-боскич. Кириш (5 мин.)	1.1. Мавзунингмақсадирежадагиўқувнатижаларинииэълонқилади,уларнингаҳамиятивадолзарблигиниасослайди. Машгулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтилишини маълум килади. 1.2. Блиц-сўров ўтказади ва аудиториянинг тайёгарлик даражасини аниқлайди: 1)Бошқарув жараёнини амалга оширишдан максад? 2)Бозор иқтисодиёти шароитида менежернинг роли қандай? Мавзу мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади. (1-илова)	1.1. Мавзуни ёзадилар ва саволларга жавоб берадилар.
2-боскич. Асосий (65 мин.)	2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради.(2-илова) Ўқув натижаларини эслатади. 2.2. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув қўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади. 2.3. Тайёрланган тақдимотни намойиш этади. 2.4. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниклик киритади. 2.5. Инсерт усулида 3-иловадаги топшириқни тайёрлашни таклиф этади.	Ўқув натижаларини тақдим қиладилар. Саволлар берадилар. Тўлдирадилар. Топшириқни тайёрлайдилар.
3- боскич Якуний (10 мин)	3.1. Машғулотни якунлайди мавзу бўйича умумий хулосаларни шакллантиради. Гуруҳларга умумий балл беради. Талабаларни баҳолайди ва рағбатлантиради. 3.2. Мустақил иш сифатида тест беради.(4-илова)	Эшитадилар. Топшириқни оладилар.

1- илова.

Гуруҳ билан ишлаш қоидалари

Гуруҳнинг ҳар бир аъзоси:

- ўз шерикларининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;
- берилган топшириқлар бўйича фаол, ҳамкорликда ва масъулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гуруҳни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- "Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга қутиламиз" қоидасини яхши билишлари лозим.

Кластер

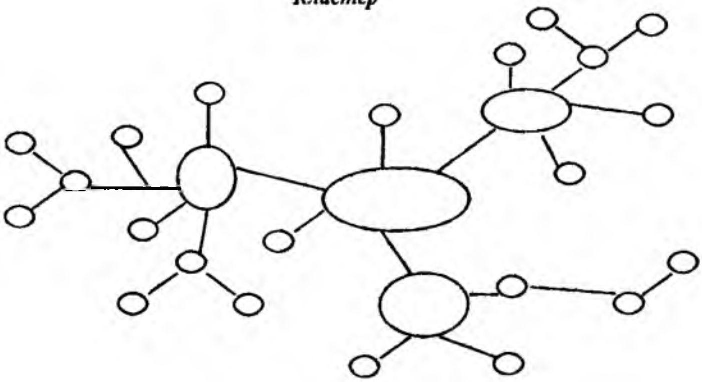

Кластерни тузиш коидаси

1. Ақлингизга нима келса, барчасини ёзинг. Ғоялари сифатини муҳокама қилманг фақат уларни ёзинг.
2. Хатни тўхтатадиган имло хатоларига ва бошқа омилларга эътибор берманг.
3. Ажратилган вақт тугагунча ёзишни тўхтатманг. Агарда ақлингизда ғоялар келиши бирдан тўхтаса, у ҳолда қачонки янги ғоялар келмагунча қоғозга расм чизиб туринг.

2-илова

Ўқув топшириқлар.

1- гуруҳ.

Корхона раҳбари ва корхона менежери қандай жиҳатлари билан фарқланади, уларнинг вазифалари нималардан иборат?

2- гуруҳ.

Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш нима? Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришга хос қандай атамаларни биласиз? "Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш" тушунчасига кластер тузинг.

3- гуруҳ.

Менежер билан бизнесмен қандай жиҳатлари билан фарқланади? "Бизнесмен" тушунчасига кластер тузинг.

3-илова.

“Инсерт усули”

Инсерт - самарали ўқиш ва фикрлаш учун белгилашнинг интерфаол тизими ҳисобланиб, мустақил ўқиб-ўрганишда ёрдам беради. Бунда маъруза мавзулари, китоб ва бошқа материаллар олдиндан талабага вазифа қилиб берилади. Уни ўқиб чиқиб, «V; +; -; ?» белгилари оркали ўз фикрини ифодалайди.

Матнни белгилаш тизими

(v) - мен билган нарсани тасдиқлайди.

(+) – янги маълумот.

(-) – мен билган нарсага зид.

(?) – мени ўйлантирди. Бу борада менга қўшимча маълумот зарур.

Инсерт жадвали

Тушунчалар	V	+	-	?
Иқтисодиёт				
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш				
Менежер				
Тадбиркор				
Объект ва субъект				
Иқтисодий билимлар				
Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш услублари				
Ўрганиш услублари				

2-мавзу	**Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.**

2.1.**Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси**

Вақти-2 соат	Талабалар сони: 35-40 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Биргаликда ўқиш усули ва "Б.Б.Б" жадвали график органайзеридан фойдаланган ҳолда.
Маъруза машғулотининг режаси	1. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. 2. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. 3. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. 4. Логистика инфратузилмаларининг функциялари.
Укув машгулотининг максади: Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иктисодий асосларининг моҳиятини очиб бериш	
Педагог вазифалари: -Бозор иктисодиёти шароитида давлат бошкарувининг роли хакида тушунча бериш; -Бозор муносабатларининг шаклланиш даврида бошкарув вазифаларининг узгариши хакида тушунтириш; -Бозор иктисодиёти шароитида давлат бошкарувини ташкил этилиши тўгрисида тушунча ҳосил қилиш; - Ўзбекистон Республикаси Президенти ва ижроия хокимияти вазифалар ва ваколатлари билан таништириш; -Вазирлар махкамаси ва унинг вазифалари билан таништириш; -Олий конунчилик хокимияти. Махаллий хокимиятлар ва уларнинг вазифалари тугрисида тушунтириш; -Давлат бошкарувини такомиллаштириш зарурияти муаммоларини ёритиш.	*Ўқув фаолиятининг натижалари:* *Талаба:* -Бозор иктисодиёти шароитида давлат бошкарувининг роли хакида тушунчага эга булади; -Бозор муносабатларининг шаклланиш даврида бошкарув вазифаларининг ўзгариши хакида тушунчага эга булади; -Узбекистон Республикаси Президенти ва ижроия хокимияти вазифалар ва ваколатлари айтиб бера олади; -Вазирлар махкамаси ва унинг вазифалари айтиб бера олади;. -Олий қонунчилик хокимияти. Махаллий хокимиятлар ва уларнинг вазифалари санаб бера олади; -Давлат бошқарувини такомиллаштириш зарурияти муаммоларини ёритиб беради.
Ўқитиш усуллари ва техникаси	Маъруза, ИНСЕРТ техникаси, Б/Б/Б жадвали, блиц-

	суров;
Укитиш шакли	Фронтал маъруза, гурухларда ишлаш.
Укитиш шарти	Гурухларда техника билан ишлашни ташкил этишга мулжалланган аудитория
Укитиш воситалари	Маъруза матни, график органайзерлар, проектор

Маъруза машғулотининг технологик картаси

боскичлар	**Фаолият мазмуни**	
	укитувчи	**талаба**
1- боскич Кириш (10 мин)	1.1.Маъруза машгулотининг мавзуси, максадва укув натижаларини эълон килади. 1.2.Хар бир талабага мазкур мавзу буйича маъруза матнини таркатади. 1.3. Мазкур мавзу буйича матн режаси ва таянч ибораларни изохлайди. (1-илова)	Тинглайдилар
2-боскич Асосий (60 мин)	2.1.Саволларга уйлаб куриб сунг жавоб беришларини таклиф этади. 2.2.Талабаларни кичик гурухларга (2-3 илова) булади. Хар бир гурухда «эксперт» тайинланиб, у бутун гурухни саволга жавоб беришда ургатади. 2.3. гурухларга 1,2,3,4, сонли карточкалар таркатади. 2.4.Номерларга мувофик эксперт гурухларга кушилишларини таклиф этади. Эксперт варакларини таркатади (4-илова) ва гурухларда ишни ташкил этади. 2.5.Такдимот бошланишини эълон килади. Маслахатчи сифатида чикади. Изохлайди, аниклик киритади. 2.6. Гурухлар такдимоти буйича талабаларни диккатини куйилган саволнинг асосий мазмунига жалб килган холда хар бир савол буйича хулоса килади. 2.7. Б/Б/Б жадвалининг 3 колонкасини тўлдириш вазифасини беради. (5-илова)	Саволларга жавоб берадилар 5 кишидан иборат 4 гурухга булинади номероклар оладилар1,2.3,4. Гурухларда ишлайдилар: маъруза матнини укийдилар ва саволларга жавоб излайдилар. Ахборотнитизимлайди. Фикрлар билан уртоклашишади. гурух лидерлари кургазмали курол асосида саволга жавоб берадилар.
3-боскич Якуний (10 мин)	3.1.Мазкур мавзу буйича умумий хулоса килади. 3.2. Гурухларга узаро бахолаш натижаларни эълон килишни таклиф этади. Натижаларни изохлайди. Бажарилган ишнинг келажакдаги фаолиятда мухимлигини белгилайди 3.3.Муҳокама ва хулосалар чиқариш учун саволлар беради,жавобларни умумлаштиради (6-илова)	Гурухлар узаро бахолашнинг натижаларини эълон киладилар.

Визуал материаллар

1-илова

Эксперт гурухлари ишлари натижаларинибахолаш мезонлари

Мезонлар	Баллар	%	гурухларни бахолаш натижалари			
			1	2	3	4
Ахборот туликлиги	**1,0**	**50**				
Иллюстрация (граф. пред.)	**0,6**	**30**				
Гурух фаоллиги (тулдириш, берилган савол, жавобларнинг еони)	**0,4**	**20**				
Баллар жами	**2**	**100**				

2-илова

«БИРГАЛИКДА ЎҚИЙМИЗ» ТЕХНИКАСИ

Биргаликда ўқиш: ўқув гуруҳи кичик гуруҳларга бўлинади. Ҳар бир кичик гуруҳ ўрганилаётган мавзунинг маълум бир соҳасида эксперт бўлади ва бошқаларни ўргатади. Ҳар бир гуруҳнинг мақсади бошқа барча гуруҳлар иштирокчилари мавзу саволларини тўла ҳажмда эгаллаб олишдан иборат.

«Биргаликда ўқиймиз» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларда ишни ташкил этиш жараёнининг тузилиши

1. Билим даражасига қараб 3-5 кишидан иборат бўлган ҳар хил турдаги гуруҳлар тузилади.

↓

2. Ҳар бир гуруҳга *битта* топшириқ берилади –умумий мавзунинг бир *қисми*, унинг устида бутун ўқув гуруҳи иш олиб боради ҳамда таянчлар – эксперт варақлари – тақдим этилади.

↓

3. Ҳар бир гуруҳ ичида умумий топшириқ тақсимланади.

↓

4. Ҳамма *якка тартибдаги топшириқни* бажаради.

↓

5. Барча гуруҳ аъзоларининг мини-маърузалари тингланади. Умумий натижа (бутун эксперт варағи бўйича саволлар жавоби)ни шакллантиради ва уни тақдимотга тайёрлашади.

↓

6. Спикер ёки гуруҳ барча аъзолари биргаликда бажарган иш натижаларини тақдимот этишади.

3-илова

Гуруҳларда ишлаш қоидаси

Шеригингизни диққат билан тингланг.

Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.

Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.

Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.

Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

- Бошқаларга ўргатиш орқали ўзимиз ўрганамиз;
- Биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

4-илова

Мавзу бўйича жонлантирувчи саволлар:

Эксперт варағи № 1.

1. "Логистика инфратузилмалари" атамасига таъриф беринг.
2. Қандай шартлар бажарилганда логистик фаолият мақсадига эришилган ҳисобланади?
3. Логистика мақсадини аниқ ифодалаб беринг.

Вазифа: жавобларинигзни асослаб беринг.

Эксперт варағи № 2.

1. Логистика инфратузилмалари фани ўрганадиган объект бўлиб нима ҳисобланади ҳамда қайси турдаги хусусиятлари билан ажралиб туради?
2. Ишлаб чиқариш ҳамда ноишлаб чиқариш истеъмоли ўртасида қандай фарқ мавжуд?
3. "Логистик йўналиш (канал)", "логистик занжир", "логистик тизим" тушунчаларига таърриф беринг.

Вазифа: Жавобларингизни асосланг.

5-илова

№	Мавзу саволлари	Биламан (+)	Билишни хохлайман (?)	Билиб олдим (а)
1	Инфратузилма асослари			
2	Логистик занжир			
3	Логистика инфратузилмаси			
4	Логистика инфратузилмаси объектлари			

6-илова

Муҳокама ва хулосалар чиқариш учун саволлар

1. Логистика инфратузилмаларининг асосий функционал соҳаларини айтиб беринг.
2. Давлат ҳамда хусусий секторларда логистика инфратузилмаларининг қайси турдаги муаммолари юзага келади?
3. Ҳарид килиш логистика инфратузилмаларисининг таърифини беринг.
4. Ҳарид қилиш логистика инфратузилмаларисининг асосий максади нимадан иборат?

2.2.Семинар машғулотида ўқитиш технологияси.

Вақти – 2 соат	*Талабалар сони: 20 –нафар*
Укув машгулотининг шакли	Билимларни кенгайтириш ва чукурлаштириш буйича семинар
Ўқув машғулотининг режаси	1. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. 2. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. 3. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. 4. Логистика инфратузилмаларининг функциялари.
Укув машгулотининг максади: Давлат бошкаруви тўғрисидаги билим ва кўникмаларини шакллантириш	
Педагог вазифалари: -мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; -билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизимлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; - ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш; - коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш	*Ўқув натижалари:* *Талаба:* -Бозор иктисодиёти шароитида давлат бошкарувининг ролини ифодалайди; -Бозор муносабатларининг шаклланиш даврида бошкарув вазифаларининг ўзгариши хакида тушунчага эга бўлади; -Ўзбекистон Республикаси Президенти ижроия хокимияти вазифалар ва ваколатларини фарқлайди; -Вазирлар махкамаси ва унинг вазифалари тавсифлайди; -Олий конунчилик хокимияти. Махаллий хокимиятлар ва уларнинг вазифалари санаб бера олади.
	семинар, дискуссия, савол-жавоб техникаси;
Укитиш шакли	Гурухларда жамоа булиб ишлаш;
Укитиш воситалари	Маъруза матни, график органайзерлар.
Укитиш шартлари	Гурухларда ишлашни ташкил этишга мулжалланган аидитория

Семинар машгулотининг технологик картаси

боскичлар	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (5 мин.)	1.1.Семинар мавзусини эълон килади 1.2.Маърузачилар ва такризчиларни таништиради. 1.3.Бахолаш курсаткичлари ва мезонларини эълон килади. (2-илова)	Тинглайдилар, ёзиб оладилар.
2-босқич. Асосий (65 мин.)	2.1.Маърузачилар чикишларни ташкил этади.Материал мазмунини очиб берилиши, баён этиш усулига, тингловчилар таъсир этишиги эътибор беради. Саволлар беради, айрим камчиликларга аникликлар киритади. 2.2. Такризчиларга суз беради. Маъруза мазмуни мухокамасига жамоани жалб этади.Талабаларга маъруза мазмуни канчалик тушунарли эканлигини бахолайди (саволлар мазмуни, саволарга жавоб беришлигига караб). 2.3. Аста-секин семинарни ташкилий дискуссия шаклига утказади. Катнашчиларни «Мунозара катнашчисига эслатма» билан таништиради ва дискуссия бошланишини тушунтиради. (Илова 1) 2.4. Хар бир маърузанинг мухокамаси умумлаштирилган холда якунланади, мунозара натижалари ва маърузанинг асосий коидалари кайд этилади.	Тайёрланган маърузалар билан чикадилар, саволларга жавоб берадилар. Такризчилар чикишлари, саволлар берадилар. Маъруза мазмунини жамоа булиб мухокама киладилар.
3- боскич Якуний (10 мин)	Семинар буйича якунловчи хулосалар килади. Натижаларини : 3.1.Хулосаларни шакллантиради; 3.2.Маърузачиларнинг тайёргарликларини бахолайди; 3.3.Семинар натижалари буйича умумий бахо беради. 3.4.Мустақил тайёргарлик кўриш учун саволлар беради.	Тинглайдилар, аниқлаштирадилар. Мустақил иш учун вазифани ёзиб оладилар.

1-илова.

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йигиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан бошқаларнинг сўзлашига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида ҳиссиётларни жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан мурожаат қил.
5. Рақибларинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўгри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарнинг бошқарув дастаклари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара босқичларини бошқариш, жавобларнинг асосланиши ва тўғрилигини тасдиқлаш, қўлланган термин ва тушунчаларни аниқлаш, муносабатларни тўғри қўллаш ва бошқалар. Тақдимотларнинг тақсимотини тўғри бошқариш.

Тақризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характерда баҳолаш: долзарблиги, илмий жиҳати, мантиқийлиги ва масалаларнинг аниқ қўйилганлиги, хулосаларнинг аниқ кўрсатилиши.

Рақиб – қабул қилинган тадқиқот ўртасида рақобатчилик жараёнини шакллантиради. У фақатгина маърузачининг асосий ҳолатини танқид қилиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки хато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал қилувчи фикрларини таклиф қилиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қатнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, қилинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг маҳсулдорлигини баҳолайди.

2-илова

Бахолаш курсаткичлари ва мезонлари жадвали

Маърузачилар	Маърузачиларни бахолаш мезонлари				
	Маъруза ва ахборотнинн туликлиги	Фойдаланилган ахборот янгилиги	Ахборот такдимотида фойдаланилган воситалар	Вактга риоя килиш	Натижалар
	50%	25%	20%	5%	100%
1.					
2.					
3.					
4.					

Такризчилар	Бахолаш мезонлари				
	Маърузага кушимча	Дискуссияда катнашиши	Саволлари		Натижалар
			Сони	Амалда	
	45%	25%	15%	15%	
1.					
2.					
3.					
4.					

Дискуссия катнашчилари	Бахолаш мезонлари			
	Саволлар (0,1 хар бири учун)	Амалда (0,3)	Кушимча (0,2 хар бири учун)	Жами
1.				
2.				
3.				
4.				

3-илова

Ўқув топшириқлар

1-топшириқ

1. “Логистика инфратузилмалари” атамасига таъриф беринг.
2. Қандай шартлар бажарилганда логистик фаолият мақсадига эришилган ҳисобланади?
3. Логистика мақсадини аниқ ифодалаб беринг.

2-топшириқ

1. Логистика инфратузилмалари фани ўрганадиган объект бўлиб нима ҳисобланади ҳамда қайси турдаги хусусиятлари билан ажралиб туради?
2. Ишлаб чиқариш ҳамда ноишлаб чиқариш истеъмоли ўртасида қандай фарқ мавжуд?
3. “Логистик йўналиш (канал)”, “логистик занжир”, “логистик тизим” тушунчаларига таръриф беринг.

3-топшириқ

1. Логистика инфратузилмаларининг асосий функционал соҳаларини айтиб беринг.
2. Давлат ҳамда хусусий секторларда логистика инфратузилмаларининг қайси турдаги муаммолари юзага келади?
3. Ҳарид қилиш логистика инфратузилмаларисининг таърифини беринг.

3-мавзу	**Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини *ривожлантириш.***

3.1.Маъруза машғулотида укитиш технологияси

Вақти– 2 соат	*Талабалар сони: 35-40 нафар*
Укув машгулотининг шакли	Ахборот маъруза.
Маъруза машғулотининг режаси	1.Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги "2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўгрисида" ги қарори мазмуни. 2.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш 3.Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. 4.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иктисодий-математик услублар. 5.Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.
Укув машгулотининг максади: Худудий бошкарув хакидаги билимларини кенгайтириш	
Педагог вазифаси: -Худудий бошкарув тугрисидаги тушунчаларини шакллантириш; -Мавзуга оид таянч иборалар билан таништириш ва уларни мавзу билан богликлигини очиб бериш; -Республика ва махаллий бошкарув органлари узаро таъсир этишининг асосий тамойилларини тушунтириш; -Махаллий халк депутатлари депутатлари Кенгашлари ваколатларини тушунтириш; -Шаҳар ва туманлар хокимликлари вазифаларини тавсифлаш; -Хокимларнинг ваколатларини тавсифлаш.	*Укув фаолияти натижалари:* *Талаба:* -Худудий бошкарувни ислох этиш принципларини айтиб бера олади; -Республика ва махаллий бошкарув органлари узаро таъсир этишининг асосий тамойилларини ифодалайди; -Махаллий халк депутатлари депутатлари Кенгашлари ваколатларини фарқлай олади; -Шаҳар ва туманлар хокимликлари вазифаларини санайди; -Хокимларнинг ваколатларини тавсифлайди.
Укитиш усули	Маъруза , ИНСЕРТ техникаси ва Б/Б/Б;
Укитиш шакли	Фронтал, жамоа билан ишлаш

Укитиш воситалари	Маъруза матни, график органайзерлар.
Укитиш шарт-шароитлари	Гурухларда техника билан ишлашни ташкил этишга мулжалланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

боскичлар	**Фаолият мазмуни**	
	ўқитувчи	**талаба**
1- боскич Кириш (10мин)	1.1.Маъруза машгулотининг мавзуси, максади укув натижаларини маълум килади. 1.2. Мазкур мавзу буйича хар бир талабага маъруза матни таркатади. 1.3. Маъруза матни режаси ва таянч ибораларга ихоз беради.	Тинглайдилар
2-боскич Асосий (60 мин)	2.1.Вазифани эслатади:матн мустакил укиб чикилади, ИНСЕРТ техникаси кулланилади ва Б/Б/Б жадвали тулдирилади. 2.2.Саволларга жавоб беришни сурайди: «Матн билан танишиб , кандай янгиликка эга булдингиз?», жавобларда таянч иборалар аник курсатилсин. Доскага таянч ибораларни ёзади. 2.3.Таянч ибораларга кайтилади ва аникликлар киритилади, блиц – суров утказади. 2.4. Ихтиёрий равишда гурухларга булади. 2.5.Хар бир ғурух мавзунинг бирор бир саволи буйича вазифа бажариши кераклигини маълум килади. 2.6. Гурухларга укув вазифаларни(Илова 2) таркатади ва гурух ишини натижаларини бахолаш курсаткичлари ва мезонлари (Илова 3)билан таништиради. 2.7. Такдимот бошланишини маълум килади: 15 дакикагача.Хар бир гурух чикиш натижалари буйича консультант вазифасини бажаради. Берилган ахборотларни умумлаштиради.	Тинглайдилар Саволларга жавоб берадилар Таянч ибораларни айтадилар Таянч ибораларга тушунча берадилар. Кичик гурухларга булинишади. Гурухлар вазифа саволларига жавоблар тайёрлайдилар, натижаларни жамоа булиб мухокама килишади. Бошка гурух катнашчилари берилган ахборотни тулдирадилар ёки узгартирадилар, чикишларни жадвал асосида бахолайдилар.
3-боскич Якуний (10 мин)	3.1.Гурухларга узаро бахолаш натижаларини айтишни таклиф этади. Натижаларни тахлил килади. . Бажарилган ишнинг келажакдаги фаолиятда мухимлигини белгилайди 3.2.Якуний хулоса килади. семинар машгулоти учун вазифа беради. 3.3. Б/Б/Б жадвалининг 3 колонкасини тулдириш вазифасини беради.	Чикиш жарёнида куйилган балларни маълум киладилар. . Б/Б/Б жадвалининг 3 колонкасини тулдириш вазифасини беради

1-илова

1.Худудий логистик инфратузилма хакида тушунча.
2.Худудий логистик инфратузилмани ислох этиш қилиш.
3.Худудий логистик инфратузилмани такомиллаштириш

2-илова

Билимларни жонлантириш учун саволлар (блиц-сўров)

1. Логистика инфратузилмалари мақсадини аниқ ифодалаб беринг.
2. Логистика инфратузилмалари фани ўрганадиган объект бўлиб нима ҳисобланади ҳамда қайси турдаги хусусиятлари билан ажралиб туради?
3. Ишлаб чиқариш ҳамда ноишлаб чиқариш истеъмоли ўртасида қандай фарқ мавжуд?
4. "Логистик йўналиш (канал)", "логистик занжир", "логистик тизим" тушунчаларига таърриф беринг.

3-илова

ИНСЕРТ техникасини куллаб ишлаш коидаси.

1.Матнни укиб чикинг.
2.Олинган ахборотни калам билан матн каторларини белгилаган холда систeмалаштиринг
:
V –...тугрисидаги билимларга (ахборотларга) мос келади
- (минус) – ...тугрисидаги билимларга зид келади
- + (плюс) – янги ахборот
? - тушунарсиз/аниклилик талаб этади/ахборотни тулдириш

Б/Б/Б техникасини куллаб ишлаш коидаси

1. «Инсерт» технисини куллаб матнни укиб чикинг.
2. Олинган ахборотни систeмалаштиринг – матнда белгиланган белгиларга мос равишда жадвал («Биламан», «Билишни хохлайман») колонкаларига жойлаштиринг

Б/Б/Б жадвали (Биламан / Билишни хохлайман /Билиб олдим (а))

№	Мавзу саволлари	Биламан (+)	Билишни хохлайман (?)	Билиб олдим (а)
1	Бошқарув амалиётидаги			

	коллегиал органларнинг вакиллик органлари билан алмаштирилиши зарурийтини			
2	Худудий ҳалқ депутатлари Кенгашлари ваколатлари			
3	Шаҳар ва туманлар хокимликлари зиммасидаги вазифалар			
4	Ҳокимлар ваколатлари			

4-илова

«Худудий бошкарув» мавзуси буйича ахборот машғулотда талабаларни бахолаш мезонлари кўрсаткичлари .

Рейтинг бўйича маъруза машгулоти:

1,5 – 2 балл – «аъло»
1,0 – 1,4 балл – «яхши»
0,5 – 0,9 балл – «коникарли»
0 – 0,4 балл – «коникарсиз»

Гурух иши натижаларини бахолаш мезонлари

Мезонлар	Баллар	%	Гурух иш натижаларини бахолаш			
			1	2	3	4
Ахборот туликлиги	1,0	50				
Иллюстрация (граф. Пред.)	0,6	30				
Гурух фаоллиги (кушимча, берилган савол-жавобларнинг сони)	0,4	20				
Баллар жами	2	100				

6-илова

Ўзбекистон Республикасининг худудий таркиби

№	Вилоятлар	Туманлар			Шахарлар			Шахарчалар	Кишлок(овул)лар
		Жами	ш.ж. Кишлок	ш.ж. Шахар	жами	ш.ж. Республика,	ш.ж. Туман		
[illegible]	Андижон	14	14	-	11	5	6	5	95
[illegible]	Бухоро	13	11	2	11	3	8	2	107
[illegible]	Жиззах	11	11	-	7	1	6	8	95
[illegible]	Навоий	8	8	-	6	3	3	8	53
[illegible]	Наманган	12	11	1	8	6	2	12	99
[illegible]	Самарканд	19	16	3	11	4	7	12	125
[illegible]	Сирдарё	9	9	-	5	5	-	6	75
[illegible]	Сурхондарё	14	14	-	8	2	6	7	114
[illegible]	Тошкент	15	15	-	16	7	9	18	140
[illegible]	Фаргона	16	15	1	9	5	4	10	164
11	Хоразм	10	10	-	3	3	-	7	100
12	Кашкадарё	14	14	-	12	2	10	4	142
13	Тошкент	11	-	11	1	1	-	1	-
14	Коракалпогистон Республикаси	15	15	-	12	7	5	16	112
	Жами	181	163	18	120	54	66	116	1421

3.2.Семинар машғулотида ўқитиш технологияси

Вақти-2 соат	Талабалар сони: 25 –нафар
Укув машгулотнинги шакли	Билимларни кенгайтирши ва чукурлаштириш учун семинар дарси
Семинар машгулотининг режаси	1.Узбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги қарори мазмуни. 2.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш 3.Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. 4.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иктисодий-математик услублар. 5.Ўзбекис
Укув машгулотининг максади :Худудий бошкарув хакидаги билимларини кенгайтириш.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; -билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизимлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; -ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш;- коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш	Укув фаолиятининг натижалари: Талаба: -Худудий бошкарувни ислох этиш принципларини айтиб бера олади; -Республика ва махаллий бошкарув органлари узаро таъсир этишининг асосий тамойилларини айтиб бера олади; -Махаллий халк депутатлари депутатлари Кенгашлари ваколатларини санаб утадилар ва тушунтириб бера олади. -Шаҳар ва туманлар хокимликлари вазифаларини санайдилар тушунтиради; -Хокимларнинг ваколатларини санаб утади.
Ўқитиш усуллари	Семинар, дискуссия, савол-жавоб техникаси;
Ўқитиш шакллари	Фронтал, коллектив иш.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, компьютер , график органайзерлар.
Ўқитиш шарт-шароитлари	Гурухларда техника билан ишлашни ташкил этишга мулжалланган аудитория

Семинар машгулотининг технологик картаси.

Боскичлар	Фаолият мазмуни	
	Укитувчи	**талаба**
1-боскич Кириш (10 мин)	Семинар мавзусини эълон килади Маърузачилар ва такризчиларни таништиради.Бахолаш курсаткичлари ва мезонларини эълон килади.(Илова 1)	
2- боскич Асосий (60 мин)	2.1.Маърузачилар чикишларни ташкил этади.Материал мазмунини очиб берилиши, баён этиш усулига, тингловчилар реакциясига эътибор беради. Саволлар беради, айрим камчиликларга аникликлар киритади. 2.2. Такризчиларга суз беради. Маъруза мазмуни мухокамасига жамоани жалб этади.Талабаларга маъруза мазмуни канчалик тушунарли эканлигини бахолайди (саволлар мазмуни, саволарга жавоб беришлигига караб). 2.3. Аста-секин семинарни ташкилий дискуссия шаклига утказади. Катнашчиларни «Дискуссия катнашчисига эслатма» билан таништиради ва дискуссия бошланишини тушунтиради. (Илова 2) Демократик тарзда ёндашади,интеллектуал эркинликка шароит яратиб беради 2.4. Хар бир маърузанинг мухокамаси умумлаштирилган холда якунланади, дискуссия натижалари ва маърузанинг асосий коидалари кайд этилади.	Тайёрланган маърузалар билан чикадилар, саволларга жавоб берадилар. Такризчилар чикишлари, саволлдар берадилар. Маъруза мазмунини жамоа булиб мухокама киладилар.
3-боскич Якуний (10 мин)	Семинар буйича якунловчи хулосалар килади. Натижаларини : Хулосаларни шакллантиради; Маърузачиларнинг тайёргарликларини бахолайди; Семинар натижалари буйича умумий бахо беради.	Саволлар берилади.

Бахолаш курсаткичлари ва мезонлари жадвали

Маърузачилар	Маърузачиларни бахолаш мезонлари				
	Маъруза ва ахборотнинг туликлиги	Фойдаланилган ахборот янгилиги	Ахборот такдимотида фойдаланилган воситалар	Вактга риоя килиш	Натижалар
	50%	25%	20%	5%	100%
1.					
2.					
3.					
4.					

Такризчилар	Бахолаш мезонлари				
	Маърузага кушимча	Дискуссияда катнашиши	Саволлари		Натижалар
			Сони	Амалда	
	45%	25%	15%	15%	
1.					
2.					
3.					
4.					

Дискуссия катнашчилари	Бахолаш мезонлари			
	Саволлар (0,1 хар бири учун)	Амалда (0,3)	Кушимча (0,2 хар бири учун)	Жами
1.				
2.				
3.				
4.				

2-илова

Мустақил тайёргарлик кўриш учун саволлар ва топшириқлар

1.Республика ва маҳаллий бошқарув органлари ўзаро таъсир этишининг асосий тамойиллари
2.Ҳудудий бошқарув тармоқларинниг тизимлари билан ўзаро алоқадорлиги
3.Ҳудудий бошқарув самарадорлиги

3-илова

Кичик гуруҳларда ишлаш қоидалари

1.Талабалар ишини бажариш учун зарур билим ва масалаларга эга бўлмоғи лозим.
2.Гуруҳларга аниқ топшириқлар берилмоғи лозим.
3.Кичик гуруҳ олдига қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақт ажратилади.
4.Гуруҳлардаги фикрлар чегараланмаганлиги ва тазйиққ учрамаслиги ҳақида огоҳлантириш зарур.
5.Гуруҳ иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билишлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6.Нима бўлганда ҳам мулоқотда бўлинг, ўз фикрингизни эркин намоён этинг.

4-мавзу	**Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.**

4.1. Маъруза машғулотини олиб бориш технологияси

	Талабалар сони 35-40 нафар
Машғулотнинг шакли	Ахборот маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари. 2.Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. 3.Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. 4.Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. 5.Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш.
Ўқув машғулотининг мақсади: Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назариясига оид маълумотлар тавсифлаш, амалиётда ривожланиш боскичларини тушунтириб бериш.	
Педагогик вазифалар:	*Ўқув фаолиятининг натижалари:* *Талаба:*
-Иктисодиётни бошкариш тизимининг ривожланиши тушунтириш; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси ва амалиётининг ривожланиши, унинг шаклланиш босқичлари хакида маълумот бериш; -Иқтисодиётни бошқаришда хўжалик механизмининг шаклланиш босқичларини тушунтириш; -Сунгги йилларда бошқариш назарияси ва амалиётидаги ўзгаришларни маълумот бериш; -Турли хорижий бошкарув мактаблари ва уларнинг классификацияси хакида тушунча ҳосил қилиш.	-Иктисодиётни бошкариш тизимининг ривожланиши хакидаги маълумотга эга булади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси ва амалиётининг ривожланиши, унинг шаклланиш босқичлари хакидаги маълумотларга эга булади; -Иқтисодиётни бошқаришда хўжалик механизмининг шаклланиш босқичлари тушунчасига эга булади; -Сўнгги йилларда бошқариш назарияси ва амалиётидаги ўзгаришларни таърифлайди ва мисоллар келтиради; -Турли хорижий бошкарув мактаблари ва уларнинг классификацияси санаб утади ва таъриф бера олади;.
Ўқитиш воситалари	*маъруза матни, компьютер слайдлари, доска*
Ўқитиш усуллари	*маъруза, блиц-сўров техникаси*

Ўқитиш шакллари	Фронтал, коллектив иш.
Ўқитиш шарт-шароитлари	Гурухларда техника билан ишлашни ташкил этишга мулжалланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

босқичлар	Фаолиятмазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин)	**1.1.** Ўкув машғулоти мавзуси, 1.2 саволларни ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. **1.2.** Блиц-сўров усулида мавзу бўйича маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради. Блиц-сўров натижасига кўра тингловчиларнинг нималарда адашишлари, хато қилишлари мумкинлигининг диагностикасини амалга оширади (1-илова). 1.3.Диагностика натижаси бўйича парадокслар усули бўйича маърузасида қарама-қаршилик вазиятини юзага чиқаради (2-илова).	Мавзу номини ёзиб оладилар Саволларга жавоб берадилар
Асосий (60 мин)	**2.1.** 1 савол юзасидан мини маъруза қилади (3- илова). 2.2.Маъруза режасининг 2-саволи бўйича тушунча беради (4-илова). Биринчи ва иккинчи саволлар юзасидан умумлаштирувчи хулоса беради. 2.3.Таянч ибораларга қайтилади. Талабалар иштирокида улар яна бир бор такрорланади (5-10-илова).	Мавзу режасини ёзиб оладилар Тинглайдилар Тинглайдилар Таркатма материаллар тўпламида келтирилмаган қирраларини асосий жойларни конспект Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар

3-босқич. Якунловчи (10 мин)	**3.1.** Машғулот бўйича якунловчи хулосалар қилади. Мавзу бўйича олинган билимларни каерда ишлатиш мумкинлиги маълум қилади. **3.2.** Мавзу бўйича мустақил ўрганиш учун топшириқлар беради. (11-илова). **3.3.** Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар рўйхатини беради ва семинар машгултога тайёргарлик куриш учун вазифа беради	Саволлар берадилар Мустақил ўрганиш учун топшириқларни ёзиб Вазифани ёзиб оладилар

ПАРАДОКСЛАР УСУЛИ

Ўқитувчи саволлар тизимини кетма-кет бериб тингловчиларнинг фикрларини урганади

Диагностика натижаларига кўра маърузани олиб бориш жараёнида тингловчиларнинг қарама-қаршиликка (тушунчалардаги, билимлардаги) келишларини таъминлайди. Бундай вазият асосан тингловчининг тушунчаларидаги адашишлар ва хатоликлар билан боғлиқ. Демак, бу муаммовий вазият тингловчиларнинг олдинги фикр, тушунчалари ва хулосаларига қарама-қарши, парадоксал бўлган вазиятдир.

Тингловчилар муаммовий вазиятни юзага келтирган амаллардаги хатоликни излайдилар (лекин амалларда хотолик йўқ)

Ижодий фикрлай оладиган тингловчи амалларнинг бажарилиши жараёни эмас, балки мазкур амалнинг ўзи хато эканлигини аниқлай олади (бундай тингловчи топилмаса ўқитувчининг ўзи буни ошкор қилишига тўғри келади).

Амалли (процедуравий) хатолик – нотўғри амални тўғри бажарилишдир.

Парадокслар усулини қўллаш қоидалари

Тингловчилар парадокс объекти сифатида олинаётган жараён ҳақида ўз фикрларини (қайсики хато бўлган) тўғри деган хулосага келган бўлишлари керак.

Тингловчилар муаммовий вазиятга ўзлари дуч келишлари керак ва тўғри деб билган нарсаларининг хато бўлиб чиқганидан тушунмовчиликда қолишлари (хайрон бўлишлари) керак. Бу ўта муҳим, чунки айнан шу сабаб улар актив фикрлай бошлайдилар, хатоликни топишга ҳаракат қиладилар.

Парадокслар усули – бу аввалдан билганлари билан янги билимлар ўртасидаги кўприкдир. Шу тарзда янги билимнинг аввалдан маълум билим билан ўзаро боғланиши ва бу ***жараённихис қилишга*** тингловчини «мажбур» қилиниши уни хотирада мустаҳкамланиб қолишига ёрдам беради.

2-илова

Визуал материаллар

Режа:

1.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг вужудга келиши ва ривожланиши.

2.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг турли хорижий мактаблари табақаланиши.

3.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг назария ва амалиётини Россияда *ривожланиши.*

4.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ривожланишида янги босқич.

3-илова

Асосий тушунчалар

Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг турли хорижий мактаблари классификацияси

-бошкарувнинг «классик» мактаби ёки «илмий менежеризм» мактаби

-

Классик мактаб намоёндалари америкалик мухандис ва тадкикотчи Ф. Тейлор, француз олими А.Файоль, инглиз Л.Урвин, немис иктисодчилари М.Вебер, Г. Форд, Г.Эмерсонлардир.

Бошкарувнинг классик мактаби турт мухим унсур – мехнат таксимоти, бошкарув табакалануви ва куп бугинлилиги, ташкил этиш таркиби, бошкарувнинг мумкин бвлган чегараларини урганади.

– Шундай килиб, бошкарувнинг «классик» мактаби унинг инсоннинг турли-туман фаолиятини бошкаришга кўллаш мумкин бўлган тамойилларини асослаб беришга харакат қилган.

-«инсоний муносабатлар» мактаби-

«Классик» мактабга хос булган инсон омилини хисобга олмаслик, кишилар фаолияти сабабларини соддалаштирилган нуктаи назаридан ёндошиш америка бошкарув *назариясида янги йуналиш - «инсон муносабатлари» мактаби вужудга келишигасабаб* булди. Бу йуналишнинг асосчилари – америкаликлар Э.Мэйо, Ф. Ротлисбергер, Дж. Лизли ва бошкалардир.

Гарвард университети профессори Э.Мэйо «инсон муносабатлари» назариясини илгари сурди. Унинг гояларининг мохияти шундаки, мехнат жараёнида психологик ва ижтимоий омиллар етакчи ахамиятга эга. Шу сабабли, Мэйо фикрига биноан ишлаб чикариш ва бошкарувнинг барча муаммоларига инсон муносабатлари нуктаи назаридан караш лозим. Бу назария инсоннинг маълум ижтимоий ва психологик эхтиёжларини кондириш йули билан уни янада унумли мехнат килиши мумкин деган гояга асосланган.

Бу мактабнинг яна бир намоёндаси Д.Мак Грегор бошкарувни ташкил этишга 2 хил ёндошув мавжуд деб таъкидлаган:

1) мажбурлаш ва рағбатлантириш усуллари;

2) ташаббускорлик ва мустақиллиикни иложи борича намоён қилиш учун шароит яратиш

Лекин бу назариянинг асосий жихати шундаки, «инсон муносабатлари» мактаби вакиллари ижтимоий муаммоларни бутун жаият микёсида эмас, балки алохида корхона микёсида хал этадилар. Мехнаткашлар ижтимоий ахволига комплекс равишда хал этилиш лозим булган ижтимоий-иктисодий муаммо сифатида эмас, балки кишиларнинг гурухий муносабатлари сифатида каралган.

- бошкарувнинг «эмперик» мактаби-«Эмперик» (прагматик) мактаб

Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш зарурлигини умуман инкор этиб, очик эмперзмни таргибот килади. У бошкарувнинг максади – рахбарлик килиш буйича ижобий тажриба ва анк хатоларни урганищдан иборат, деб таъкидлайди. Бу мактаб вакиллари камрок назарий маслахатлар бериб, купрок аник вазиятларни тахлил этиш билан шугулланиш керак дейдилар, албатта, тажриба урганиш жуда мухим. Лекин факат амалиётга асосланиб Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришни шакллантириш мумкин эмас «Эмперик» мактабнинг энг ёркин намоёндалари – Т.Друкер, Р.Дэвис, Л.Ньюман, Д.Миллер ва бошкалардир.

«ижтимоий тизимлар» мактаби-

Унинг энг таникли намоёндалари Д.Марч, Г.Саймон, А.Этциони ва бошкалардир. «Ижтимоий тизимлар»мактаби «инсон муносабатлари» мактаби хулосаларига асосланиб, корхонага узаро боглик ва узаро таъсир курсатувчи омиллар мажмуидан иборат комплекс тизим сифатида караб, инсон бу омилларни бири деб хисоблайди. Социологларнинг катта гурухи саноат социологияси сохасида тадкикот олиб борадилар. «ижтмоий тизим» мактаби узидан аввалги мактабларга нисбатан кенг куламдаги муаммоларни хал этишга, бошкарув назариясини яхлит холга келтиришга интилади. Лекин бошкарув назариясини тузишга интилиш уни хозирги капиталистик дунё шароитидан узоклашиб кетишга ва натижада унинг унчалик кенг ёйилмаслигига олиб келди.

Агар «классик» мактаб намоёндалари низоларни моддий рагбатлантириш ёки жихозлаш йули билан, «инсон муносабатлари» мактаби ишлаб чикариш жараёнини адолатли килиш йули билан хал килишни таклиф этган булсалар, «ижтимоий тизимлар» мактаби ташкилотда низаларнинг мавжуд булиши унинг табиатидан келиб чикувчи холат деб хисоблаб асосий вазифа низолар ва уларнинг окибатини юмшатишдан иборат деб таъкидлайдилар.

бошкарувнинг «янги» мактаби–

50-йилларнинг бошида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси ривожланишига «янги» мактаб катта таъсир курсатди. У Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришга аник фанлар услуб ва усуллари – карорлар кабул килишни математик моделлаштириш, математик мантик, давтурлаш, иктисодий жараёнларни математик моделлаштириш усулларини жорий килиш билан ажралиб туради. «Янги» мактабнинг энг ёркин намоёндалари – Р.Аккоф, Л.Клейн, В.Люс ва бошкалардир. Бу мактабнинг шаклланиши кибернетика ва жараёнларни урганиш ривожланиши билан богликдир. Жараёнларни урганиш захиралар, ресурслар таксимти, эскирган ускуналарни алмштириш, макбул равишда режалаш тиришни бошкаришни математик моделлаштириш билан богликдир. Кейинчалик «янги» мактаб таркибида мустакил фан – бошкарув карорларини кабул килиш назарияси шаклланди. Хорижий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ривожланишининг киска тавсифи бошкарувни такомиллаштириш янги усуллари ва шаклларини излаш узлуксиз давом этганлигидан далолат беради.

4-илова

Ф.Тейлор таълимотининг асосий мазмуни

- мехнатнинг хар бир жараёни, унинг кулами ва кетма-кетлиги аник пухта ихтисослаштирилиши шарт;
- хар бир мехнат тури катъий вакт оралигида таксимланиши лозим;
- хар бир мехнат жараёни ва хатто хар бир харакат пухта ишлаб чикилган коидаларга буйсундирилган булиши керак;
- юкоридан белгилаб иш усулларини ва коидаларини бажариш учун доимий талабчан назорат амалга оширилиши керак;
- ишчилар малакаси ва савиясига караб жой-жойига куйилиши шарт;
- бошкарувчи билан бошкарилувчи маъсулиятини аник белгилаш ва вазифаларини тугри таксимлаш шарт.

5-илова

Г.Эммерсон илмий бошқарув принципини моҳиятига кўра қуйидаги кетма-кетликни баён қилган

1. Аник куйилган максад ва гоялар.
2. Окил, соглом фикр.
3. Жозибали, эътиборли махсулот.
4. Интизом.
5. Ходимга нисбатан адолатли булиш.
6. Тезкор, ишончли, тулик, аник ва мунтазам хисоб-китоб.
7. Диспетчерлаш.
8. Меъёрлаш ва жадваллаш.
9. Шароит билан таъминлаш.
10. Операцияларни меъёрлаш.
11. Стандарт йурикномаларни тайёрлаш.
12. Унумдорликни рагбатлантириш.

6-илова

«Илмий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» ва «Мумтоз Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш» намояндалари меҳнатни илмий ташкил килиш усулларини ишлаб чиқишди ва меҳнатни технократик бошқарилишига асос солишди. Бу усулга кўра:

- раҳбарнинг ходимга бўладиган муносабатлари алоҳидалаштирилади;
- меҳнатни рағбатлантириш қатъий нормаллаштирилади;
- меҳнатни режалаштириш ва назорат қилиш қатъийлаштирилади;
- меҳнатни «жисмоний мажбурлаш» жорий қилинди;
- ёлланма ишчидан «фикрсиз робот» сифатида фойдаланиш усули қатъий ўрнатилди.

7-илова

А.Файолнинг бошқаришга доир фикрлари:

- Келажакни кўрувчи;
- Фаолиятни ташкиллаштирувчи;
- Ташкилотни идора қилувчи;
- Фаолият турларини мувофиқлаштирувчи;
- Қарор ва буйруқларнинг бажарилишини назорат қилувчи кучли қурол деб атайди.

8-илова

Teylorning qo'shgan xissasi

1- Aql-zakovat;

2- *Muayyan ma'lumot;*

3-Ish tajribasi;

4- Odob;

5- Rayosat;

6- Ziyrakiik

7- Halollik;

8- To'g'ri fikir yuritish;

9- Yaxshi salomatlik

4.2.Семинар машғулотни олиб бориш технологияси

	Талаба сони 25 нафар
Машғулотнинг шакли	Билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш бўйича амалий машғулот
Семинар машғулотининг режаси	1.Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари. 2.Логистик турларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. 3.Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. 4.Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. 5.Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш.
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; - билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизимлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; - ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш; - коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш	*Ўқув фаолиятининг натижалари:* ълаба: -ктисодиётни бошқариш тизимининг ривожланиши хакидаги маълумотга эга булади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси ва амалиётининг ривожланиши, унинг шаклланиш босқичлари хакидаги маълумотларга эга булади; -иқтисодиётни бошкаришда хўжалик механизмининг шаклланиш босқичлари тавсифлайди ва мисоллар келтиради; -сўнгги йилларда бошқариш назарияси ва амалиётидаги ўзгаришларни билади; -турли хорижий бошкарув мактаблари ва уларнинг классификациясини таърифлайди;
Ўқитиш воситалари	*маъруза матни, компьютер слайдлари, доска*
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров, Вена диаграммаси техникаси
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	*компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория*

Семинар машгулотининг технологик картаси

босқичлар	Фаолияти мазмуни	
	ўқитувчи	талаба

1-босқич. Кириш. (10 мин)	1.1.Ўқув машғулотида 1-2 саволларни таҳлил қилади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. 1.2. Талабаларни фаоллаштириш мақсадида мавзунинг таянч иборалари асосида блиц-сўров ўтказади (1-илова). 1.3. Ўқитиш гуруҳларда ишлаш технологияси асосида олиб борилишини эълон қилади.	
2 –босқич. Асосий (60 мин)	2.1. Талабаларни 2 гурухга ажратади. Ўқув топшириқларини тарқатади (2-илова). Ҳар бир талаба гурух баҳосига мос равишда баҳо олишини тушунтиради, гуруҳларда ишлаш қоидалари билан таништиради (1-илова). Гуруҳларда ишлаш натижаси А32 бичимдаги қоғозларда кўрсатилиши кераклигини маълум қилади. Мавзу муҳокамаси гуруҳларга ишлар тақдимотидан сўнг давом этишини эълон қилади. 2.2. Вазифа бутун гурух томонидан бажарилишини эълон қилади. Вазифани бажаришда дарслик, маъруза матнлари ва бошқа қўлланмалардан фойдаланиш мумкинлигини тушунтиради. Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади. Гуруҳларда ишларни бошлашни эълон қилади. 2.3. Тақдимот ва гуруҳларда ишлаш натижаларини ўзаро баҳолашни ташкил этади. Жавобларни шарҳлайди, билимларни умумлаштиради, вазифани бажариш жараёнидаги асосий хулосаларга эътиборни қаратади..	Ўқув топши-риқларини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан танишадилар. Вазифани бажарадилар. Тақдимот қилади, тўлдиради, бошқа гуруҳларга саволлар беради ва ўзаро баҳолашни амалга оширади.
3-босқич. Якунловчи (10мин)	3.1. Машғулотга якун ясайди, хулосаларни умумлаштиради, гуруҳда фаол иштирок этган талабаларни баҳолайди. 3.2.Мустақил иш учун вазифа беради: Венна диаграммаси тўлдиринг	Тинглайдилар, аниқлаштирадилар. Мустақил иш учун вазифани ёзиб оладилар.

4-илова

Гурухларда ишлаш учун топшириқлар

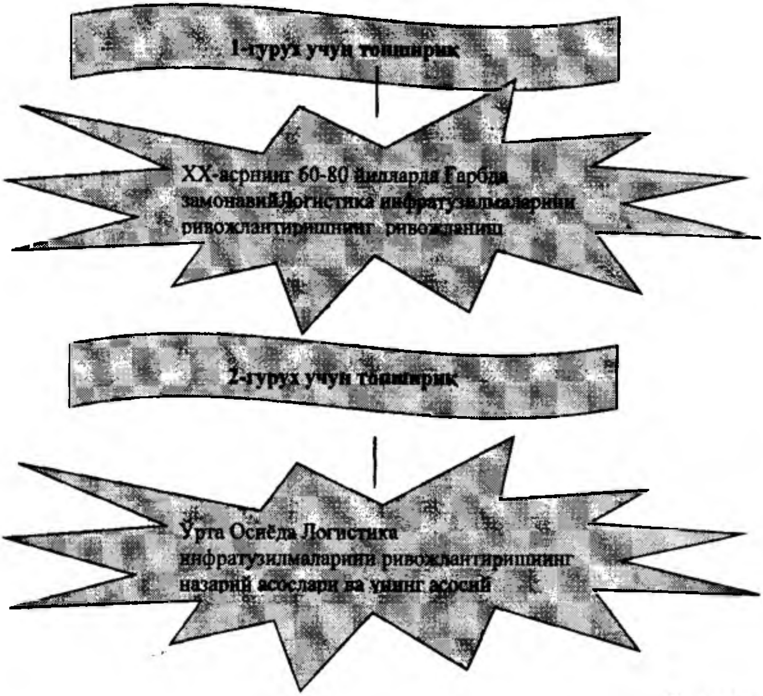

5-илова

Гуруҳ билан ишлаш қоидалари

Ҳар бири ўз шерикларининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;

Ҳар бири берилган топшириқлар бўйича фаол, ҳамкорликда ва масъулият билан ишлашлари лозим;

Ҳар бири ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;

Ҳар бири ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;

Ҳар бири гуруҳни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим.

6-илова

Семинарни баҳолаш жадвали

Гуруҳ	Жавобларнинг тўлиқлиги, аниқлиги (1.0)				Кўргазмалилик (0,5)				Ҳар бир гуруҳ аъзосининг фаоллиги (0,5)				Умумий баллар йиғиндиси
	1	2	3	4	1	2	3		1	2	3	4	(2,0)
1	-				-					-			
2		-				-					-		
3			-				-						
4				-				-	-				

Алоҳида тест ишлаш 1 балл.

Венн диаграмма

8-илова

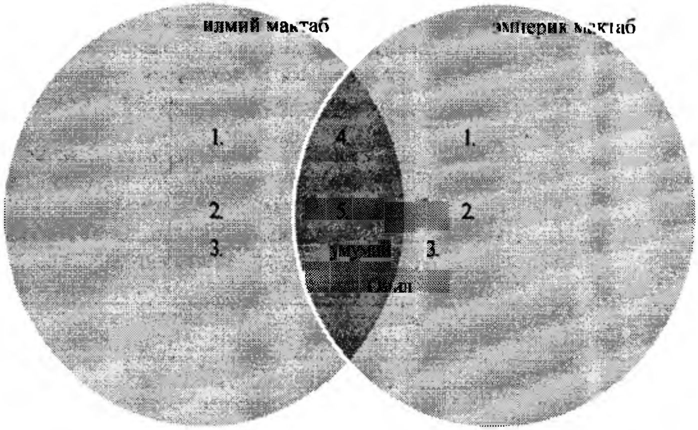

5-мавзу.	**Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.**

5.1.Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Вақти -2 соат	*Талабалар сони 35 -40 нафар*
Ўқув машғулотнинг шакли	Ахборот маъруза
Ўқув машғулотнинг режаси	1.Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. 2.Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. 3.Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. 4.Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.
Ўқув машғулотининг мақсади: Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда тизимли-вазиятли ёндашувлар мохиятини очиб бериш	
Педагогик вазифалар: -Тизим тўғрисида тушунча ва унинг хусусиятлари ёритиб бериш; - Тизимларнинг тузилишига тавсифлаш; -Ахборот тизими ва унинг хусусиятлари ёритиб бериш; -Бошқарувчи кичик функционал тизимларга ўзаро тавсиф, уларнинг ўзаро тавсифи тушунтириш; -Бошқарувда тизимли-вазиятли ёндашувга тушунча бериш; -Яхлит, самарали ва эгилувчан бошкарув тизимини яратиш муаммоларини очиб бериш; -Ишлаб чикариш вазиятлари, Вазиятли ёндашиш тўгрисида тушунча ҳосил қилиш.	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Тизим тўгрисида ва унинг хусусиятларини таърифлайди; -Тизимларнинг тузилишига тавсиф беради; -Ахборот тизими ва унинг хусусиятлари айтиб бера олади; -Бошқарувчи кичик функционал тизимларга ўзаро тавсиф, уларнинг ўзаро тавсифини характерлай олади; -Бошкарувда тизимли-вазиятли ёндашув тушунчасига эга булади; -Яхлит, самарали ва эгилувчан бошкарув тизимини яратишни характерлайди; -Ишлаб чикариш вазиятлари, вазиятли ёндашиш тушунчасига эга бўлади ва мисоллар келтиради.
Ўқитиш воситалари	*маъруза матни, компьютер слайдлари, доска*
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров техникаси
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шарт- шароитлари	*компьютер, проектор билан жиҳозланган*

	аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар. вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва натижаларини тушунтиради. 1.2. Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади 1.3. Талабага мавзу бўйича тар-қатма материалларни тарқатади. 1.4. Мавзу бўйича маъруза машғулотининг таянч иборалари ва маъруза режасига изоҳ беради (1-Илова). Мавзу юзасидан блиц-сўров усулида маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради, саволлар беради. 1. Корпорация деганда нимани тушунасиз? 2. Сохалар буйича ёндашув деганда нимани тушунасиз? 3. Тармоклар буйича ёндашув деганда нимани тушунасиз? Жавобларни тўғрилайди ва хулосалайди.	Тинглайди, мавзу номини ёзиб оладилар Тарқатмалардан фойдаланади Таянч иборалар билан танишади Саволларга жавоб беради
2- босқич. Асосий (60 мин)	2.1. Тизим тугрисида тушунча ва унинг хусусиятлари саволи юзасидан қискача маъруза ўқийди. Экранга “Т-схемаси” жадвали чикарилади ва унинг асосида талабалар билан савол-жавоб уюштирилади (8-илова). 2.2.Жавобларни тинглайди ва хулосалайди 2.3. Тизимли ёндашувда ахборот тизимининг ахамиятли томонларини тушунтиради. ФСМУ технологиясидан фойда-ланиб “Корхона фаолиятининг самарадорлигига кандай омиллар таъсир этади?” саволини уртага ташлайди. (9-илова) 2.4.Берилган жавоб фикрларини умумлаштиради кўшимча қилади.	Тинглайди, ёзади, саволлар беради, жуфтли гурухларга бўлиниб, органайзерли жадвални тўлдиради.

3- босқич. Якуний (10 мин)	3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади. 3.2. Талабаларнинг билим ва кўникмалари бахоланади. 3.3. Мустақил ишлаш учун вазифа беради (10-Илова).	Тинглайди Мустақил ишлаш учун топшириқни ёзиб олишади

1-илова

Ўқув визуал материал

Режа:

1.Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари. тизимлари ва комплекслари.
2.Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини бахолаш.
3.Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги.
4.Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

2-илова

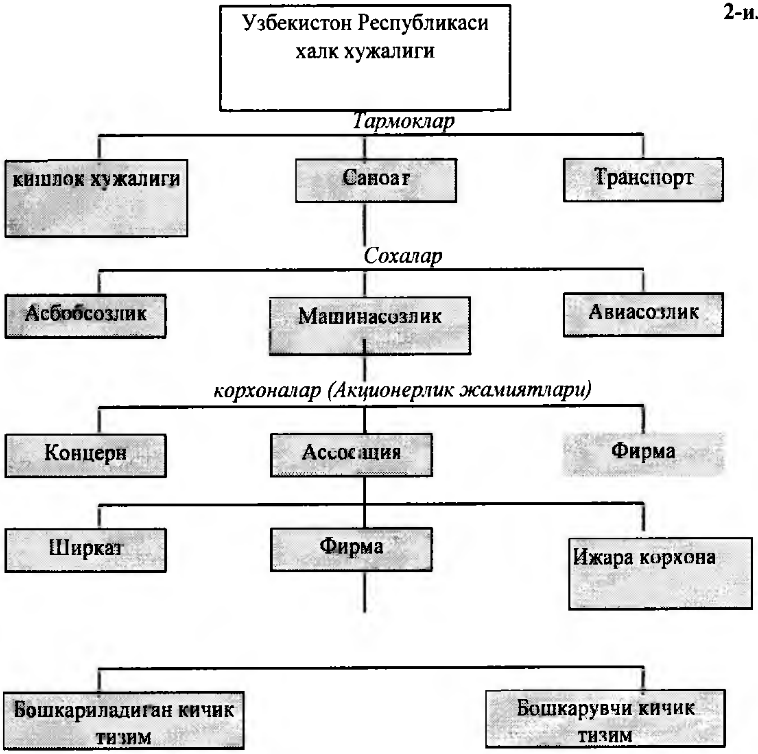
Узбекистон Республикаси халк хужалиги
Тармоклар
кишлок хужалиги
Саноат
Транспорт
Сохалар
Асбобсозлик
Машинасозлик
Авиасозлик
корхоналар (Акционерлик жамиятлари)
Концерн
Ассоциация
Фирма
Ширкат
Фирма
Ижара корхона
Бошкариладиган кичик тизим
Бошкарувчи кичик тизим

3-илова

Тизимли ёндошувни ривожлантириш томонларини белгиланг

Кучли томонлари	Заиф томонлари

4-илова

Ўқув топшириқ

ФСМУ технологияси ёрдамида "Корхона фаолиятининг самарадорлигига кандай омиллар таъсир этади?" саволини йўналтирувчи услубий тавсиялар асосида ечиш:

Савол	**Корхона фаолиятининг самарадорлигига кандай омиллар таъсир этади?**
(Ф)Фикрингизни баён этинг	
(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи мисол келтиринг	
(У)Фикрингизни умумлаштиринг	

ФСМУ технологияси қоидаси.

Ушбу технология мунозарали масалаларни хал этишда хамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга хамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади.Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

5- илова

Мустақил ишлаш учун саволлар
1. Омборнинг асосий вазифалари ва функцияларини келтириб ўтинг. 2. Омбор ишини ташкил этишга қайси турдаги талаблар қўйилади? 3. Омборлар қандай тартибда таснифланади? 4. Омбор биноларининг қайси асосий турлари маълум?

Семинар машғулотни олиб бориш технологияси

Вақти- 2 соат	*Талабалар 25-нафар*
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	1.Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. 2.Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. 3.Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. 4.Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	

Педагогик вазифалар: - мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; - билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизим-лаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; - ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш; - коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш.	*Ўқув фаолиятининг натижалари* Талаба: -Тизим тўғрисида ва унинг хусусиятларини таърифлайди; -Тизимларнинг тузилишига тавсиф беради; -Ахборот тизими ва унинг хусусиятлари айтиб бера олади; -Бошқарувчи кичик функционал тизимларга ўзаро тавсиф, уларнинг ўзаро тавсифини характерлай олади; -Бошқарувда тизимли-вазиятли ёндашув тушунчасига эга булади; -Яхлит, самарали ва эгилувчан бошкарув тизимини яратишни характерлайди; -Ишлаб чикариш вазиятлари, вазиятли ёндашиш тушунчасига эга бўлади ва мисоллар келтиради.
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров техникаси
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шарт- шароитлари	*компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория*

Семинар машғулотининг технологик картаси

боскичлар, вакти	Фаолиятмазмуни	
	ўкитувчи	талаба
1-боскич Кириш (10 мин)	1.1.Ўкув машгулоти 1-3 саволлар чукуррок таҳлил килинади ва ўкув фаолияти натижаларини айтади. 1.2.Тингловчиларнинг машгулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради 1.3.Саволлар бериб суҳбат тарзида тингловчилар билимларини жонлантирилади.(1-илова)	Мавзу номини ёзиб оладилар Топшириклар билан танишадилар
2 –боскич. Асосий (60 мин)	2.1. Мавзу бўйича тайёрланган топширикларни талабаларга таркатади (2-илова). Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг даврий ривожланиш юзасидан топширикларни аниклайди ва гуруҳда ишлашни ташкил этади. 2.2.Такдимотни эълон килади. Бажарган топширикни натижаларини таҳлил килиб тушунтиради. 2.2.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг даврий ривожлантириш режаси юзасидан мисоллар беради. Мисол мазмунини тушунтиради ва бажариш буйича маслахатлар беради. Кузатиб боради.	Талабалар 2 та гуруҳга ажраладилар. Топширикни бажарадилар. Такдимотни амалга оширадилар. Индивидуал тарзда бажарадилар. Натижани таҳлил киладилар.
3-боскич. Якунловчи (10 мин)	3.1. Мавзу бўйича якунловчи хулосалар килади. 3.2.Мавзу максадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил килинади ва баҳоланади.Мустакил ишлаш учун топширик берилади. (4 илова)	Тинглайдилар Вазифани ёзиб оладилар

1-илова

Блиц – сўров саволлари

1. Омборнинг асосий вазифалари ва функцияларини келтириб ўтинг.
2. Омбор ишини ташкил этишга қайси турдаги талаблар қўйилади?
3. Омборлар қандай тартибда таснифланади?
4. Омбор биноларининг қайси асосий турлари маълум?

2-илова

Ўқув топширик: Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг даврий ривожланиши, бош муаммолар ва уларни ечиш усулларига ўз муносабатингизни билдиринг, яъни тахлил қилиб бахо беринг.

ДАВРЛАР, ЙИЛЛАР	КОРХОНАНИНГ БОШ МУАММОЛАРИ	ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАЯНЧ ЕЧИМЛАРИ	ИЛМИЙ МАКТАБ, ЁНДОШУВЛАР
XX асрнинг боши-1935 йил	Йирик ташкилотларнинг самарали фаолияти	Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришни иерархик таркибининг	Рационаллик мактаби
1936-1955 йиллар	Махсулот ишлаб чикаришин максималлаштириш	Мехнат унумдорлигини ошириш	Инсоний муносабатлар мактаби
1956-1970 йиллар	Барча жихат (параметр) лар устидан бошкарув назоратини урнатиш	Тизимни шакллантириш ва уларнинг узаро алоқадорлигини ўрнатиш	Тизимли ёндошув
1871-1980 йиллар	Ракобатбардошликни таъминлаш ва бозорда голиб чикиш	Стратегик режалаштириш	Вазиятли ёндошув
1981-1985 йиллар	Максадни амалга ошириш самарадорлиги	Ташкил килишни маданийлаштириш	Вазиятли ёндошув
1986-1990 йиллар	Узгаришларга мослашиш	Инновацион Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш	Вазиятли ёндошув
Хозирги кунда	Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг барча имкониятларидан максимал фойдаланиш	Йўлбошчилик	Вазиятли ва янги ёндошув

Мустақил ишлаш учун назорат саволлари:

1.Бошкарув тизими кайси унсурлардан ташкил топган?

2.Бошкарув тизимининг иктисодий категорияларига аниклик беринг.

3.Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда тизимли ёндашувнинг мохияти нимада?

4. «Ички» ва «ташки» узгаришлар нима?

5.Корхона фаолиятининг самарадорлигига кандай омиллар таъсир этади?

6.Тизимли ёндашувнинг компьютерларни куллаш натижкасида кандай кулайликлар яратади?

6-мавзу.	**Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари**

6.1.Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Вақти -2соат	*Талабалр сони 45-50 нафар*
Ўқув машғулотнинг шакли	Информацион бахс-мунозара маърузани олиб бориш технологияси
Ўқув машғулотнинг режаси	1.Логистика издержкаларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. 2.Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. 3.Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. 4.Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал кўллаш бўйича харажатларни бошкариш.
Ўқув машғулотининг мақсади: бошкарув жараёнида бошкарув конунлари ва тамойилларидаг тугри фойдаланишни ургатиш.	

Педагогик вазифалар:	*Ўқув фаолияти натижалари:*
-Умумий фалсафий диалектик қонунлар мохиятини ёритиб бериш; -Бошқариш тизимида бозор қонунлари изохлаш; -Бозор иқтисодиёти шароитида бошқарув қонунлари ва тамойилларини ўрганишнинг ахамиятини тушунтириш; -Бошқариш тизимларининг бирлиги қонуни ифодалаш; -Бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг мослиги қонуни характерлаш; -Бошқариш функцияларини марказлаштиришнинг нисбий оптималлиги қонунини тушунтириш; -Бошқариш қонунларининг Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш амалиётида қўлланилиши тажрибаларидан мисоллар келтириш; -Бошқарув тамойиллари. Бошқарув тамойилларининг таркиби санаб утади ва мохиятини ёритиб бериш.	Талаба: -Умумий фалсафий диалектик конунлар мохиятини ёритиб берадилар. -Бошқариш тизимида бозор қонунлари санаб утадилар ва тушунтирадилар. -Бозор иқтисодиёти шароитида бошқарув қонунлари ва тамойилларини ўрганишнинг ахамияти хакида тушунчага эга буладилар. -Бошқариш тизимларининг бирлиги қонуни тушунтирадилар. -Бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг мослиги қонуни харктерлай оладилар. -Бошқариш функцияларини марказлаштиришнинг нисбий оптималлиги қонуни хакида тушунчага эга буладилар -Бошқариш қонунларининг Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш амалиётида қўлланилиши тажрибаларидан мисоллар келтира оладилар. -Бошқарув тамойиллари. Бошқарув тамойилларининг таркиби санаб утади ва мохияти тушунтиради.
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шарт-шароитлари	компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотнинг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1 босқич Кириш (10 мин)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машгулотининг мақсади ва натижаларини тушунтиради. 1.2. Мавзу бўйича маъруза машғулотининг йўналтирувчи слайдларини намойиш этади, маъруза режасига изоҳ беради (1-илова).	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади Ёзадилар, ўз фикрларини эркин баён этадилар

2 босқич. Асосий (60 мин)	2.1. Ўқув машғулотининг биринчи саволи бўйича маъруза қилади. Маъруза бўйича талабаларга қуйидаги саволни беради: «Иктисодий конунларга кандай конунлар киради?» Жавобларни тинглайди, тўғри-лайди, тўлдиради, хулоса қилади. 2.2. Мавзунинг мазкур фан бўйича тайёрланган электрон ўқув-услубий мажмуани тақдим этган холда ёритиб беради. (4-илова) 2.3. Талабаларни эркин бахс-мунозарага тортиш мақсадида “Балиқ скелети” техникасидан фойдаланилган холда, “Бошкариш жараёнида бошкариш конун ва тамойилларидан фойдаланишщнинг зарурати нимада?” деб ёзилган А-4 қоғозларни тарқатади (3-илова). Талабаларнинг фикрлари умумлаштирилади ва хулосаланади. 2.4. Мавзу бўйича таянч ибораларни тахлил қилади (5-илова). 2.5.Мавзу бўйича талабаларнинг билимларини мустахкамлаш мақсадида блиц-сўров ўтказади. (6-илова)	2.1.Ёзма Саволга жавоб беради Ёзади, тинглайди Жуфт-жуфт бўлиб ишлайди. Эркин фикрини баён этади. Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар. Саволларга жавоб беради.
3 боскич. Якуний (10 мин)	3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади. 3.2. Талабаларнинг фаоллиги раг-батлантирилади. 3.3. Ўз-Ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (7-илова).	Тинглайди Ўзини қизиқтирган саволлар беради Топшириқни ёзади

1-илова

2-илова

"Балиқ скелети" техникаси асосида "Бошкариш жараёнида бошкариш конун ва тамойилларидан фойдаланишнинг зарурати нимада?" саволига жавоб берилади. Ушбу технология катта муаммоларнинг ечимини топишга қаратилган. Юқори қисмида муаммолар тури ёзилса, пастки кисмида эса муаммоларни тасдиқловчи далиллар ёзилади.

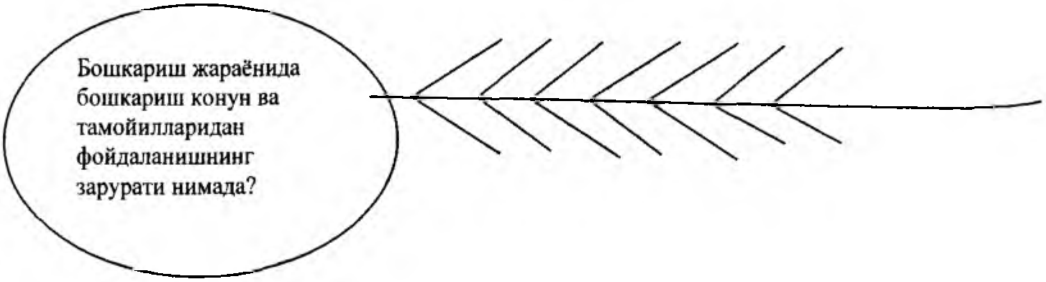

3-илова

Иқтисодий қонунлар

Талаб қонуни – ҳар қандай бозорда, исталган вақтда бошқа тенг шароитларда товар нархи ва унга талаб ҳажми орасида тескари боғлиқлик мавжуд.

Таклиф қонуни – ҳар қандай бозорда, исталган вақтда бошқа тенг шароитларда товар нархи ва унга таклиф ҳажми орасида тўғридан-тўғри боғлиқлик.

Қиймат қонуни ёки нарх қонуни-товарларнинг пулда ифодаланган қиймати нарх деб аталади. Нарх эса талаб ва таклифга боғлиқ равишда аниқланади. Нарх бозор барометридир: агар талаб ва нарх юқори бўлса, ишлаб чиқариш кенгаяди. Талаб ва нарх пасайганда ишлаб чиқариш қисқаради. Талаб ҳажми ва таркиби таклиф ҳажми ва таркибига тенг бўлган ҳолдаги нарх мувозанат нархи дейилади.

Рақобат қонунининг –моҳияти шундан иборатки, яъни рақобат шароитида зарар келтирмай энг яхши натижага эга бўлиб бўлмайди, чунки барча товар ишлаб чиқарувчиларнинг даромади ошиши тартибини ўрнатиб бўлмайди.

Истеъмолчи нуқтаи иазаридан энг сўнгги нафлилик қонуни-нафлик – товар ва хизматлар истеъмолидан қониқишни билдиради. Умумий нафлилик маълум товар ва хизмат бирлигидан қониқишни билдиради; сўнгги нафлик – шу товар ва хизматнинг яна сотиб олишдан қониқишни билдиради.

4-илова

«Блиц-сўров» саволлари савол-жавоб вақтида тўлдирилади.

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Иктисодий конунлар кандай конунлар киради?	
2.	Бошкарувнинг кайси тамойили энг мухим хисобланади?	
3.	Тадбиркорлик фаолиятида бошкарув конун ва тамойиллари кандай ахамиятга эга?	

5-илова

Мустақил ишлаш учун назорат саволлари:

1. Омборда сақланаётган маҳсулот кандай тартибда назорат қилинади?
2. Омбор технологик жараёнининг моҳияти нимадан иборат?
3. Омборга махсулотни қабул қилиш жараёнининг асосий боқичларини таърифлаб беринг.
4. Маҳсулот сақлаш учун қандай тартибда жойлаштирилади? Маҳсулотни жойлаштиришнинг асосий усулларини келтириб ўтинг.

Вақти -2 соат	*Талабалар сони 25 –нафар*
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	1.Логистика издержкаларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. 2.Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. 3.Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. 4.Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу бўйича умумий тасаввурни хосил қилиш	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; - билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизимлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; - ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш; - коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш..	*Ўқув фаолиятининг натижалари:* *Талаба:* -Умумий фалсафий диалектик конунлар мохиятини ёритиб берадилар. -Бошқариш тизимида бозор қонунлари санаб утади ва изоҳ беради; -Бозор иқтисодиёти шароитида бошқарув конунлари ва тамойилларини ўрганишнинг ахамиятини баён этади; -Бошқариш тизимларининг бирлиги қонунини ифодалайди;. -Бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг мослиги қонуни харктерлайди; -Бошқариш функцияларини марказлаштиришнинг нисбий оптималлиги қонуни хакида тушунчага эга булади; -Бошқариш қонунларининг Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш амалиётида қўлланилиши тажрибаларидан мисоллар келтира олади; -Бошқарув тамойиллари. Бошқарув тамойилларининг таркиби санаб утади ва мохияти тушунтиради.
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	ҳамкорликда ишлаш, чархпалак, блиц-сўров
Ўқитиш шакллари	Индивидуал, фронтал, гуруҳлар / жуфтликларда ишлаш.
Ўқитиш шарт- шароитлари	компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория

Семинар машғулотнинг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1 босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Ўқув машғулотининг мавзусини,режасини, мақсадини, ўтказиш тартибини эълон қилади. 1.2Талабаларни 3-4 кичик гурухларга бўлади. Гурухда ишлаш бўйича бахолаш мезонлари ва ишлаш қоидалари билан таништиради (1-илова).	*Тинглайди, ёзади* Кичик гурухларга бўлинади
2 босқич. Асосий (60 мин)	2.1. Талабаларга уйга вазифа қилиб берилган “Ишлаб чикаришда вазиятли ёндошувлар” мавзусида ёзилган эссе бўйича баҳоларни эълон қилади. 2.2 Бошкарувда бошкарув тамойилларининг кулланилиши, мохияти ва уларни такомиллаштириш масалалларини “Чархпалак” усулида ёритиб беради (2-илова). Жавобларни тинглайди, хатоларни тўғрилайди, тўлдиради, хулосалайди. Фаол гурух рағбатлантирилади. Ўқитувчи талабаларга мурожаат *қилади ва энг тўгри жавоблар хамда* фикрларни қайд қилади.	Уйга маъруза дарсида берилган вазифани топширади. Ватман қоғозларда вазифаларни бажаради. Жавоблар тақдим этилади. Гурухларда ФСМУ жадвалини тўлдиради. Қоғозларга жавобларни ёзади.
3- босқич. Якуний (10 мин)	3.1. Мавзуда қўйилган саволлар ва уларнинг ёритилганига якун ясайди, айтилмаган томонлари устида ишлаш лозимлигини айтади. 3.2.Гурухларга ўзаро бахолаш натижаларини эълон қилади. 3.3. Тавсия қилинган адабиётларни ўрганиш. 3.4. Ўзи-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (3-илова).	Тинглайди Мустақил ишлаш учун топшириқни ёзиб олади.

1-илова

Гурух бўйича баҳолаш мезонлари

Ҳар бир гуруҳ бошқа гуруҳларни баҳолайди. Ҳар бир талаб бўйича – 3,5 балл

Гурух №	Тушунарли ва аниқ жавоб (1,5)	Кўргазмалилик (1,0)	Регламентга амал қилиш (0,5)	Гурух фаоллиги (0,5)	Жами балл
1.					
2.					
3.					
4.					

Хисоб натижаси

Гурухлар №	Умумий балл	Умумий балл	Умумий балл	Умумий балл	Умумий балл
1.					
2.					
3.					
4.					
Умумий хисоб Баллари					
Бахо					

Бахо: 2,4 – 3,5 балл – аъло бахо

1,3 – 2,3 балл – яхши бахо

0 – 1,2 балл – ўрта бахо

2-илова

Кичик гурухларда ишлаш қоидаси.

1. Талабалар ишини бажариш учун зарур билим ва масалаларга эга бўлмоги лозим.
2. Гурухларга аниқ топшириклар берилмоғи лозим.
3. Кичик гурух олдига қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақтажратилади.
4. Гурухлардаги фикрлар чегараланмаганлиги ва тазйиққа учрамаслиги хақида огохлантирилиши зарур.
5. Гурух иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билишлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6. Нима бўлганда хам мулоқотда бўлинг, ўзфикрингизни эркин намоён этинг.

3-илова

“Чархпалак” услуби қоидаси.

3-4 гурухда талабалар иш олиб боради. Хар бир гурухга тугалланмаган фикрлардан иборат саволлар ёзилган ватман қогози ва тўрт хил фламастер ёки маркер берилади. Саволлар айланиб хар бир гурухдан ўтади, жавоблар тўлдирилади ва савол ўз гурухига келгач ўйин тўхтатилади. Сўнг жавоблар йиғиб олингач, доскага ёпиштирилади ва мухокама қилинади. Хар бир гурухдан вакил чиқиб ёзларининг жавобларини ўқиб беради. Энг асосли жавоб берган гурух ғолиб хисобланади.

4-илова

Гурухлар учун ўқув топшириқлар

2 – гурух топшириги:

1-топшириқ

Моддий диалектик конунлари мохияти ва уларнинг бошкарувга таъсирини таърифлаб беринг.

2-топшириқ

Бозор иктисодиётида кайси конунлар мухим рол уйнайди?

2 – гурух топшириги:

1-топшириқ

Куйида келтирилган хикматларнинг бошкарув тамойилларига боглаган холда мохиятини тушунтиринг.

-Минг кушчига бир бошчи.
-Куйчивон куп булса, куй харом улади.
-Рахбарнинг гурии – жамоа шури.
-Бир тулкини етти бурини етаклайди.
-Бириккан куч – куч, бирикмаган куч – пуч.
-Етти улчаб бир кес.
-Катта арава кайдан юрса, кичик арава шундан юради.
-Хосилинг кам булса, хаводан курма.

2-топшириқ

Бошкаришнинг иктисодий, ижтимоий, маънавий ва ташкилий функциялари нималардан иборат?

3 – гурух топшириги:

1 – топшириқ

Корхонада ишлаб чикариш рақобатбардошлиги ва қудратини ошириш учун қандай тадбирлар амалга оширилиши зарур?

2- топшириқ Корхонада бошқарувнинг асосий тамойиллари ва уларнинг зарурияти нимада?

7-мавзу.	**Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.**

7.1.Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Вақти- 2 соат	*Талабалар сони 45-50 нафар*
Ўқув машғулот шакли	Ахборот, визуал маърузани ўқитиш технологияси
Ўқув машғулот режаси	1.Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. 2.Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. 3.Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. 4.Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. 5.Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.
Ўқув машғулотининг мақсади: Бошқарув жараёнида бошқарув функциялари тўғрисида тушунча ҳосил қилиш ва улардан самарали фойдаланишни ўргатиш.	
Педагогик вазифалар: -Бошқаришни мехнат фаолияти мазмунини ёритиб бериш; -Хужалик механизмида бошқарув жараёнининг тутган урни хакида тушунча бериш; -Бошқарув жараёнининг мохияти ва хусусиятларини таърифлаш; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг тушунчаси ва ахамияти ёритади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг турлари санаб утади ва таъриф беради. -Бозор иктисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Бошқаришни мехнат фаолияти сифатида характерлайди; -Хужалик механизмида бошқарув жараёнининг тасаввурига эга бўлади; -Бошқарув жараёнининг мохияти ва хусусиятлари ёритади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг тушунчаси ифодалаёди; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг турларини санаб утадилар ва мисоллар келтиради; -Бозор иктисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларини такомиллаштириш йулларини

рывожлантириш функцияларини такомиллаштириш йўлларини тушунтириш.	билади.
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров.
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шарт-шароитлари	компьютер, проектор

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	*Фаолиятнинг мазмуни*	
	ўқитувчи	талаба
I-босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Машғулотнинг мавзусини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсад ва вазифаларини тушунтиради.	Тинглайдилар, ёзадилар.
II-босқич. Асосий (60 мин)	2.1. Экранга БББ жадвали ва у билан ишлаш қоидалари чиқарилади. БББ жадвалини ишчи дафтарларга кўчириб олишни талаб қилади. Маъруза режасига асосланган ҳолда иккинчи устунни тўлдиришни вазифа қилиб беради (1-илова).	БББ жадвалини чизиб олади. Маъруза режасига асосан иккинчи устунни тўлдиради.
	2.2. "Инсерт" техникасидан фойдаланилган ҳолда, маърузада белгиланган белгилар асосида талабаларга қуйидаги саволларга жавоб беришни таклиф қилади: 1) Нимани улар билишади? (яъни мустақил гапириб бера олишади) 2) Нима тушунарсиз бўлиб қолди ва ўзлаштирилмади? 3) Қандай қўшимча маълумот талаб қилинади? Юқоридагилардан келиб чиқиб, учинчи ва тўртинчи устунни тўлдириш таклиф этилади, таянч сўзларнинг тартиб рақамлари қўйиб чиқилади (2-илова)	Учинчи ва тўртинчи устун тўлдирилади.
	2.3. Блиц-сўров орқали бир неча жавоблар тингланади ва жуфт-жуфт бўлиб ишлашни таклиф қилади.	Натижаларни ўқийди.
	2.4. Талабаларнинг жавобларини умумлаштириб, жуфт-жуфт бўлиб ишлаш учун топшириқлар беради: 1) БББ жадвалининг тўртта устунидаги жавобларни таҳлил қилинг; 2) ўзлаштирилмаган саволларни умумлаштиринг; 3) биргаликда манбалардан жавоблар излаб топинг; 4) жавоб беришга тайёргарлик кўринг;	Топшириқни бажаради. Жавоб беради.

	2.5. Жавоблар тинглаб бўлингач, слайдлар ёрдамида ўқув машғулотининг ёритилмаган қисмлари тушунтирилади (3-илова).	Тинглайдилар. ЎУМ га Қарайдилар
	2.6. Таянч ибораларга қайтилади, талабалар иштирокида улар яна бир бор такрорланади. БББ жадвалининг, бешинчи устунни тўлдиришни айтиб ўтади.	Ҳар бир таянч ту-шунча ва иборалар-ни муҳокама қилади. Жадвал тўлдирилади.
III-босқич. Якунловчи. (10 мин.)	3.1. Маърузанинг ҳар бир саволига умумий якуний хулоса беради.	Эшитади.
	3.3. Уйга вазифа беради: “Бошкарув функцияларини такомиллаштириш масалалари” мавзусида эссе ёзиб келинг.	Езиб оладилар

1-илова

Визуал материаллар

Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функциялари

1.Бошкариш мехнат фаолияти сифатида.

2.Хужалик механизмида бошкарув жараёнининг тутган урни.

3.Бошкарув жараёнининг мохияти ва хусусиятлари.

4.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг тушунчаси ва ахамияти.

5.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг турлари.

6.Бозор иктисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш

“Функция”-бу лотинча сўз бўлиб бирор кимса ёки нарсанинг иш, фаолият доираси, вазифаси деган маънони билдиради.

“Вазифа”-бу амалга оширилиши, ҳал қилиниши лозим бўлган масала, эришилиши лозим бўлган, кўзда тутилган мақсад. Ёки бириор бир топшириқ, хизмат, юмуш, хизмат лавозими, мансаб, амал.

Бошқарув функцияси- деганда у ёки бу объектни бошқаришга оид аниқ вазифаларни ҳал этишга қаратилган бир турдаги ишлар мажмуаси тушунилади.

Бошқарув фунцияларининг мазмуни

Бошқарув функцияларининг мазмуни у ёки бу фаолиятни ташкил қилишдан келиб чиқади. Масалан, ишлаб чиқаришни олайлик. Унинг дастлабки босқичида:

-Лойиҳалаш;
-Конструкторлик;
-Режалаштириш каби ишларни бажариш билан боғлиқ функциялар пайдо бўлади.
Кейинги функциялар ишлаб чиқаришни тайёрлаш, яъни:
-Маҳсулот тайёрлаш технологиясини ишлаб чиқиш;
-Меҳнат меъёрлари, материаллари сарфини белгилаш;
-Асбоб-ускуналарни тайёрлаш каби ишларни бажариш билан боғлиқ.
Ишлаб чиқаришжараёнини бошлаш ва уни узлуксиз давом эттириш учун:
-Ишлаб чиқариш воситалари, техника;
-Хом ашё;
-Электр қуввати;
-Транспорт каби моддий таъминот воситалари зарур.
Шундан кейин:
-Кадрларни танлаш, уларни жой-жойига қўйиш;
-Меҳнатни ташкил этиш;
-Ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатиш каби бир қатор ташкилий функциялар келиб чиқади.

Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функциялари

Маркетинг- бу инсон э^тиёжи ва талабларини таъминлаш ва фойда олиш максадида бозор билан амалга ошадиган, товарлар сотилишини таъминлаш, айирбошлапши тезлапгтиришга каратилган фаолият.

Режалаштириш - бу ижодий лойихалаиггирнш истикболини, иктисодий системани белгилаш. Режалаштириш барча хужалик субъектларистратегиясида уз аксини топади.

Ташкил этиш - бу техник, иктисодий, ижтимоий ва бошкариш системаларини тартибга келтириш. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириши ташкил этиш, аввало, энг макбул ташкилий тузилмалар куриш, моддий, мехнат, молиявий ресурслардан самарали фойдаланиш, бошкариш тизимлари орасидаги муносабатларни

Мувофиқлаштириш - техник, иктисодий, ижтимоий масалаларни бирга хал этишда барча бошқарув функцияларининг келиши. Бундан узаро алоқа ўрнатилади, амалдаги меъёр ва меъёрий ҳужжатлардан четланилсаогохлантирилади.

Рағбатлантириш - **бу инсон омилини кенг демократая асосида фаоллаштириш, унинг манфаатлари йулидагамхўрлик килишни бошкариш;**

Ҳисоб ва назорат - **бу бошкарилувчи система холатининг назорат ва хисобга олиш, ишни бир меъёрда таъминлашни бошкариш.**

Агар бошкарилувчи объект ўзига хос хусусиятларга эга бўлса, бошқарув функциялари хам фаолият кўрсатади.

“Инсерт” техникасининг коидаси:

1. Матнни ўқиб чиқинг. 2. Олинган маълумотларни диққат билан ўрганиб, соҳаларга ажратинг. Қалам билан ҳар бир қаторга қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг: *V* – биламан; + – янги маълумот; 3 – билганларимга зид; ? – мени ўйлантирмоқда.

Б./ Б./Б техникасини қўллаш қоидалари

1. “Инсерт” техникасидан фойдаланилган ҳолда матнни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни индивидуал соҳаларга ажратинг.

Қалам билан қўйилган белгилар асосида БББ жадвалини тўлдиринг.

1-ўқув топшириқ

Б./ Б. /Б жадвали

№	*Мавзу саволлари*	*Биламан*	*Билишни истайман*	*Билиб олдим*
1	2	3	4	5
1.	Ишлаб чикариш корхоналарида бошкарув фукцияларининг кулланилиши			
2.	Бошкариш фаолиятига кура, функциялар хам турлича булади			
3.	Бошкаришнинг мухим функциялари – бу режалаштириш ва назорат			

4-илова

Режалаштириш жараёни

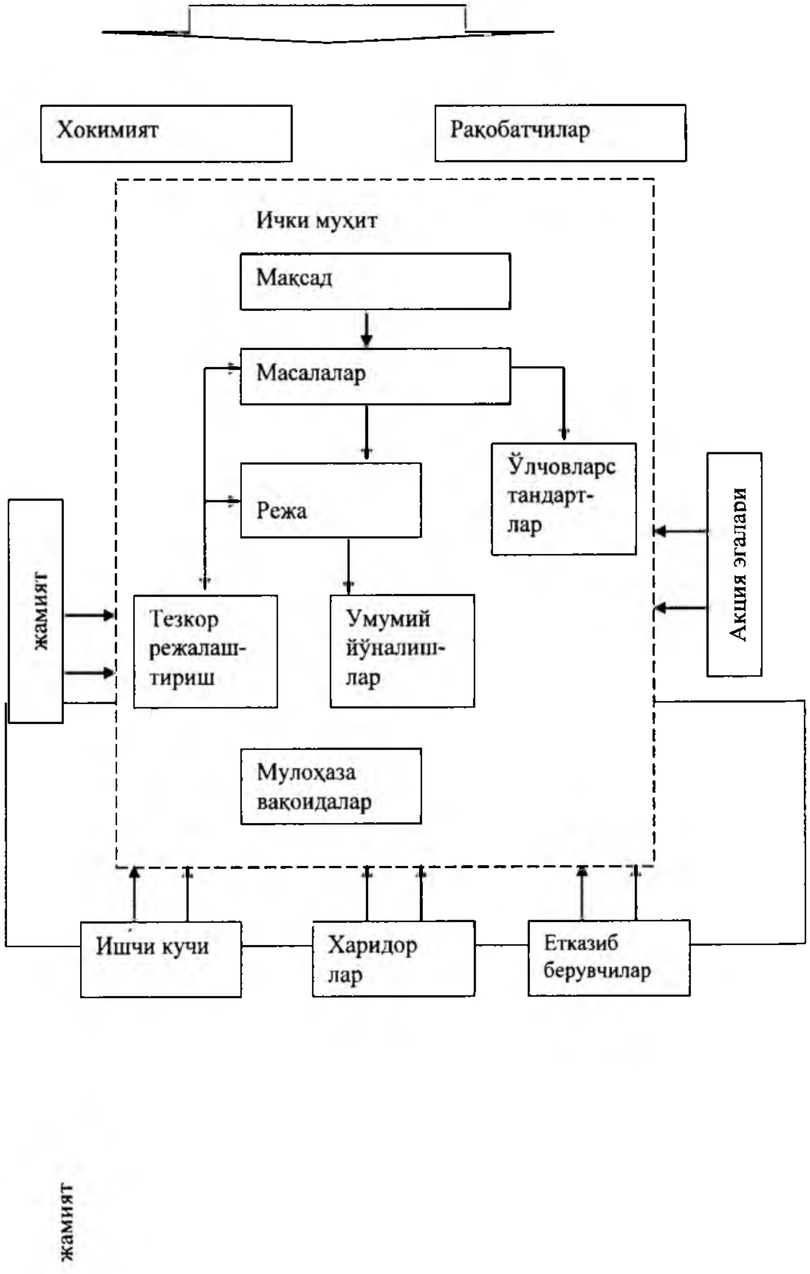

5-илова

Бошкариш фаолиятининг турларига кўра, функциялар қуйидагича бўлади:

-бошкаришнинг иктисодий функциялари, яъни
-маблагларнинг доиравий йланиши амалга ошириш,
-махсулот ишлаб чикариш ва хизматлар курсатиш,
-маркетинг хизматини уюштириш,
-фойда олишни таъминлаш ва х.к.;
-бошкаришнинг социал функциялари, яъни:
-мехнат шароитини яхшилаш,
-ходимларнинг уй-жойига эхиёжини, социал маданий-маънавий эхтиёжларини кондириш,
-моддий рагбатлантиришни таъминлаш;
-бошкаришнинг маънавий-маърифий функциялари, яъни
-ходимларни инсонийлик, яхшилик, мехр-шафкатли ва узаро муносабатларда сабр-токатли булиш рухида тарбнялаш,
-ходимларни Ватанга мухаббат, инсонпарварлик рухида тарбиялаш, халолликни, адолат туйгусини, били ва маърифатга интилишни тарбиялашга хизмат килиш ва х.к
-бошкаришнинг ташкилий функциялари, яъни.
-ишлаб чикаришни ташкил килиш,
-узаро алокаларни урнатиш ва мувофиклаштириш,
-бошкаришинниг аник услубини танлаш ва карор кабул килишда иш тартиби изчиллиги, ахборотлар окимини ташкил килиш ва х.к.

6-илова

Мавзу бўйича қисқача хулосалар

-Бошқарув – бу ҳамма бошқарув тизимларининг узлуксиз фаолият кўрсатиши жараёни. Бу бошқарув аппарати ходимларининг иш жараёни.

-Бошқарув жараёни узлуксиз амалга оширилади.

-Бошқарув функцияси деганда бошқарувга доир маълум масалани ечишга йўналтирилган бир турли ишлар йиғиндиси тушунилади.

-Бошқарув жараёнларининг функционал таҳлили ҳар бир функция учун иш ҳажми асосларини ташкил этади, бошқарувчилар сонини аниқлайди.

-Бозор муносабатларининг шаклланиши ишлаб чиқариш ва бошқариш функциялари ўрганишни талаб қилади.

-Бошқарув функциясини такомиллаштириш бу том маънода ижодий жараён, аниқ ҳолатлар ҳисобини олиш.

7.2.Семинар машгулотни олиб бориш технологияси

Вақти -2 соат	*Талабалар сони 25 –нафар*
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машғулоттехнологияси
Укув машғулотнинг режаси	1.Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. 2.Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. 3.Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. 4.Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. 5.Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.
Ўқув машғулотининг мақсади:Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш фукциялари бўйича умумий таъсаввурга эга бўлиш ва амалда қўллашни билиш	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш; - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; иқтисодий ахборотларни таҳлил қилиш кўникма-ларини ривожлантириш. -Бозор иқтисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларини такомиллаштириш йулларини тушунтиради	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Бошқаришни мехнат фаолияти сифатида характерлайди; -Хўжалик механизмида бошкарув жараёнининг тутган урни хакида тушунча беради ; -Бошкарув жараёнининг мохияти ва хусусиятлари санаб утади ва таъриф беради; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг тушунчаси ва ахамияти тушунтиради; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларининг турлари санаб утади ва таърифлайди. -Бозор иктисодиёти шароитида Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш функцияларини такомиллаштириш йулларини тушунтиради
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	ҳамкорликда ишлаш, конверт техникаси, қандай органайзери
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория

Семинар машғулотнинг технологик картаси

Боқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
I-босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Укув машғулоти мавзуси, мақсад ва вазифаларини айтади (амалий маш-гулотни ўтказишда олдиндан топшириқ ва вазифалар беради).	Амалий машғулотга тайёргарлик кўриб келади.
	1.2. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширишини эълон қилади. Талабаларни доира ёки тўртбурчак шаклида столлар атрофида икки гурухга бўлади.	Ихтиёрий равишда икки гуруҳга бўлинади.
II-босқич. Асосий (60 мин)	2.1. «Конверт» техникасидан фойдаланилган холда ҳар бир гуруҳ навбат билан конвертга солинган топширикларни олади (1-илова).	Топширикни кўриб чиқиб, саволларга жавоб беради.
	2.2. Топшириқларга тайёргарлик кўриш учун 3 минут, жавоб бериш учун эса 7 минут беради.	Регламентга риоя килади.
	2.3. Гуруҳларга топшириқларни бажариш учун ёрдам беради, уларни баҳолаш мезонлари билан таништиради , бахс-мунозарани бошқариб боради(3-илова).	Фаолқатнашадилар.
	2.4. Гуруҳларнинг жавобларини тинглаб, уларни баҳолайди.	Уз фикрларини эр-кин билдирадилар.
	2.5. Гуруҳларга «Қандай?» техникасидан фойдаланилган ҳолда: «Ишлаб чикариш жараёнини бошлаш ва узлуксиз давом эттириш учун кандай функциялар келиб чикади? » деб савол билан мурожаат қилади (2-илова).	Мустақил диаграммани ҳар бир гуруҳ тўлдиради.
	2.6. Топширикларни ватман-қогозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради. Ягона хулоса чиқаришга кўмак беради ва ниҳоясида умумлаштиради.	Тақдимот ўтказади. Ғолиб гуруҳларни аниқлаб, баҳолайди.
III-босқич. Якуний (10 мин)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади. Аниқлайди.
	3.2. Уйгабажаришучунтопшириқларберади: «Бошкарувфункцияларинитакомиллаштириш» иборасинингмоҳиятиниизоҳлаб, эссеёзибкелинг.	Вазифани ёзиб оладилар

1-илова

Ўқув топшириқлар

«Конверт» техникаси учун саволлар
(Ҳар бир савол конвертларга алоҳида солинади)

1-топшириқ

1.Корхонанинг бизнес-режасини ёки унинг бирор бир булимини ишлаб чикинг.

2. Корхонада иқтисодий ва молиявий ўзгаришлар қандай хосил бўлади?

3. Куйида келтирилган хикматларнинг кайси бири максадга, кайси бири функцияга таалукли?

- Игнанинг ишини найза килолмас.
- Биров учун биров туш куриб бермайди.
- Бировнинг кўли билан тикан юлиш осон.

4. Корхонада ишлаб чикариш рақобатбардошлиги ва кудратини ошириш учун қандай тадбирлар амалга оширилиши зарур?

5. Корхонада бошкарувнинг асосий функциялари ва уларнинг зарурияти нимада?

2-илова

2- топширик

«Қандай» органайзерини тўлдиринг

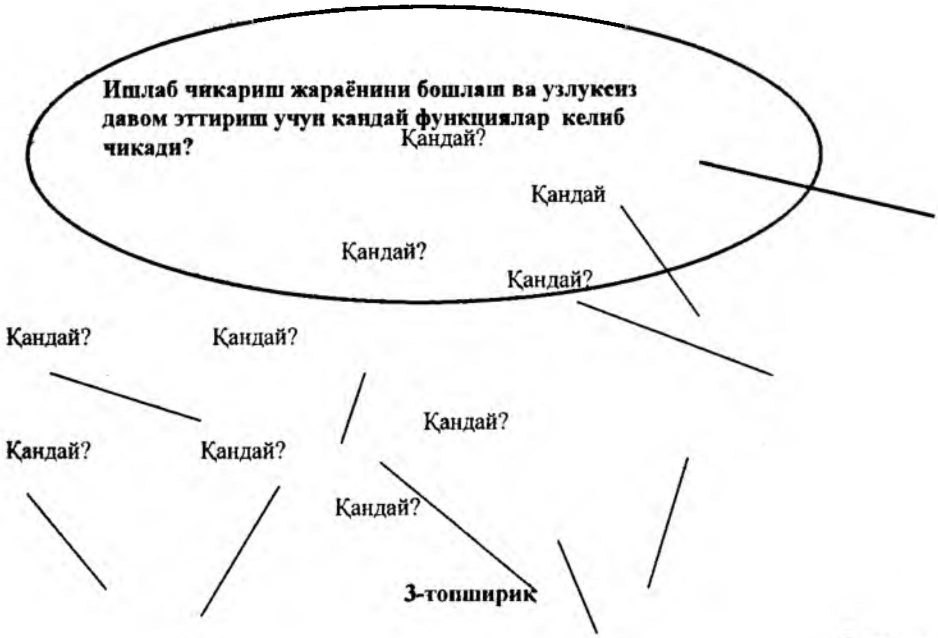

3-топширик

3 –илова

Гуруҳларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

Топшириқлар, баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари	*I гуруҳ*	*II гуруҳ*
1-топшириқ: (1,5 балл)		
- савол ёритиб берилди (0,5 балл)		
- регламентга эътибор қаратилди (0,5 балл)		
- гуруҳ фаол катнашди (0,5 балл)		
2-топшириқ: (1,5 балл)		
- муаммо аниқ ечимини топди (0,5 балл)		
- мантиқан тўғри хулоса чиқарилди (0,5 балл)		
- мисоллар билан умумлаштирилди (0,5 балл)		
Жами: (3 балл)		

0,5 балл – «аъло» 2,5 – 3 балл – «аъло»
0,4 балл – «яхши» 1,9 – 2,4 балл – «яхши»
0,3 балл – «қониқарли» 2,3 – 1,8 балл – «қониқарли».

8-мавзу	***Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.***

8.1.Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Талабалар сони 25 та	*Ўқув соати -4 соат*
Машғулот шакли	Ахборот, визуал маърузани ўқитиш технологияси
Маъруза режаси	1.Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. 2.Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. 3.Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. 4.Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. 5.Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар.
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу ҳақида умумий тасаввурни бериш.	
Педагогик вазифалар:	*ўқув фаолияти натижалари:*
-Бошқарувнинг ташкилий тузилиши хакида тушунча бериш; -Бозор муносабатлари шароитида бошқарув ташкилий тузилишининг ўзгариши ва ривожланиши ёритиб бериш; -Янги бошқарув фаолиятининг ташкил топиши ва унинг самарадорлиги характерлаш; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг янги тузилмаларини шакллантириш ва уларга бозорнинг таъсир этиши хакида тушунча ҳосил қилиш; -Бошкаришнинг ташкилий тузилишининг турлари, уларнинг афзалликлари ва камчиликлари санайди ва мохятини очиб бериш; -Бозор муносабатлари шароитида бошкаришнинг ташкилий тузилишининг узгариши ва ривожланиши характерлаш; -Янги бошкарув фаолиятининг ташкил топиши ва уларнинг самарадорлиги аниклаш йўлларини ёритиш.	Талаба: -Бошқарувнинг ташкилий тузилиши хакида тушунчага эга булади; -Бозор муносабатлари шароитида бошқарув ташкилий тузилишининг ўзгариши ва ривожланиши ёритиб бера олади; -Янги бошқарув фаолиятининг ташкил топиши ва унинг самарадорлиги характерлайди; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг янги тузилмаларини шакллантириш ва уларга бозорнинг таъсир этиши хакида тушунчага эга буладилар ва бошкаришнинг ташкилий тузилишининг турлари, уларнинг афзалликлари ва камчиликлари санайди ,мисоллар келтиради; -Бозор муносабатлари шароитида бошкаришнинг ташкилий тузилишининг узгариши ва ривожланиши характерлаб бера олади; -Янги бошкарув фаолиятининг ташкил топиши ва уларнинг самарадорлиги аниклаш йўлларини билади.

Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров , инсерт техникаси
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	компьютер, проектор

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	*Фаолиятнинг мазмуни*	
	ўқитувчи	*талаба*
І-босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва вазифаларини тушунтиради.	Тинглайдилар, ёзадилар
ІІ-босқич. Асосий (60 мин)	2.1.Экранга БББ жадвали ва у билан ишлаш қоидалари чиқарилади. БББ жадвалини ишчи дафтарларга кўчириб олишни талаб қилади. Маъруза режасига асосланган ҳолда иккинчи устунни тўлдиришни вазифа қилиб беради (1-илова).	Саволларга жавоб беради.
	2.2. "Инсерт" техникасидан фойдаланилган ҳолда, маърузада белгиланган белгилар асосида талабаларга қуйидаги саволларга жавоб беришни таклиф қилади: 1) Нимани улар билишади? (яъни мустақил гапириб бера олишади) 2) Нима тушунарсиз бўлиб қолди ва ўзлаштирилмади? 3) Қандай қўшимча маълумот талаб қилинади? Юқоридагилардан келиб чиқиб, учинчи ва тўртинчи устунни тўлдириш таклиф этилади, таянч сўзларнинг тартиб рақамлари қўйиб чиқилади (2-илова)	Муаммоли саволни ёзиб оладилар. Жуфт-жуфт бўлиб, ФСМУ карточкаларини тўлдиради. Ўз эркин фикрини ифода этади.
	2.3 Блиц-сўров орқали бир неча жавоблар тингланади ва жуфт-жуфт бўлиб ишлашни таклиф қилади.	Муҳокама қиладилар, ғоялар билан чиқадилар.
	2.4. Талабаларнинг жавобларини умумлаштириб, жуфт-жуфт бўлиб ишлаш учун топшириқлар беради: 1) БББ жадвалининг тўртта устунидаги жавобларни таҳлил қилинг; 2) ўзлаштирилмаган саволларни умумлаштиринг; 3) биргаликда манбалардан жавоблар излаб топинг; 4) жавоб беришга тайёргарлик кўринг;	Ўз эркин фикрларини билдирадилар, баҳс-мунозара юритадилар, таҳлил қиладилар, хулоса чиқаради.
	2.5. Жавоблар тинглаб бўлингач, слайдлар ёрдамида ўкув машғулотининг ёритилмаган қисмлари тушунтирилади (3-илова).	Тинглайдилар. Ёзадилар.
	2.6.Таянч ибораларга қайтилади, талабалар иштирокида улар яна бир бор такрорланади. БББ жадвалининг, бешинчи устунни тўлдиришни айтиб ўтади.	Тинглайдилар, ёзадилар.
	2.7. Берилган топшириқ юзасидан саволлар беради, якуний хулоса чиқаради.	Жавобларни ўқиб беради.
ІІІ-босқич. Якуний.	3.1. Талабаларнинг билим ва кўникмалари баҳоланади.	Ўзини қизиқтирган саволлар беради.

(10 мин.)	3.2. Келгуси машғулотга тайёргарлик кўриш учун «Ташкилий тузилмаларни лойихалаштириш» мавзусида эссе ёзишга вазифа берилади.	.Вазифани ёзиб оладилар

1-илова

“Инсерт” техникасининг қоидаси:

1. Матнни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни диққат билан ўрганиб, соҳаларга ажратинг.

Қалам билан ҳар бир қаторга қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

V – биламан;

+ – янги маълумот;

4 – билганларимга зид;

? – мени ўйлантирмоқда.

Б/Б/Б техникасининг қоидаси

1-ўқув топшириқ

1. “Инсерт” техникасидан фойдаланилган ҳолда матнни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни индивидуал соҳаларга ажратинг.

Қалам билан қўйилган белгилар асосида БББ жадвалини тўлдиринг.

№	*Мавзу саволлари*	*Биламан*	*Билишни истайман*	*Билиб олдим*
1.	Бошкарув структураси аппарати деб нимага айтилади?			
2.	Бошкарув структураси аппарати деб нимага айтилади?			
3.	Бошкариш структурасининг ташкилий турлари классификацияси.			

2-илова

Визуал материаллар

Иктисодиётнинг бошкаришнинг ташкилий тузилмалари

1.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ташкилий тузилиши хакида тушунча.
2.Ташкилий тузилмалар турлари.
3.Ташкилий структураларни лойихалаштириш.

Бошқарув структураси -деганда бошқарув мақсадларини амалга оширувчи ва функцияларини бажарувчи бири-бири билан боғланган турли бошқарув органлари ва бўғинларининг мажмуи тушунилади

Бошқарув бўғини- бу бошқарувнинг айрим ёки қатор функцияларини бажарувчи мустақил структурали бўлимлардир. Бу бўлимлар ўртасида боғланиш ва алоқалар горизантал характерга эга.

Бошқарув босқичи - бу иерархиянинг муайян даражасида амал қиладиган бўғиндир.

Бошқарув структурасини белгиловчи омиллар

Белги гуруҳлари	Белгилар ва омиллар
Структурани аниқловчи белгилар	-бошқарув мақсади; -бошқарув функциялари ва вазифалари; -хизмат қилинадиган минтақалар ва истеъмолчилар гуруҳи; -иш вақтининг тартиби, оралиги ва бошқалар.
Структурага таъсир қилувчи белгилар	- ташқи муҳит; -технология; -корхонанинг катта-кичиклиги; -бизнес стратегияси; -ходимлар сони; -қабул қилинадиган қарорлар тизими; -шаклланган структура ва бошқалар.
Структурани мақбуллаштирувчи белгилар	- юқори малакали ходимларга эга бўлган, унча катта бўлмаган бўлимлар ва бўгинлар; -кўп бўлмаган бошқарув-бўғинлари; -ўзгаришларга нисбатан сезгирлик ва ҳозиржавоблик; -юқори даражадаги унумдорлик; -паст даражаги ҳаражатлар; -иш графигининг бевосита истеъмолчиларларга мослашганлиги ва бошқалар.

3-илова

Ташкилий тузилмалар турлари

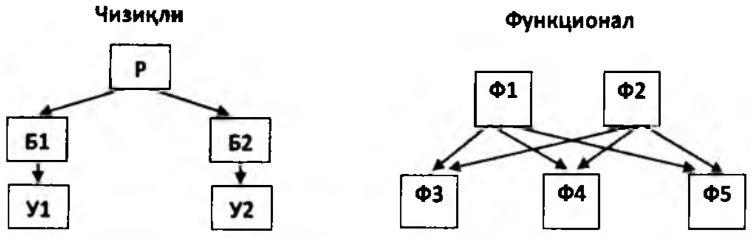

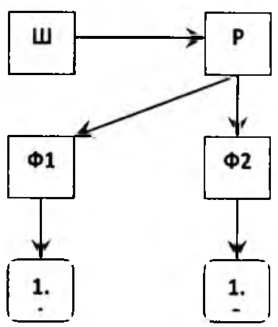

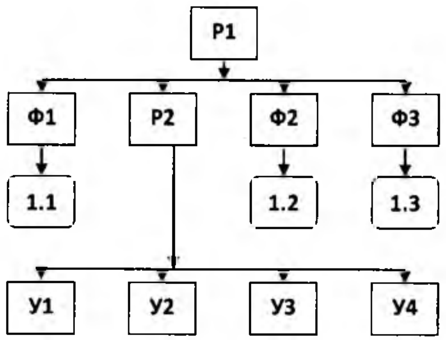

Шартли белгилар: Р – раҳбар, Б – бошлиқ, У – уста, Ф – функционал раҳбар, Ш – штаб, 1,1; 1,2; 1,3 – функционал бўлимлар.

4- илова

“Инсерт” техникасининг қоидаси:

1. Матнни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни диққат билан ўрганиб, соҳаларга ажратинг.

Қалам билан ҳар бир қаторга қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

V – биламан;
\+ – янги маълумот;
5 – билганларимга зид;
? – мени ўйлантирмоқда.

Б/Б/Б техникасининг қоидаси.

1. “Инсерт” техникасидан фойдаланилган ҳолда матнни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни индивидуал соҳаларга ажратинг.

Қалам билан қўйилган белгилар асосида БББ жадвалини тўлдиринг.

Б/Б/Б жадвали

№	*Мавзу саволлари*	*Биламан*	*Билишни истайман*	*Билиб олдим*
1	2	3	4	5
1.	Чизикли структуранинг ижобий ва малбий томонлари?			
2.	Функционал структуранинг ижобий ва салбий томонлари?			
3.	Бошкариш структурасини кайта ташкил килиш усуллари, шакллари ва йуллари.			

5-илова

ЧИЗИКЛИ СТРУКТУРАНИНГ ИЖОБИЙ ВА САЛБИЙ ТОМОНЛАРИ	
Ижобий томонлари	***Салбий томонлари***
-ундай структура бир-бирига зид, чалкаш топшириклар берилиши холларини камайтиради -у структура оддий, пухта ва тежамлидир -ккабошчиликни ва шахсий жавобгарликни мустахкамлайди -оскнчлар сони кам булганда бошкарилувчи объект ишига кам киши аралашади -азифалар тезкор хал этилади, бутун тизим самарали ишлайди -одимлар факат уз рахбарига хисобот берадилар, натижада ижрочилик ва интизом жаражаси анча ошади	**-бундай структура оддий, баркарор масалаларни ечишга мулжалланганлиги сабабли унинг доирасига комплекс масалаларни хал килиш анча кийин кечади -бундай шароитда рахбарлар купрок тезкор ишлар Билан банд булиб, стратегик комплекс муаммоларни эътибордан четда колдирадилар -бундай бошкаришда тенг хукукли структура бирликлари негизида горизантал богланиш булмайди -бундай бошкариш шароитида буйрукбозлик ва расмиятчиликнин пайдо булиш хавфи кучли, чунки, структуранинг хар бир бугинида рахбар уз лавозими буйича фармойиш бериш учун барча хукукларга эга булади**

8.2.Семинар машғулотини олиб бориш технологияси

Вақти -2 соат	*Талабалар сони -25 нафар*
Ўқув машғулот шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машғулот технологияси
Семинар режаси	1.Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. 2.Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. 3.Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. 4.Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. 5.Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар
Ўқув машғулотининг мақсади: мавзу билимларини чуқурлаштириш ва кўникмалар ҳосил қилиш.	
Педагогик вазифалар: *Педагогик вазифалар:* -мавзу бўйича билим-ларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш; - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -иқтисодий ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш..	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Бошқарувнинг ташкилий тузилиши ҳақида тушунчага эга бўлади; -Бозор муносабатлари шароитида бошқарув ташкилий тузилишининг ўзгариши ва ривожланиши ёритиб бера олади; -Янги бошқарув фаолиятининг ташкил топиши ва унинг самарадорлиги характерлаб беради; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг янги тузилмаларини шакллантириш ва уларга бозорнинг таъсир этиши хакида тушунчага эга буладилар ва бошкаришнинг ташкилий тузилишининг турлари, уларнинг афзалликлари ва камчиликлари санайдилар ва мохиятини очиб беради; -Бозор муносабатлари шароитида бошкаришнинг ташкилий тузилишининг узгариши ва ривожланиши характерлаб бера олади; - Янги бошкарув фаолиятининг ташкил топиши ва уларнинг самарадорлиги аниклайди.
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров.
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	компьютер, проектор билан жиҳозланган аудитория

Семинар машғулотининг технологик картаси

Босқичлари, вақти	*Фаолиятнинг мазмуни*	
	Ўқитувчи	*Талаба*
I-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади, вазифалари ва ўқув фаолияти натижаларини айтади, долзарблиги ва аҳамиятига тўхталиб ўтади.	Тинглайдилар
	1.2. Олган билимларини умумлаштириш мақсадида, талабаларни фаоллаштириш учун «Корхонанниг ташкилий структураси деганда нимани тушунасиз» деб савол беради, «Ақлий хужум» ўтказади. Фикрларни умумлаштиради	Эркин фикр билдиради.
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Талабаларни 3 та кичик гуруҳларга ажратади, уларни баҳолаш мезонлари билан таништиради (2-илова) мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни тарқатади (1-илова).	Гуруҳларга ажралади, ёзиб оладилар, топшириклар устида ишлайдилар.
	2.2. Гуруҳларга топшириқларни бажариш учун ёрдам беради, қўшимча маълумот-лардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб килади.	Фаол қатнашадилар.
	2.3. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман-қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтка-зишда ёрдам беради, изоҳ беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнибажарилишинингқайдаражадатўғриэканлиги нидиққатбилантинглайди.	Жамоа бўлиб бажарилган ишнинг тақдимотини ўтказадилар, бахс-мунозара юритадилар, қўшимчалар қиладилар, баҳолайдилар, хулоса чиқарадилар.
	2.4. Талабаларнинг билимларини чуқур-лаштириш мақсадида блиц-сўров ўтказади (3-илова). Дарсякуниниумумлаштиради.	Саволларга жавоб беради.
III-босқич. Якуний (10 минут)	3.1. Иш якунларини чиқаради.. Олган билимларини амалиётда татбиқ этишлари лозим эканлигини таъкидлайди. Фаол талабаларни баҳолаш мезонлари орқали рағбатлантиради.	Эшитади. Аниқлайди.
	3.2. Уйга мустақил бажариш учун топширик беради: «Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимида тадбиркорлик ва бизнес» мавзусидаэ ссе ёзиб келинг.(4-илова)	Вазифани ёзиб оладилар

1-илова

1-ўқув топшириқ

1. Логистика инфратузилмаси объектларига логистик марказлар киради ва улар нечта гурухга бўлинади?

а) мултимодал, маҳаллий, халқаро
б) халқаро, маҳаллий, ҳудудий
в) ҳудудий, маҳаллий

2. Туркманистоннинг қайси ҳудудида логистик марказлар ташкил этилган?
а) Попта
б) Астана
в) Ашҳобод

3. Логистика инфратузилмаси ўз ичига қандай элементларни олади? 1)корхоналар 2)транспорт 3)халқаро 4)омборхона 5)коммуникация 6)хизмат кўрсатиш 7)махаллий
а) 2, 4, 5, 6
б) 1, 2, 5, 7
в) 4, 5, 6, 7

4. ЛПИ позицияси бўйича илғор мамлакатлар тўғри берилган қаторни аниқланг.
а) Германия, Швеция, Сингапур, Буюк Британия, АҚШ, Канада
б) АҚШ, Қозоғистон, Нью-Ёрк, Сингапур, Швеция
в) барча жавоб тўғри

5.Навоий Х.Л.М.ида 1 суткада неча тоннадан ортиқ ҳаво юк ташиш хизмати амалга оширилади?
а) 100 тонна
б) 200 тонна
в) 300 тонна

6. Юк ташиш хизматида ҳавфли юкларга нималар киради?
а) озиқ-овқатлар, кимёвий моддалар
б) кимёвий моддалар, салъютллар, гугуртлар
в) олтин, платина

7. Навоий аэропортида хизмат кўрсатаётган йўналишлар тўғри берилган каторни топинг.
а) Сеул, Брусел, Милан, Вена
б) Франфут, Дубай, Деҳли, Бамбей
в) барча жавоблар тўғри

8. Германиянинг ҳудудий аэропортлари тўғри берилган қаторни топинг.
а) Аахен, Элуз, Мъюнстер
б) Эссен, Икун
в) Буфуд, Эссен, Аахен

9. Сув транспортининг камчилиги.....
а) тезлик пастлиги, жўнатиш частотаси пастлиги, орол ишига қаттиқ талаб
б) таннархнинг пастлиги, алоҳида раёнларга етказилиши
в) тўғри жавоб йўк

10. Ўзавтотранспорт Давлат Ҳиссадорлик компанияси нечанчи йилда ташкил топган?
а) 1991-йилда
б) 1992-йилда
в) 1993-йилда

Вазифа. **Жавобларингизни асослаб беринг.**

2-ўқув топшириқ

Блиц-сўров саволлари

№	*Савол*	*Жавоб*
1.	Корхона ташкилий структураси нима ;	
2.	Бошкариш структурасини белгилаш нималарга боглик?	
3.	Бошкаришнинг ташкилий курилмалари кандай бозор талабларига жавоб бериши керак?	
4.	Бошкаришинг ташкилий тузилмаларига нималар таъсир этиши мумкин?	
5.	*Корхона бошкаруви кандай максадни кузлайди?*	

2- илова

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари

Гуруҳ	*Баҳо*	*Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари*			
		Ўтилган мавзуни билишади	*Гуруҳ фаол*	*Муаммони ечишучун таклифлар беришди*	*Жами*
	Балл	*1,0*	*0,5*	*1,5*	*3*
1					
2					
3					

Гуруҳ ишларини умумлаштирувчи баҳо

Гуруҳ	*1*	*2*	*3*	*Жами балл*	*Баҳо*
1					
2					
3					

2,2 – 3 балл – аъло
1,2 – 2 балл – яхши
0,5 – 1,1 балл – қониқарли
0 – 0,5 балл – қониқарсиз

3-илова

Блиц сўров:

1. Бошқарув босқичлари ва бошқарув бўғинлари нима?
2. Бошқаришнинг чизиқли тузилмасини тушунтириб беринг.
3. Бошқаришнинг функционал тузилмасини тушунтириб беринг.
4. Бошқаришнинг чизиқли – тузилмасини тушунтириб беринг.
5. Бошқаришнинг чизиқли – функционал тузилмасини тушунтириб беринг.

4-илова

Мустақил ишлаш учун топшириқ:

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимида тадбиркорлик ва бизнес» мавзусида иншо ёзиб келиш.

9-Мавзу.	**Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти**

9.1.Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Вақти- 2 соат	*Талабалар сони:35-40 нафар*
Ўқув машғулотининг шакли	Ахборот- маъруза
Ўқув машғулотининг режаси	1.Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. 2.Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. 3.Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. 4.Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси.
Ўқув машғулотининг мақсади: Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимида тадбиркорлик ва бизнес хакидаги тушунча ва кўникмаларини мустахкамлаш	
Педагогик вазифалар: -Бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик ва бизнес хакида тушунча ҳосил қилиш; -Корхона – бозор иқтисодиёти тизими сифатида изоҳлаш; -Иқтисодиётни бошкариш тизими ва тадбиркорлик хакида тушунча бериш; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизими ва тадбиркорлик фаолиятининг хуқуқий асослари ёритиб бериш; -Тадбиркорлик турларини таърифлаш; -Бизнес-режа, унинг мохияти ва тузилиши, бизнес-режа кўрсаткичлари изохлаш ; -Тадбиркорликнинг хорижий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тажрибасидан мисоллар келтириш.	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик ва бизнес хакида тушунча беради; -Корхонани – бозор иқтисодиёти тизими сифатида характерлайди; -Иқтисодиётни бошкариш тизими ва тадбиркорлик хакида тушунчага эга булади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизими ва тадбиркорлик фаолиятининг хукуқий асослари ёритиб берадилар. -Тадбиркорлик турлари санаб утади ва таъриф беради; -Бизнес-режа, унинг мохияти ва тузилиши. Бизнес-режа кўрсаткичлари изохлайди; -Тадбиркорликнинг хорижий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тажрибасидан мисоллар келтиради.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	Блиц-сўров.
Ўқитиш шакллари	Фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	Компьютер, проектор билан жиҳозланган аудиторпия

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-боскич. Кириш (10 мин)	1.1.Ўқув машғулоти мавзусини, 1-2 саволлар ёритиб беради ва ўқув фаолияти натижаларини айтади.	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Блиц-сўров усулида мавзу бўйичатушунчаларни фаоллаштиради. 1-илова Блиц-сўров натижасига кўра тингловчиларнинг нималарда адашишлари, хато қилишлари мумкинлигининг диагностикасини амалга оширади. Диагностика натижаси бўйича парадокслар усули бўйича маърузасида қарама-қаршилик вазиятини юзага чиқаради.	Саволларга жавоб берадилар
2 –босқич Асосий (60 мин)	**2.1.** Мавзу режаси ва таянч тушунчалар билан таништиради. **2.2.** Маъруза режасининг 1-2 пунктлари бўйича тушунтиради, ҳар бир пункт ниҳоясида умумлаштириб боради. **2.3.** Таянч ибораларга қайтилади. Тингловчилар иштирокида улар яна бир бор такрорланади.	Мавзу режасини ёзиб оладилар. Тинглайдилар. Тинглайдилар. Тарқатма материаллар тўпламида келтирилмаган маълумотларини конспект қилиб борадилар. Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар. Конспект қиладилар.
3-босқич Якунловчи (10 мин)	**3.1.** Маъруза бўйича якунловчи хулосалар қилади. Маъруза бўйича олинган билимларни қаерда ишлатиш мумкинлиги маълум қилади. **3.2.** Маъруза мақсадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади. **3.3.** Мавзу бўйича мустақил ўрганиш учун топшириқлар беради. 3-илова **3.4.** Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар рўйхатини беради. (4-илова)	Саволлар берадилар Мустақил ўрганиш учун топшириқларни ёзиб оладилар. Ёзиб оладилар.

1-илова.

Визуал материаллар

Тадбиркорлик

Тадбиркорлик –ишлаб чиқаришжараёнида унинг омиллари: ер, меҳнат, капитални бирлаштирувчи, билим ва ташаббускорлик ва таваккалчилик асосида даромадли ишлаб чиқаришни ташкил этишни назарда тутувчи ишлаб чиқаришнинг махсус омили

Тадбиркорликка қуйидагилар хос

- Фаолиятнинг усул ва йўналишларини танлашдаги иқтисодий эркинлик
- Фаолият якунига кўра ўз мулки бўйича тўлиқ моддий жавобгарлик
- Фойда – юқори фойда олишни мўлжаллаш

Табиркорлик шакллари

Якка тадбиркорлик– бир шахс ва оила мулки

Мулкдор фойдага тўла эгалик килади, хар қандай ўзгаришларни амалга ошириши мумкин, чекланмаган мулкийжавобгарликка эга, капиталикатта

Ҳамкорлик– хар қандай қўйилма, меҳнат тақсимоти ва даромаддаги улуш ҳажми тўғрисидагишартнома асосида бирлашган икки ва ундан ортиққишининг мулки

Уни ташкил этиш, қўшимча воситалар ва янги гояларни жалб этиш осон, ривожланишда молиявий ресурслар чекланган, хар бир катнашувчининг фирма даромади ёки зараридаулушини аниклаш мушкул

Корпорация– акцияларни чиқариш орқали кўпгинамулкдорларни

Акция ва облигацияларни сотиш орқали пул капиталини жалб этиш имконияти чекланмаган; бошқарув вазифалари учун мутахассисларни жалб этиш

Тадбиркорлик турлари

Тадбиркорлик турлари

Молиявий тадбиркорлик – тижоратнинг бир тури. Бу ерда пуллар, валюта, қимматли қоғозлар олди-сотди объекти ҳисобланади.

Воситачилик тадбиркорлиги – ўзароманфаатдор томонларнинг бирлаштириш бўйича фаолият.

Ишлаб чиқариш тадбиркорлиги - товарлар, хизматлар, ахборот, маънавий бойликлар ишлаб чиқариш.

Тадбиркорликнингбу кўринишида ишлаб чиқариш вазифаси асосий ҳисобланади.

Тижорат тадбиркорлиги - товар ва хизматларни қайта сотиш бўйича битимлар ва операция .

Тадбиркорнинг фойдаси товарни харид нархидан юқори нарх бўйича сотиш йўли билан ҳосил қилинади.

Суғурта тадбиркорлиги – молиявий тадбиркорликнинг алоҳида шакли шундан иборатки, тадбиркор суғурта тўловини суғурталанган ҳолат келгандагина олади. Тўловларнинг қолган қисми тадбиркорлик даромадини ҳосил қилади.

Капиталнинг доиравий айланиши – ишлаб чиқариш жараёни ва товарлар айланишини қамраб олувчи ҳамда капиталнинг дастлабки пул шаклига қайтиши билан якунланувчи капитал ҳаракатнинг тўлиқ бир даври.

Капиталнинг доиравий айланиши формуласи:

ИВ
П – Т ↗↘... - И/Ч ...- Т' – П'.
ИК

Асосий капитал (асосий фондлар) – меҳнат воситаларида табиий мужассам бўлган ишлаб чиқариш капиталининг бир қисми, ишлаб чиқаришнинг бир неча даврларида хизмат қилади, охиригача табиий шаклини сақлаб қолади, қийматини амортизация кўринишида моддалар бўйича маҳсулотга ўтказади, бу амортизация ҳисобидан қайта тикланади ва фирмага маҳсулотни сотиш бўйича қайтарилади (бинолар, иншоотлар, машиналар, дастгоҳлар, асбоблар).

Айланма капитал (айланма фондлар) – меҳнат воситаларида табиий мужассам бўлган ишлаб чиқариш капиталининг бир қисми, бир ишлаб чиқариш даврида хизмат қилади, маҳсулотни сотишга қийматини бутунлай ўтказади, ҳар бир даврда тикланади ва ҳар бир сотувда фирмага қайтади (хомашё, материаллар, ёқилғи, энергия).

Табиий эскириш – асосий капитал элементларининг ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланилиб келгусида фойдаланиш учун табиий равишда кераксиз бўлиб қолиши жараёни.

Маънавий эскириш – янада арзон ёки янада замонавий ускуна пайдо бўлиши натижасида асосий капиталнинг қадрсизланиши жараёни. ФТИ билан боғлиқ.

3-илова

Билимларни жонлантириш учун саволлар (блиц-сўров)

1.Тадбиркор, менежер, бизнесмен хакида тушунча?

2.Тадбиркорлик объектлари ва субъектлари хакида тушунча?

3.Бизнесни ташкил этишда асосий омиллар?

4.Тадбиркорликнинг хак- хукуклари?

4-илова

Тадбиркорлик тўғрисидаги Республика қонунига асосан Узбекистонда қуйидагилар бизнес субъектлари бўла олади:

-Аклли, хуши расо булиб, уз иши юзасидан конун олдида жавоб бера оладиган фукаро;

-Фукаролар гурухи, жумладан давлатга, кооперативга карашли ва бошка турдаги корхона – жамоа бизнеси;

-Чет эл фукароси ёки юридик шахси шунингдек фукаролиги булмаган шахслар булар республика конунларида кузда тутилган ваколатлар доирасида фаолият олиб боришлари мумкин;

-Аралаш мулк субъектлари.

5-илова

Такрорлаш учун саволлар

1. Тадбиркорлик ва кичик бизнес уртасидаги муносабатлар.
2. Тадбиркорлик мохияти ва турлари.
3. Мотивация ва унинг тадбиркорликдаги урни.
4. Тавакккалчилик ва унин пайдо булиш сабаблари.

6- илова

Асосий тушунчалар

Бизнес режада мўлжаланнаетган лойиханннг табнатига қараб унинг ўзига хос хусусиятларини акс эттирадиган бўлимлар бўлиши мумкин. Лекин, бизнес режадагидек бу иш ҳужжатнинг мазмунини умуман олганда бир холда бўлиб қуйидагларни ўз ичига олади.

1. ***Резюме;***
2. ***Товар (махсулот ёки хизмат турлари);***
3. ***Мол етказадиган бозор;***
4. ***Маркетинг стратегияси;***
5. ***Ишлаб чикариш дастури;***

6. ***Ишлаб чикаришни ташкил этиш;***
7. ***Корхонанинг ташкилий режавий шакли;***
8. ***Молиявий режа;***
9. ***Лойиханинг рентабеллиги.***

-Кичик бизнес ва бизнес-режа, бизнес-режа таркиби, уни тузиш хусусиятлари, асослаш усуллари.
-Бизнес режада ишлаб чикариш, маркетинг, молиявий булимлари урни.
-Бизнес режадан фойдаланиш йуллари.

7- илова

Кейинги мазву буйича тайёрланиб келиш учун саволлар

1.Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш усуллари тугрисида тушунча.
2.Иктисодиётни номарказлаштириш тамойиллари.
3.Бошкарув усуллари турлари.
4.Бошкарув усули ва менежер.

9.2.Семинар машғулотни олиб бориш технологияси

Талабалар сони 25 та	*Ўқув соати -2 соат*
Машғулот шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машғулот технологияси
Амалиёт режаси	1.Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. 2.Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. 3.Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. 4.Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси.
Ўқув машғулотининг мақсади: Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизимида тадбиркорлик ва бизнес хакидаги тушунча ва кўникмаларини мустахкамлаш, билимларини кенгайтириш	
Педагогик вазифалар: - мавзу бўйича билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштириш; - билимларни таққослашни, умумлаштиришни, таҳлилни тизимлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш; - ўз фикрни шакллантириш ва билдириш жараёнини ташкил қилиш; - коммуникция, гуруҳда ишлаш кўникмаларини ривожлантириш	*Ўқув фаолияти натижалари:* Талаба: -Бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик ва бизнес хакида тушунча ҳосил қилади; -Корхонани – бозор иқтисодиёти тизими сифатида характерлайди; -Иқтисодиётни бошкариш тизими ва тадбиркорлик хакида тушунчага эга булади; -Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тизими ва тадбиркорлик фаолиятининг хуқуқий асослари ёритиб бера олади; -Тадбиркорлик турлари санаб утади ва таъриф беради; -Бизнес-режа, унинг мохияти ва тузилиши. Бизнес-режа кўрсаткичлари изохлайди; -Тадбиркорликнинг хорижий Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш тажрибасидан мисоллар келтиради.
Ўқитиш воситалари	маъруза матни, слайдлар, доска
Ўқитиш усуллари	маъруза, блиц-сўров.
Ўқитиш шакллари	фронтал, коллектив иш
Ўқитиш шароити	компьютер, проектор

Семинар машғулотнинг технологик картаси

Босқичлар, вақти	*Фаолиятнинг мазмуни*	
	тқитувчи	*Талаба*
I-боскич Кириш	1.1. Ўкув машғулоти мавзуси, мақсад ва ўқув фаолияти натижаларини айтади.	Тинглайдилар, ёзиб оладилар.

(5 мин)	1.2. Талабаларнинг машғулотдаги фаолиятини билан таништиради ва баҳолаш мезанлари билан таништиради. 4-илова	
II-босқич Асосий (70 мин)	2.1. Талабаларнинг билимларини тек-шириш мақсадида тест ўтказади (1-илова).	Тест саволларига жавоб беради.
	2.2. Талабаларни 3 ёки 4 та кичик гуруҳларга бўлади.	Интерфаол усулдан фойдаланилган ҳолда гуруҳларга бўлинади.
	2.3. Мавзу бўйича тайёрланган 1-топ-шириқни тарқатади (2-илова),	Топшириқлар устида ишлайдилар.
	2.4. Ғуруҳларга топшириқларни бажа-риш учун ёрдам беради. Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.	
	2.5. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман-қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишда ёрдам беради, изоҳ беради, билимларни умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топширикларни бажарилиши қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди.	Жамоа бўлиб, бажарилган ишнинг тақдимотини ўтказадилар, бахс-мунозара юритадилар, қўшимчалар қилади-лар, баҳолайдиган хулоса чиқарадилар.
	2.6. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман-қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишда ёрдам беради. Ягона хулоса чиқаришга кўмак беради ва ниҳоясида умумлаштиради.	Тадқиқот ўтказади. Ғолиб гуруҳларни аниқлаб, баҳолайди.
III-босқич Якуний (10 мин)	3.1. Курс бўйича якуний хулоса чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади. Аниқлайди.
	3.2. Якуний назорат ишига тайёргарлик кўриш учун маслаҳатлар беради.	Эшитади. Аниклайди.

1- ўқув топшириғи

Тестлар

1. **Логистика инфратузилмаси объектларига логистик марказлар киради ва улар нечта гурухга бўлинади?**

а) мултимодал, маҳаллий, халқаро
б) халқаро, маҳаллий, ҳудудий
в) ҳудудий, маҳаллий

2. Туркманистоннинг қайси ҳудудида логистик марказлар ташкил этилган?
а) Попта
б) Астана
в) Ашҳобод

3. Логистика инфратузилмаси ўз ичига қандай элементларни олади? 1)корхоналар 2)транспорт 3)халқаро 4)омборхона 5)коммуникация 6)хизмат кўрсатиш 7)махаллий
а) 2, 4, 5, 6
б) 1, 2, 5, 7
в) 4, 5, 6, 7

4. ЛПИ позицияси бўйича илғор мамлакатлар тўғри берилган қаторни аниқланг.
а) Германия, Швеция, Сингапур, Буюк Британия, АҚШ, Канада
б) АҚШ, Қозоғистон, Нью-Ёрк, Сингапур, Швеция
в) барча жавоб тўғри

5.Навоий Х.Л.М.ида 1 суткада неча тоннадан ортиқ хаво юк ташиш хизмати амалга оширилади?
а) 100 тонна
б) 200 тонна
в) 300 тонна

6. Юк ташиш хизматида ҳавфли юкларга нималар киради?
а) озиқ-овқатлар. кимёвий моддалар
б) кимёвий моддалар, салъютллар, гугуртлар
в) олтин, платина

7. Навоий аэропортида хизмат кўрсатаётган йўналишлар тўғри берилган каторни топинг.
а) Сеул, Брусел, Милан, Вена
б) Франфут, Дубай, Деҳли, Бамбей
в) барча жавоблар тўғри

8. Германиянинг ҳудудий аэропортлари тўғри берилган қаторни топинг.
а) Аахен, Элуз, Мъюнстер
б) Эссен, Икун
в) Буфуд, Эссен, Аахен

9. Сув транспортининг камчилиги.....
а) тезлик пастлиги, жўнатиш частотаси пастлиги, орол ишига қаттиқ талаб
б) таннархнинг пастлиги, алоҳида раёнларга етказилиши
в) тўғри жавоб йўқ

10. Ўзавтотранспорт Давлат Ҳиссадорлик компанияси нечанчи йилда ташкил топган?
а) 1991-йилда
б) 1992-йилда
в) 1993-йилда

11. Сув транспорти нечага бўлинади?
а) 4 га
б) 5 га
в) 2 га

12. .... – бир нечта транспорт туридан фойдаланиб юкларни ташиш.

а) Транспорт тизими
б) Мултимодал
в) Халқаро транспорт

13. Омборхоналар неча турга бўлиради?
а) очиқ – ёпиқ
б) ярим очиқ – усти очилган
в) очиқ – ёпиқ – ярим очиқ

14. Логистик марказларни яратишдаги асосий қийинчилик бу - .....?
а) малакали кадрларнинг етишмагани
б) хомашёнинг камлиги
в) географик жойлашувнинг йўқлиги

15. WMS – бу нима?
а) омборхонага кириш коди
б) омборхона хизматчилари тизими
в) омборхонани бошқариш менеджмент тизими

16. 1904 – йилда кимнинг таклифи бўйича фалсафа конгресси логистикани мантиқ сифатида белгилаган?
а) Павеллен, Лейбниц
б) Антуау – Анри Жомин
в) Ителсон, Лаланд, Кутъюн

17. Нечинчи асрда логистика фанига харид қилиш, ишдаб чиқариш, сотиш, транспорт логистикасини олувчи фанга айланди?
а) XIX – аср бошида
б) XX – аср охирида
в) XIX – аср ўрталарида

18. Логистика сўзи қайси тилдан олинган ва қандай маънони англатади?
а) инглиз, энг кам харажат тўғрисидаги фан
б) лотин, етказиб бериш тўғрисидаги фан
в) грек, ҳисоблаш тўғрисидаги фан

19. Логистика консепциясининг қайси категорияларида реклама қиладиган, маҳсулотни сотадиган, транспортировка хизмат кўрсатадиган ташкилотлар ҳисобланади?
а) етказиб бериш категорияси
б) материал ва маҳсулотлар оқимини бошқариш
в) тақсимлаш категорияси

20. Логистика тизимининг ҳар бир мустақил функционал қисмларига тегишли бўлган маҳаллий масалаларни ҳал қилувчи категория қайси?
а) макрологистик категория
б) микрологистик категория
в) тақсимлаш категорияси

21. Логистика тизимида нечта асосий нарх белгилаш тавсия этилади?
а) 5 хил
б) 2 хил
в) 3 хил

22. Сотувчи бирор жойда маҳсулотни сотиб олувчиларга топширса қандай нарх белгиланади?
а) элтиб бериш нархи
б) франко нархи
в) чегараланмаган нарх

23. Логистика тизими стратегиясини ишлаб чиқиш неча хил усулда амалга оширилади?
а) 2 хил
б) 3 хил
в) 4 хил

24. Автомобил транспортида маҳсулотларни етказиб беришнинг қайси усулида асосан 2 та юк ташиш пунктини ўзаро богловчи ва жараённи такрорловчи ҳисобланади?

а) халқа усулида

б) маятник усулида

в) такрорий усулда

25. Ўзаро бир ёки ундан ортиқ белги бўйича бир-бири билан бўлган товар гурухини топинг.

а) товар номенклатураси

б) номенклатура кетма-кетлиги

в) товар ассортименти

26. Логистиканинг қайси турдаги тамойили узоқ муддатга мўлжалланган ва хизмат кўрсаткичларининг юқори сифатини таъминловчи бир неча ишончли етказиб берувчиларни кўзда тутади?

а) етказиб бериш тамойили

б) тақсимлаш тамойили

в) аниқ муддат тамойили

27. Маъмурий бошқариш даражасида яратилувчи ва стратегик ҳарактерли узоқ муддатли ечимларини қабул қилиш учун хизмат қилувчи ахборот тизими турини аниқланг.

а) диспозицион

б) тезкор

в) режали

28. Логистик меъзонлардан қай бири рақобатчиларнинг ўхшаш кўрсаткичларига қиёсланган ҳолда ишлаб чиқариш мазмунидаги кўрсатиладиган хизматлар тури ва мумкин бўлган таъминлаш ҳажмини ифодалайди?

а) етказиб бериш номенклатураси

б) номенклатура ва миқдор

в) номенклатура ва тақсимлаш

29. Сотувдан кейинги хизмат кўрсатиш сервисининг бажаришни рад этмасликнинг баҳосини бериш имконини берадиган меъзон.

а) вақт

б) сервис хизматини кўрсатиш ишочлилиги

в) номенклатура ва сифат

2– илова

2-ўқув топшириқ

Учала гуруҳга ҳам бир хил эксперт қоғози таркатилади

1– топшириқ Кичик корхонани йирик корхоналардан фарки. Вазифа: жавобларингизни асослаб беринг.

2– топшириқ Хусусий корхоналарни ташкилий-хукукий куринишлари. Вазифа: жавобларингизни асослаб беринг.

3– топшириқ Хусусий корхоналарни мамлакатни социал-ижтимоий ривожланишидаги урни Вазифа: жавобларингизни асослаб беринг.

3 – илова

3-ўқув топширик

Учала гуруҳга ҳам бир хил эксперт қоғози тарқатилади

1-топширик

Мехнат ресурслардан самарали фойдаланиш даражасини таҳлил қилинг:

Кўрсаткичлар	Ўтган йили	Хисобот йили
1. Махсулот, млн. сўм	4400	4000
2. Ресурс сарфлар, млн.сўм	2380	2300
3. Ресурс сигими	?	?

2-топширик.

Бир сумлик маҳсулот ишлаб чиқариш учун сарфланган харажатларни таҳлил қилинг

Курсаткичлар	Утган йили	Хисобот йили
1. Улгуржи баҳода маҳсулот, млн. сўм	4300	4000
2. Тўлиқ таннархдаги маҳсулот,сўм	4000	3800
3. Бир сўмлик маҳсулот учун сарфланган харажат, сўм	?	?

3-топширик

Қуйидаги жадвалга асосланган ҳолда корхона иш ҳаки фондининг ўзгаришига бир ишчига тўғри келадиган меҳнат ҳақи ўзгаришини аниқланг:

Кўрсаткичлар	Ўтган йил	Хисобот йили	**Фарқи(+,-)**
1.Иш хаки фонди,минг сўм	3760,1	3671,9	**-88,2**
2.Ишчилар сони,киши	120	110	-10
3. 1ишчига тўғри келадиган меҳнат ҳақи,минг сум	31,3	33,3	+2

4 – илова

Талабаларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

Гуруҳ	Баҳо	Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари			Жами
		Топширикни аниқ бажарди	Муаммога ечим топди	Фаол қатнашди	
	Балл	1,5	1,0	0,5	3
1.					
2.					

3.					

Гуруҳ ишларини умумлаштирувчи баҳо

Гуруҳ	1	2	3	Жами балл	Баҳо
1					
2					
3					

2,2 – 3 балл – аъло
1,2 – 2,5 балл – яхши
0,5 – 1,1 балл – қониқарли
0 – 0,5 балл – қониқарсиз

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

I. Ўзбекистон Республикаси қонунлари

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2012. - 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг 2003 йил 11 декабрдаги "Хусусий корхона тўғрисида"ги Қонуни. – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. № 3 - Т.: Адолат, 2004. – 7-9 б.

II. Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари ва қарорлари

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-1920-сонли «Обод турмуш йили" Давлат дастури.2013 йил 14 февраль.
4. 2011-2015 йилларда Ўзбекистон Республикаси саноатини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори ПҚ-1442., 15.12.2010 й.
5. "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик" Давлат дастури. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори. 07.02.2011 й. № ПҚ-1474.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 24 августдаги "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш учун қулай ишбилармонлик муҳитини шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПФ-4354-сонли Фармони.
7. "Монополияга қарши ишларни тартибга солиш ва рақобатни ривожлантириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида". Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 26 февралдаги ПФ-4191-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами – 9 сон – 2010- 9 март.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. Иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарини қўллаб-қувватлаш, уларни барқарор ишлашини таъминлаш ва экспорт салоҳиятини ошириш чора-тадбирлари дастури тўғрисида. 2008 йил 28 ноябрь, ПФ-4058-сон.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 18 майдаги "Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони // "Туркистон", 2007 йил 19 май.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармойиши. Иқтисодий ночор корхоналарни тижорат банкларига сотиш тартибини тасдиқлаш тўғрисида. 2008 йил 19 ноябрь, Ф-4010-сон.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори. Ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани янада ривожлантириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида. 2009 йил 20 январь, ПҚ-1041-сон.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. Маҳаллий ноозиқ-овқат истеъмол товарлари ишлаб чиқариш кенгайтирилишини рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида. 2009 йил 28 январь, ПҚ-1050-сон.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори. Уй-жой фондини фойдаланишга тайёр ҳолда топшириш шартларида реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича пудрат ишларини кенгайтиришни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида. 2010 йил 29 январь, ПҚ-1051-сон.
14. "Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили" Давлат дастури. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори. 26.01.2009 й. № ПҚ-1046
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштириш соҳасидаги устувор йўналишлар амалга оширилишини жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги" Фармони// Халқ сўзи, 2005, 15 июн.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Тадбиркорлик субъектларини текширишларни янада қисқартириш ва улар фаолиятини назорат қилишни ташкил этиш тизимини такомиллаштириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 2011 йил 4 апрелдаги Фармони. // Халқ сўзи, 2011 йил 5 апрель.

III. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва Ўзбекистон Республикаси вазирликларининг ҳуқуқий- меъёрий ҳужжатлари

17. О мерах по дальнейшему развитию и модернизации предприятий текстильной промышленности и расширению производства отечественных непродовольственных потребительских товаров на 2009-2011 годы. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 20 августа 2009 года № 236 //Собрание законодательства Республики Узбекистан – 2009. - № 34. – 372 с.

18. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби" тўғрисида Қарори//Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорлари тўплами, 1999 54 – сон, 1999 декабр. – Т.:Ўзбекистон. Адлия вазирлиги., 2000.– 15-20 б. Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида НИЗОМ. 1999 йил 5 февраль. – Т.:Ўзбекистон, 1999.- 92 б.

IV. Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари

19.Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. "Ўзбекистон", Т., 2012 й.

20.Ислом Каримов. 2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади. – Т.: "Ўзбекистон", 2012. – 36 б.

21.Каримов И.А. Демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шаклантириш - мамлакатимиз тарақиётининг асосий мезонидир.–Т.: 19.Т. Ўзбекистон, 2011.

22.Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза), "Халқ сўзи", 2010 йил 12 ноябрь (№ 220).

23.Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. – Т.: Ўзбекистон, 2009.

24.Каримов И.А.«Юксак билимли ва интеллектуал ривожланган авлодни тарбиялаш – мамлакатни барқарор тараққий эттириш ва модернизация қилишнинг энг муҳим шарти» мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқ // Халқ сўзи, 2012 йил 18 февраль.

V. Дарсликлар

25. И.А.Каримов "Инсон манфаатлари устиворлигини таъминлаш –барча ислоҳот ва ўзгаришларимизнинг бош мақсадидир". Халқ сўзи газетаси. 2008 йил, 9 феврал.

26.Йўлдошев Н.Қ., Набоков В.И. "Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш назарияси". Дарлик. Т.ТДИУ, 2013.-433 б.

27.Менеджмент: Учебное пособие. / кол. авторов; под ред. Н.Ю. Чаусова, О.А. Калугина. – М.: КНОРУС, 2010. – 496 с.

28.Семенов А.К. Основы менеджмента: Учебник . «Дашков и К» . 2010-576с.

29.Набиев Р.А. Менеджмент: учеб. пособие.- М.: Финансы и статистика, 2009.- 368 с.

30.Зайнутдинов Ш. Н. ва бошқалар. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш асослари. Т., Молия, 2002.-250 б.

31.Шарифхўжаев М, Абдуллаев Ё. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.

Т.: Ўқитувчи. 2002.-450 б.

32.Мескон М., Альберт М., Франклин Х. Основы менеджмента. М.: Дело, 2002.-470 с.

VI. Ўқув қўлланмалар

33.“Бош мақсадимиз-кенг кўламли ислоҳотлар ва модернизация йўлини катъият билан давом эттириш”.Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2012 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2013 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасибўйича ўқув қўлланма. – “Ўқитувчи” НМИУ, 379 б.

34.Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг “Мамлакатимизни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш – устувор мақсадимиздир” ҳамда “Асосий вазифамиз – Ватанимиз тараққиёти ва халқимиз фаровонлигини янада юксалтиришдир” номли маърузаларини ўрганиш бўйича ўқув-услубий мажмуа. – Тошкент: Иқтисодиёт. - 2010. – 281 б.

35.Буюк ва муқаддассан, мустақил Ватан. Ўзбекистоннинг 20 йил мустақил тараққиёт йўлида қўлга киритган ютуқ ва натижалари, мамлакатимизнинг салоҳияти ва аҳамиятини аҳолининг кенг қатламларига етказиш, жойларда ташкилий-амалий, маданий-маърифий тадбирлар, тарғибот ва ташвиқот ишларини амалга ошириш учун мўлжалланган /ЎзР олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ЎзР маҳалла жамғармаси; масъул ижодий гуруҳ. А.Ш.Бекмуродов [ва бошқ.] – Т.: “Ўқитувчи” НМИУ, 2011. - 200 б.

36.Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг БМТ саммитининг Мингйиллик ривожланиш мақсадларига багишланган ялпи мажлисидаги нутқини ўрганиш бўйича ўқув-услубий мажмуа. Тошкент: “Иктисодиёт” нашриёти, 2010. – 146 б.

37.Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2010 йил 12 ноябрдаги қўшма мажлисидаги “Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси” мавзусидаги маърузасини ўрганиш бўйича ўқув-услубий мажмуа, Т.: “Иқтисодиёт” 2010.-281 б.

38. Менеджмент организации. Под ред. З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина. Учеб. пособ. М.: ИНФРА-М, 2006 .- 305 с.

39.Менеджмент организации: современные технологии. Под ред. Н. Г. Кузнецова, И. Ю. Солдатовой. Учеб. пособ. Ростов – на – Дону.: Феникс, 2007.-305 с.

40.Голенищев Э. П., Клименко И. В. Информационное обеспечение систем управления. Учеб. пособ. Ростов-на-Дону.: Феникс, 2007.-318 с.

41. Костров А. В. Основы информационного менеджмента. Учеб. пособ. М.: ФиС, 2007.-350 с.

42.Круглова Н. Ю., Круглов М. И. Стратегический менеджмент. Учебник. М.: РДЛ, 2006.-402 с.

43.Лагоша Б. А. Оптимальное управление в экономике. Учеб. пособ. М.: Финансы и статистика. 2005.-210 с.

44.Бовыкин В.Новый менеджмент: Учеб. пособ. – М., 2004. – 100 с.

45.Кадирходжаева Н.Р. “Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш” фани бўйича ўқув услубий мажмуа. “Иқтисодий таълимдаги ўқитиш технологияси” сериясидан Т.:ТДИУ, 2013.-210 б.

VII. Статистика тўпламлари маълумотлари

46.Ўзбекистон Республикаси иқтисодий-ижтимоий тараққиётининг мустақиллик йилларидаги (1990-2010 йиллар) асосий тенденция ва кўрсаткичлари ҳамда 2011-2015 йилларга мўлжалланган прогнозлари: статистик тўплам. – Т.: "Ўзбекистон", 2011.

47.Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика Қўмитаси маълумотлари.2011.-160 б.

VIII. Интернет сайтлари

48.www.google.uz

49.www.lex.uz

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

"ЛОГИСТИКА ВА ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" кафедраси

"ЛОГИСТИКа ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" фанидан

Масалалар,топшириқлар ва кейслар тўплами

1- масала. Ортувчи механизмлар ишлаб чиқарувчи корхонага кейинги йилда 8000 дона, ҳар бир донаси 320 пул бирлигига тенг бўлган деталларни сотиб олиш зарурияти пайдо бўлди. Битта детални корхона омборида сақлаш қиймати унинг нархининг 13% ни ташкил этади. Ўтган йилда транспорт-тайёрлаш харажатлари етказиб беришнинг бир партиясига 850 пул бирлигини ташкил этди.

Топиш керак:

1) бутловчи қисмларни етказиб беришнинг оптимал партиясини;

2) бутловчиларни етказиб беришнинг оптимал даврийлигини;

3) етказиб беришларнинг йиллик сонини аниқланг.

Масалани ечиш намунаси:

1) Бутловчи қисмларни етказиб беришнинг оптимал партиясини аниқлаймиз.

Етказиб беришлар оптимал партияси Уилсон формуласи бўйича аниқланади:

$$q_{\text{опт}} = \sqrt{\frac{2C_{\text{тт}}Q}{C_{\text{сақл}}}}$$

бу ерда:

$q_{\text{опт}}$ – етказиб беришлар оптимал партияси (буюртманинг иқтисодий ўлчами);

$C_{\text{тт}}$ - етказиб беришлар битта партияси ҳисобидаги транспорт-тайёрлаш харажатлари;

$C_{\text{сакл.}}$ – битта маҳсулот ҳисобидаги сақлаш харажатлари;

Q – маҳсулотга йиллик талаб.

$$q_{opt} = \sqrt{\frac{2 \times 850 \times 8000}{41{,}6}} = \sqrt{326{,}923} \approx 18$$

Демак, етказиб беришларнинг оптимал партияси 18 та деталдан иборат.

2) Етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги $T_{\text{опт}}$ материал ресурсларга йиллик талабнинг аниқланган етказиб беришлар оптимал партиясига нисбати билан аниқланади:

$$T_{\text{опт}} = 360\frac{q_{\text{опт}}}{Q}$$

$$T_{opt} = 360 \times \frac{18}{8000} = 0{,}81$$

Етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги 0,81 суткани, яъни 19 соатни ташкил этади.

3) Йиллик етказиб беришлар сони N етказиб беришлар оптимал партиясига моддий ресурсларга йиллик талабнинг нисбати билан аниқланади

$$N = \frac{Q}{q_{опт}}$$

$$N = \frac{8000}{18} = 444$$

Йиллик етказиб беришлар сони 444 ни ташкил этади.

2-масала. Ишлаб чиқариш кохонасига кейинги йилда 3800 т хомашё сотиб олиши зарур. Логистика бўлими 280 т хом ашёни партия бўйича харид қилищда буюртмани бажариш ва жойлаштиришга харажатлар, шунингдек захираларни сақлашга харажатлар минимал бўлишини ҳисоблаб чиқди.

Топиш керак:

1) Етказиб беришларнинг йиллик сони;
2) Хомашёни етказиб беришнинг оптимал даврийлигини аниқланг.

Масалани ечиш намунаси:

1) Йиллик етказиб беришлар сони N етказиб беришлар оптимал партиясига моддий ресурсларга йиллик талабнинг нисбати билан аниқланади

$$N = \frac{Q}{q_{opt}}$$

$$N = \frac{3800}{280} \approx 14$$

Йиллик етказиб беришлар сони 14ни ташкил этади.

2) Етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги T_{opt} материал ресурсларга йиллик талабнинг аниқланган етказиб беришлар оптимал партиясига нисбати билан аниқланади.

$$T_{opt} = 360\frac{q_{opt}}{Q}$$

$$Topt = 360 \times \frac{280}{3800} \approx 26$$

Демак, етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги 26 ни ташкил этади.

3-масала. Савдо-воситачи ташкилот турли хилдаги маҳсулотларни сотиб олади. А маҳсулотга йиллик талаб 1300 пул бирлигини, А маҳсулотнинг бир бирлик нархи 880 пул бирлигини ташкил этади. А маҳсулотни сақлашга харажатлар бир бирлик маҳсулот ҳисобига унинг нархининг 18% ни ташкил этади. Харажатларни ҳисоблаш транспорт-тайёрлаш харажатлари етказиб беришнинг бир партияси ҳисобидан 5 минг пул бирлигини ташкил этишини кўрсатди.

Топиш керак:

1) А маҳсулотни етказиб бериш оптимал партиясини;

2) Етказиб беришларнинг йиллик сонини;

3) А маҳсулотни етказиб бериш оптимал даврийлигини аниқланг.

Масалани ечиш намунаси:

2) *Бутловчи қисмларни етказиб беришнинг оптимал партиясини* аниқлаймиз.

Етказиб беришлар оптимал партияси Уилсон формуласи бўйича аниқланади:

$$q_{\text{опт}} = \sqrt{\frac{2C_{\text{тт}}Q}{C_{\text{сақл}}}}$$

бу ерда:
$q_{\text{опт}}$ – етказиб беришлар оптимал партияси (буюртманинг иқтисодий ўлчами);
$C_{\text{тт}}$ - етказиб беришлар битта партияси ҳисобидаги транспорт-тайёрлаш харажатлари;
$C_{\text{сақл.}}$ – битта маҳсулот ҳисобидаги сақлаш харажатлари;
Q – маҳсулотга йиллик талаб.

$$q_{opt} = \sqrt{\frac{2 \times 880 \times 1300}{2}} = \sqrt{114400} \approx 34$$

Демак, А маҳсулотни етказиб беришнинг оптимал партияси 34 дан иборат.

2) Йиллик етказиб беришлар сони N етказиб беришлар оптимал партиясига моддий ресурсларга йиллик талабнинг нисбати билан аниқланади

$$N = \frac{Q}{q_{\text{опт}}}$$

$$N = \frac{1300}{34} \approx 38$$

Йиллик етказиб беришлар сони 38 ни ташкил этади.

3) Етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги Топт материал ресурсларга йиллик талабнинг аниқланган етказиб беришлар оптимал партиясига нисбати билан аниқланади.

$$T_{\text{опт}} = 360\frac{q_{\text{опт}}}{Q}$$

$$T_{opt} = 360 \times \frac{34}{1300} = 9{,}41 \approx 9{,}5$$

Демак, етказиб беришларнинг оптимал даврийлиги 9,5 ни ташкил этади.

4 – масала. «Нико» савдо компанияси йирик маиший техника сотиш билан шуғулланади. Компания омборининг йиллик юк обороти 28000 т., захираларни ўртача сақлаш муддати - 25 кун. Компания шифтининг баландлиги 5 м, майдони 2000 м^2 бўлган омборга эга. Товарлар 2 та блок бўйича штабелларда тахланади. Блок 2 ярусда омборлаштириладиган 2 та европоддондан таркиб топган. Европоддонларнинг габарит ўлчамлари – 1200 мм×800мм, поддоннинг товар билан биргаликдаги баландлиги – 1,6 м. Ушбу турда тахлашда 1м^2 майдонга омборлаштириш 0,6 га тенг.

Кейинги йилларда бизнес жуда муваффақиятли бориб, сотув ҳажми йилдан йилга ўсмоқда. Ушбу шароитда компания раҳбарияти сотиш ҳажмини 45 минг т гача оширишга қарор қилди.

Топиш керак:

1) «Нико» савдо компаниясининг омбори сотув ҳажмини оширишни қўллай олишини;

2) Қўшимча омбор майдонига талабни аниқланг.

Масала ечиш намунаси:

1) Омборнинг товарларни сақлаш имкониятининг максимал хажмини аниқлаймиз. «Нико» компанияси омбори 2304 м^3 дан ортиқ бўлмаган товарни сиғдира олади. Бу катталик қуйидагича аниқланган:

Штабелнинг товар билан биргаликдаги ҳажми – 12,288 м^3;

Омбор майдони – 2000 м^2;

Штабелга асосланган майдон – 3,84 м^2;

Фойдали майдон коэффициенти – 0,5

$$V_{max} = \frac{12,288}{3,84} \times 2000 \times 0,5 = 3200 \text{ м}^3$$

бу ерда:

V_{max} – омборда товарларни сақланашнинг мумкин бўлган максимал ҳажми

Омборлаштирилган юк эгаллаган омбор хажмини қуйидаги формулага биноан аниқлаймиз

$$V = \frac{E}{q}$$

бу ерда:

q – 1м баландликда тахланган омборлаштиришда 1 м2 майдонга ҳисобланган босимнинг катталаштирилган кўрсаткичи;

Е – омбор қуввати (т).

Омбор қуввати қуйидаги формула орқали ҳисобланади:

$$E = \frac{Qt_{xp}}{T}$$

бу ерда:

t_{xp} – юкларни сақлашнинг ўртача муддати (кун);

Т – йил давомидаги юк келиш кунлари сони (кун);

Q – омборнинг йиллик юк обороти

$$E = \frac{2800 \times 5}{365} = 1918 \text{ т}$$

Шунда,

$$V = \frac{1918}{0,6} = 3197\text{м}^3$$

Шу тартибда биз Vmax ≈V эканлигини кўрамиз. Кўриниб турибдики, «Нико» савдо компанияси омбори сотув хажмини оширишни кўллай олмайди.

3) Омборнинг талаб этилган майдонини аниқлаймиз. Товарларнинг ошган хажмини сақлаш учун (45 минг.т, ёки 5137м3) 1211м2 ўлчамга эга бўлган қўшимча омбор майдони талаб этилади.

$$S = 2000 - \frac{5137 \times 3,84}{12,288 \times 0,5} = 1211\text{м}^2$$

5-масала. Агар хар бир тизим учун қуйидаги кўрсаткичлар маълум бўлса, таклиф килинаётган учта тизимдан биттасини тадбиқ қилиш учун танланг.

Солиштирилаётган тизим кўрсаткич белгилари

Кўрсаткич	1- тизим	2- тизим	3- тизим
Йиллик эксплуатация кўрсаткичлари, долл.	7050	9020	6100
Йиллик транспорт харажатлари, долл.	3500	4850	7040
Бир марталик харажатлар, долл.	50000	60000	40000
Тизимнинг қоплаш муддати, йил.	5,2	5,5	4,9

Масала ечиш намунаси:

Таклиф қилинаётган тизимлардан биттасини танлаш учун танлов мезонини ўрнатиш лозим. Таклиф қилинаётган тизимларни таққослаш шартлари уни ташкил қилиш ва ишлатиш билан боғлиқ харажатларни тавсифлайди. Маълумки, бу харажатлар турли хил йиллик ўлчамларга эга. Шу сабабли барча харажатларни битта йиллик харажатлар ўлчамига келтириб олишимиз керак, шундагина танлов критерияси сифатида “келтирилган минимум харажатлар” мезони келиб чиқади.

Келтирилган харажатлар катталигини қуйидаги формула бўйича ҳисоблаймиз:

$$З_{келт} = З_{экспл} + З_{тран} + \frac{З_{бир\ март}}{Т_{қопл}}$$

бу ерда:

$З_{келт.}$– тақсимот тизимининг йиллик келтирилган харажатлари, долл./йил;

$З_{тран}$– йиллик транспорт харажатлари, долл;

$З_{экспл}$– йиллик экспулатация харажатлар, долл./йил;

$З_{бир.март.}$– бир марталик харажатлар, долл.;

$Т_{копл.}$ – тизимнинг қоплаш муддати, йил.

1- тизим:

$$7050 + 3500 + \frac{50000}{5,2} = 20,165$$

2- тизим:

$$9020 + 4850 + \frac{60000}{5,5} = 24,779$$

3- тизим:

$$6100 + 7040 + \frac{40000}{4,9} = 21,30$$

Демак, келтирилган тизимларни ичида 1-тизимни тадбиқ этишга танлаш мақсадга мувофиқдир.

6-масала. Агар хар бир тизим учун қуйидаги кўрсаткичлар маълум бўлса, таклиф қилинаётган учта тизимдан биттасини тадбиқ қилиш учун танланг.

Солиштирилаётган тизим кўрсаткич белгилари

Кўрсаткич	1- тизим	2- тизим	3- тизим	4-тизим
Йиллик эксплуатация кўрсаткичлари, долл.	115000	168000	92000	127000
Йиллик транспорт харажатлари, долл.	69000	86000	63000	74000
Бир марталик харажатлар, долл.	500000	700000	550000	600000
Тизимнинг қоплаш муддати, йил.	5,2	5,5	4,9	5,3

Масала ечиш намунаси:

Таклиф қилинаётган тизимлардан биттасини танлаш учун танлов мезонини ўрнатиш лозим. Таклиф қилинаётган тизимларни таққослаш шартлари уни ташкил қилиш ва ишлатиш билан боғлиқ харажатларни тавсифлайди. Маълумки, бу харажатлар турли хил йиллик ўлчамларга эга. Шу сабабли барча харажатларни битта йиллик харажатлар ўлчамига келтириб олишимиз керак, шундагина танлов критериясиси сифатида “келтирилган минимум харажатлар” мезони келиб чиқади.

Келтирилган харажатлар катталигини қуйидаги формула бўйича ҳисоблаймиз:

$$З_{келт} = З_{экспл} + З_{тран} + \frac{З_{бир\ март}}{Т_{қопл}}$$

бу ерда:

$З_{келт.}$– тақсимот тизимининг йиллик келтирилган харажатлари, долл./йил;

$З_{тран}$– йиллик транспорт харажатлари, долл;

$З_{экспл}$ – йиллик экспулатация харажатлар, долл./йил;

$З_{бир.март.}$ – бир марталик харажатлар, долл.;

$Т_{копл.}$ – тизимнинг қоплаш муддати, йил.

1- тизим:

$$115000 + 69000 + \frac{500000}{5.2} = 280153$$

2- тизим:

$$168000 + 86000 + \frac{700000}{5,5} = 381272$$

3- тизим:

$$92000 + 63000 + \frac{550000}{4,9} = 267244$$

4- тизим:

$$127000 + 74000 + \frac{600000}{5,3} = 314207$$

Демак, келтирилган тизимларни ичида 3-тизимни тадбиқ этишга танлаш мақсадга мувофиқдир.

7-масала. Юк оқимлари оғирлик маркази усулидан фойдаланган ҳолда омборхонанинг оптимал жойлашуви координаталарини аниқланг. Графигини чизинг. Дўконларнинг жойлашуви қуйидагича:

Изоҳ: дастлабки маълумтлар жадвалда *x* ва *y* ўқлари бўйича масофа келометрда ҳамда етказиб бериш ҳажми *Q* тоннада берлган.

№ дўкон	X, км	Y, км	Q, тонн
1	2	7	10
2	4	6	3
3	10	6	12
4	8	5	7
5	2	2	15
6	11	1	2

Масаланинг ечиш намунаси:

Х ва У ўқларини графигини чизамиз.

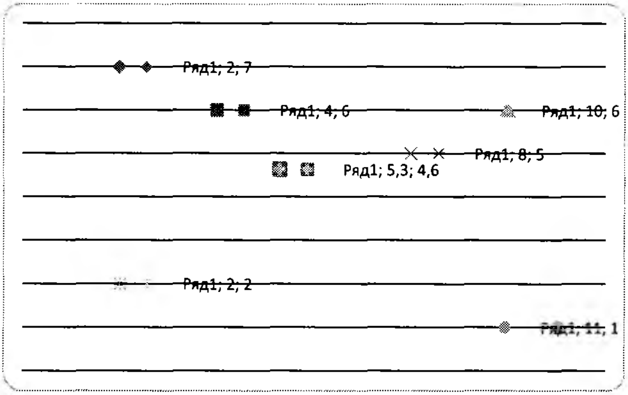

$$X = \frac{\sum_{i=1}^{n} Qi * Xi}{\sum_{i=1}^{n} Qi}$$

$$Y = \frac{\sum_{i=1}^{n} Qi * Yi}{\sum_{i=1}^{n} Qi}$$

$$X = 5,31$$

$$У = 4,63$$

8-масала. Юк оқимлари огирлик маркази усулидан фойдаланган ҳолда қурилиш моллари омборхонасининг оптимал жойлашуви координаталарини аниқланг. Графигини чизинг. Мижозларнинг жойлашуви қуйидагича:

Изоҳ: дастлабки маълумтлар жадвалда *x* ва *y* ўқлари бўйича масофа келометрда ҳамда етказиб бериш ҳажми *Q* тоннада берлган.

№ мижоз	X, км	Y, км	Q, тонн
1	76	159	168
2	201	856	201
3	537	159	386
4	403	604	252
5	319	445	285
6	520	705	420
7	218	487	219

Юк оқимлари огирлик маркази қуйидаги формула ёрдамида топилади:

$$X = \frac{\sum_{i=1}^{n} Qi * Xi}{\sum_{i=1}^{n} Qi}$$

$$Y = \frac{\sum_{i=1}^{n} Qi * Yi}{\sum_{i=1}^{n} Qi}$$

$$X = \frac{76 \times 168 + 201 \times 201 + 537 \times 386 + 403 \times 252 + 319 \times 285 + 520 \times 420 + 218 \times 219}{168 + 201 + 386 + 252 + 285 + 420 + 219}$$

$$X = 372{,}38$$

$$У = 487{,}79$$

9-масала. 2 та мутахассис экспертларнинг 2 та таъминотчи фаолияти бўйича эксперт баҳолари натижалари қуйидаги жадвалда келтирилган. Экспертлар таъминотчиларни 10 балли шкала ёрдамида баҳолашган. Маълумотлардан фойдаланиб компания қайси таъминотчини танлагани афзалигини асослаб беринг. Шартли равишда: А – таъминотчилар, Э – экспертлар.

Мезонлар	Биринчи эксперт томонидан таъминотчиларни баҳолаш натижалари $Э_1$		Иккинчи эксперт томонидан таъминотчиларни баҳолаш натижалари $Э_2$		Экспертлар томонидан таклиф қилинган мезонларнинг муҳимлилик даражаси	
	I	II	III	IV	V	VI
	A_1	A_2	A_1	A_2	$Э_1$	$Э_2$
Нарх	7	5	6	5	6	8
Етказиб бериш ишончлилиги	4	2	5	5	4	2
Товар сифати	4	6	5	7	5	7
Молиявий холати	3	6	4	5	4	4

Топиш керак:

1) Таъминотчиларнинг ўртача баҳоларини;
2) Мезоннинг ўртача муҳимлилик даражасини;
3) Салмоқлилик коэффициентини;
4.) Иккала етказиб берувчининг ўртача баллини аниқланг.

Масаланинг ечиш намунаси:

Мезонлар	Таъминотчиларнинг ўртача баҳолари		Мезоннинг ўртача муҳимлилик даражаси	Салмоқлилик коэффициенти	Таъминотчиларнинг ўртача балли	
	A_1	A_2			A_1	A_2
	$B_1=(I+III)/2$	$B_2=(II+IV)/2$	$M=(V+VI)/2$	$C=M/S$	B_1*C	B_2*C
Нарх	6,5	5,0	7	0,35	2,275	1,750
Етказиб бериш	4,5	2,5	3	0,15	0,675	0,375

ишончлилиги						
Товар сифати	4,5	6,5	6	0,30	0,900	1,300
Молиявий холати	3,5	5,5	4	0,20	1,050	1,650
			S=20	1	**4,900**	**5,075**

10 -масала. 2 та мутахассис экспертларнинг 2 та таъминотчи фаолияти бўйича эксперт баҳолари натижалари қуйидаги жадвалда келтирилган. Экспертлар таъминотчиларни 10 балли шкала ёрдамида баҳолашган. Маълумотлардан фойдаланиб компания қайси таъминотчини танлагани афзалигини асослаб беринг. Шартли равишда: А – таъминотчилар, Э – экспертлар.

Мезонлар	Биринчи эксперт томонидан таъминотчиларни баҳолаш натижалари $Э_1$		Иккинчи эксперт томонидан таъминотчиларни баҳолаш натижалари $Э_2$		Экспертлар томонидан таклиф қилинган мезонларнинг муҳимлилик даражаси	
	I	II	III	IV	V	VI
	A_1	A_2	A_1	A_2	$Э_1$	$Э_2$
Нарх	8	5	7	5	8	5
Етказиб бериш ишончлилиги	6	7	7	6	7	6
Товар сифати	5	6	5	4	5	5
Молиявий холати	6	8	6	9	6	8
Етказиб бериш муддати	7	6	5	7	5	5

Топиш керак:

1) Таъминотчиларнинг ўртача баҳоларини
2) Мезоннинг ўртача муҳимлилик даражасини
3) Салмоқлилик коэффициентини
4.) Иккала етказиб берувчининг ўртача баллини

Масаланинг ечиш намунаси:

Мезонлар	Таъминотчиларнинг ўртача баҳолари		Мезоннинг ўртача муҳимлилик даражаси	Салмоқ лилик коэффициенти	Таъминотчиларнинг ўртача балли	
	A_1	A_2			A_1	A_2
	B_1=(I+III)/2	B_2=(II+IV)/2	M=(V+VI)/2	C=M/S	B_1*C	B_2*C
Нарх	7,5	5,0	6,5	0,21	1,575	1,05
Етказиб бериш ишончлилиги	6,5	6,5	6,5	0,21	1,365	1,365
Товар сифати	5,0	5,0	5,0	0,17	0,85	0,85
Молиявий холати	6	8,5	7	0,24	1,44	2,04
Етказиб бериш муддати	6	6,5	5,0	0,17	1,02	1,105
			S=30	1	**6,25**	**6,41**

11-масала. Товарга бўлган талаб (D) ойига 20 та бўлсин. Ҳар бир каробка (U) 50 $. Буюртмани кайта ишлаш ва етказиб бериш (P) 60 $, сақлаш

ҳаражатлари (Н) ҳар бир каробка учун 18 $.

Топиш керак:

1) Буюртманинг оптимал ҳажмини (Q)
2) Буюртма цикли давомийлиги (товарнинг сотилиш даври) (Т)
3) Умумий ҳаражатларни

Масаланинг ечиш намунаси:

$$Q = \sqrt{2 * \mathrm{P} * D/H}$$

$$Q = \sqrt{2 * 60 * \frac{20*12}{18}} = 40$$

T=Q/D=40/20=2-ой

Умумий ҳаражатлар=доимий хараж+узгарувчан хараж

Доимий хараж= U* D= 50*20*12=12000

Узгарувчан хар= Буюртмани кайта бериш умуий харажат ()

12-масала. Шартли белгиланган A1, A2 ва A3 етказувчи пунктлар омборларидан B1, B2, B3 ва B4 истеъмолчилар омборларига бир хил юк ташилиб, бунда A1 пунктдан 50т, A2 дан - 40т, A3 дан - 20т юк ташиб кетиш имконияти мавжуд бўлсин. Истеъмолчиларнин эҳтиёжлари: B1 - 30т, B2 –

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	2	5	1	50
A_2	4	3	2	2	40
A_3	2	4	7	1	20
	30	25	35	20	110

25т, В3 - 35т, В4 - 20т миқдорида бўлиб, ҳар бир етказувчи пунктдан истеъмолчи омборларигача юк ташиш харажатлари бирлиги Cij (i=1,2,3; j=1,2,3,4) мезон кўрсаткич, т-км/минг сўмда ўлчансин. Ана шу дастлабки маълумотлар жадвали қуйида келтирилган.

Топиш керак: юк етказувчи пунктларнинг барча юклари шундай ташилсинки, бунда барча истеъмолчиларнинг эҳтиёжлари тўлиқ қондирилиб, натижада эришиладиган умумий транспорт харажатлари энг кам бўлиши таъминлансин.

Масаланинг ечиш намунаси:

Агарда Xij – мос равишда пунктлар (омборлар) ўртасида ташиладиган юк миқдори бўлса, масала ечими математик ҳолда қуйидагича ифодаланади:

$$F(X) = \sum_{i=1}^{m} \sum_{j=1}^{n} C_{ij} \cdot X_{ij} \rightarrow \min$$

- умумий транспорт харажатлари миқдори (минг сўм) – мақсад функцияси;

$$\sum_{j=1}^{n} X_{ij} = A_i \text{, барча } i = 1,2,\ldots,m \text{ пунктлар учун}$$

- барча юкларнинг тўлиқ ташилиши шарти;

$$\sum_{i=1}^{m} X_{ij} = B_j \text{, барча } j = 1,2,\ldots,n \text{ истеъмолчи пунктлар учун}$$

- мавжуд талабларнинг тўлиқ қондирилиши;

$$\sum_{i=1}^{m} A_i = \sum_{j=1}^{n} B_j$$

- юк ташиш-етказиш мувозанати, яъни масаланинг “ёпиқлик” шарти;

$$X_{ij} \geq 0 \text{, барча } i = 1,2,\ldots,m \text{ ва } j = 1,2,\ldots,m \text{ лар учун}$$

- кўрсаткичларнинг номанфийлик шарти.

“Шимолий-ғарб бурчак” усулида аниқланган таянч ечим

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3 30	2 20	5 0	1 0	50
A_2	4 0	3 5	2 35	2 0	40
A_3	2 0	4 0	7 0	1 20	20
	30	25	35	20	110

$F(X) = 3\cdot30 + 2\cdot20 + 3\cdot5 + 2\cdot35 + 6\cdot20 = 335$ (минг сўм).

“Энг кичик қатор элементи” усулида аниқланган таянч ечим

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3 5	2 25	5 0	1 20	50
A_2	4 5	3 0	2 35	2 0	40
A_3	2 20	4 0	7 0	1 0	20
	30	25	35	20	110

$F(X) = 3\cdot5 + 2\cdot25 + 1\cdot20 + 4\cdot5 + 2\cdot35 + 2\cdot20 = 215$ (минг сўм).

Масаланинг мақбул (оптимал) ечими

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3 10	2 25	5 0	1 15	50
A_2	4 0	3 0	2 35	2 5	40

A_3	2 20	4 0	7 0	1 0	20
	30	25	35	20	110

$F(X) = 3 \cdot 10 + 2 \cdot 25 + 1 \cdot 15 + 2 \cdot 35 + 2 \cdot 5 + 2 \cdot 20 = 215$ (минг сўм).

13- масала. Шартли белгиланган A_1, A_2 ва A_3 етказувчи пунктлар омборларидан B_1, B_2 ва B_3 истеъмолчилар омборларига бир хил юк ташилиб, бунда A_1 пунктдан 120т, A_2 дан - 140т, A_3 дан - 220т юк ташиб кетиш имконияти мавжуд бўлсин. Истеъмолчиларнин эҳтиёжлари: B_1 - 220т, B_2 - 120т, B_3 - 140т миқдорида бўлиб, ҳар бир етказувчи пунктдан истеъмолчи омборларигача юк ташиш харажатлари бирлиги Cij (i=1,2,3; j=1,2,3,4) мезон кўрсаткич, т-км/минг сўмда ўлчансин. Ана шу дастлабки маълумотлар жадвали қуйида келтирилган.

Топиш керак: юк етказувчи пунктларнинг барча юклари шундай ташилсинки, бунда барча истеъмолчиларнинг эҳтиёжлари тўлиқ қондирилиб, натижада эришиладиган умумий транспорт харажатлари энг кам бўлиши таъминлансин.

	B_1	B_2	B_3	
A_1	10	8	9	120
A_2	12	7	11	140
A_3	9	11	8	220
	220	120	140	480

Масаланинг ечиш намунаси:

“Шимолий-ғарб бурчак” усулида аниқланган таянч ечим

	B_1	B_2	B_3	
A_1	10 120	8 0	9 0	120
A_2	12 100	7	11	140

		40	0	
A_3	9 0	11 80	8 140	220
	220	120	140	480

$$F(X) = 10 \cdot 120 + 12 \cdot 100 + 7 \cdot 40 + 11 \cdot 80 + 8 \cdot 140 = 4680 \text{ (минг сўм)}.$$

“Энг кичик қатор элементи” усулида аниқланган таянч ечим

	B_1	B_2	B_3	
A_1	10 0	8 120	9 0	120
A_2	12 0	7 0	11 140	140
A_3	9 220	11 0	8	220
	220	120	140	480

$$F(X) = 8 \cdot 120 + 11 \cdot 140 + 9 \cdot 220 = 4480 \text{ (минг сўм)}.$$

Масаланинг мақбул (оптимал) ечими

	B_1	B_2	B_3	
A_1	10 0	8 0	9 120	120
A_2	12 0	7 120	11 20	140
A_3	9 220	11 0	8 0	220
	220	120	140	480

$$F(X) = 9 \cdot 220 + 7 \cdot 120 + 11 \cdot 20 + 9 \cdot 120 = 4120 \text{ (минг сўм)}.$$

14- масала. Ҳаракатланиш вақтига кўра товар етказиш логистик тизимини танлаш.

Масала шарти

1. Товарга талаб ҳажми етарлича бир маромли ва доимий характерга эга.
2. Сотув ҳажми: (шартли бирликларда):
- 40 млн. ш.б., ёки йилига 80 минг товар бирлиги;
- 30 млн. ш.б., ёки йилига 60 минг товар бирлиги;
- 25 млн. ш.б., ёки йилига 50 минг товар бирлиги;
- 12,5 млн. ш.б., ёки йилига 25 минг товар бирлиги.

Товарларни сотиш кунора бир хилда амалга оширилади.

3.Товарларни ташишнинг муқобил схемалари:

а) транспортировка самолёт билан, кичик контейнерларда, чакана савдо жойигача;

б) транспортировка автомобил транспортида кичик контейнерларда, чакана савдо жойигача;

в) транспортировка автомобил транспортида катта контейнерларда чакана савдо жойигача;

г) транспортировка темир йўл транспортида катта контейнерларда

4. Самолётда транспортировкалаш вақти харажатлари:
- буюртмани ишлаш вақти – 5 кун;
- йўлдаги вакт – 1 кун;
- чакана савдо жойида бўлиш вақти – 2 кун.
5. Автомобил транспортида кичик контейнерларда транспортировкалаш вақти харажатлари :
- буюртмани ишлаш вақти – 5 кун;
- йўлдаги вақт – 2 кун;
- чакана савдо жойида бўлиш вақти – 2 кун.
6. Автомобил транспортида катта контейнерларда транспортировка-лаш вақти харажатлари :
- буюртмани ишлаш вақти – 5 кун;
- йўлдаги вакт – 2 кун;
- чакана савдо жойида бўлиш вақти – 8 кун.
7. Темир йўл транспортида катта контейнерларда омборга ва кейин кичик партияларда ташиш вакти харажатлари
- буюртмани ишлаш вақти – 5 кун;
- йўлдаги вакт – 4 кун;
- омборда бўлиш вақти – 10 кун;
- чакана савдо жойида бўлиш вақти – 5 кун.
8. Ҳажмий транспорт харажатлари:

а) сотув хажми 40 млн. ш.б., ёки йилига 80 минг товар бирлиги бўлганда;

-самолётда транспортировкаланганда – 3,33 ш.б.;
- автомобилда кичик контейнерларда транспортировкаланганда – 2,70 ш.б.;
- автомобилда катта контейнерларда транспортировкаланганда – 1,58 ш.б.;
- темир йўл транспортида транспортировкаланганда – 0,19 ш.б.
б)) сотув ҳажми 30 млн. ш.б., ёки йилига 60 минг товар бирлиги бўлганда;
-самолётда транспортировкаланганда – 4,10 ш.б.;
- автомобилда кичик контейнерларда транспортировкаланганда –3,31 ш.б.;
- автомобилда катта контейнерларда транспортировкаланганда – 2,34 ш.б.;
- темир йўл транспортида транспортировкаланганда – 1,14 ш.б.
в) сотув хажми 25 млн. ш.б., ёки йилига 50 минг товар бирлиги бўлганда;
-самолётда транспортировкаланганда – 4,54 ш.б.;
- автомобилда кичик контейнерларда транспортировкаланганда – 3,65 ш.б.;
- автомобилда катта контейнерларда транспортировкаланганда – 2,83 ш.б.;
- темир йўл транспортида транспортировкаланганда – 1,74 ш.б.
г) сотув ҳажми 12,5 млн. ш.б., ёки йилига 25 минг товар бирлиги бўлганда;
-самолётда транспортировкаланганда – 5,65 ш.б.;
- автомобилда кичик контейнерларда транспортировкаланганда – 5,37 ш.б.;
- автомобилда катта контейнерларда транспортировкаланганда – 5,13 ш.б.;
- темир йўл транспортида транспортировкаланганда – 4,09 ш.б.
9. Захиралар қийматининг фоиз ставкаси йиллик 10% га тенг.
1 бирлик маҳсулотнинг қиймати 500 ш.б. ни ташкил этади.
1) ҳар бир сотув ҳажми ва хар бир ташиш схемаси учун рейслар сони ёки йиллик айланишни;
2) товар захиралари ҳажмини, ёки рейс учун ташишнинг ўртача ўлчамини (иқтисодиёт нуқтаи назаридан йўлда ҳаракатланаётган товарлар захира кўринишига эга ҳисобланади);
3) ҳар бир сотув хажми учун хар бир транспорт рейси учун ташишга харажатларни;
4) товар захираларига харажатларни ҳисобга олган ҳолда, товарларни ташишда ҳар бир муқобил ташиш схемаси учун рейсдаги
умумий харажатларни;

4) ҳар бир сотув хажми учун товарларни етказишнинг рационал схемасини аниқланг.

Масаланинг ечиш намунаси:

1. йиллик айланиш ёки рейслар сони N йилдаги 365 кундан ва товарлар оборотининг умумий вақти Σt дан келиб чиққан ҳолда аниқланади:

$$N = \frac{365}{\sum 7}$$

Бунда айланишнинг умумий вақти сотувчи ва харидордаги буюртмаларни ишлаш вақти суммаси сифатида, шаҳарлараро ташишдаги транспортировка вақти, товарларнинг омборда бўлиши вақти (маҳаллий ташишларда ташиш вақти ҳам ҳисобга олинади) ва товарнинг чакана сотиш жойида бўлиш вақти аниқланади.

Ҳар бир муқобил ташиш схемаси учун рейслар сони ёки йиллик айланма

Ташишнинг муқобил схемаси	Буюртмани ишлаш вақти, кун	Товарни транспорти ровкалаш - вақти, кун	Товарнинг омборда бўлиш вақти, кун	Товарнинг чакана сотиш жойида бўлиш вақти, кун	Айланиш умумий вақти кун,	Йиллик айланма
а						
б						
в						
г						

2. Товар захиралари ҳажми, ёки рейсдаги ташишнинг ўртача ўлчами, $V_{тз}$ хар бир товарларни ташиш муқобил варианти учун куйидаги формула бўйича аниқланади

$$V_{тз} = \frac{V_п}{N}$$

бу ерда: $V_п$ – сотув хажми, млн. ш.б., ёки товар бирлиги.

Товар захиралари ҳажми, ёки рейсдаги ташишнинг ўртача ўлчами

Сотув ҳажми, ҳажми, млн.ш.б.	Ҳар бир товарларни ташиш муқобил схемасидаги товар захиралари ҳажми, ёки рейсдаги ташишнинг ўртача ўлчами, минг. ш.б.			
	а	б	в	г
40				
30				
25				
12.5				

3. Рейсдаги ташиш харажатлари S ҳар бир транспорт турида, ҳар бир сотув ҳажми учун қуйидаги тартибда аниқланади

$$S = \frac{S_{уд} \times V_{п}}{N}$$

бу ерда Sуд – ҳажмий транспорт харажатлари, ш.б.

Ҳар бир транспорт турида рейсдаги ташиш харажатлари

Сотиш ҳажми, минг товар бирлиги	Товарларни ташиш муқобил схемасида рейсдаги ташиш харажатлари, минг. ш.б.			
	а	б	в	г
80				
60				
50				
25				

4. Товар ташиш муқобил схемасидаги рейсдаги ташиш харажатларига товар захираларига харажатлар ва ташишга харажатлари киради.
Товар захираларига харажатлар $S_{зах.}$ транспортировкалаш вақтига $t_{тр}$ ва товарнинг омборда бўлиш вақтига $t_{омбор}$ боғлиқ.

$$S_{зах} = V_{тз} p \frac{t_{тп} + t_{омбор}}{365}$$

Бу ерда: р – захиралар қийматига фоиз ставкаси, %

Ҳар бир транспорт турида рейсдаги товар захираларига харажатлар

Сотув ҳажми, ҳажми, млн.ш.б.	Товар ташиш муқобил схемасида рейсдаги товар захираларига харажатлар, минг. ш.б.			
	а	б	в	г
40				
30				
25				
12.5				

Товарларни ташишда ташишнинг муқобил схемасида рейсдаги умумий харажатлар

Сотув ҳажми, млн.ш.б.	Товар ташишда ташишнинг муқобил схемасида рейсдаги умумий харажатлар, минг.ш.б.			
	а	б	в	г
40				
30				
25				
12.5				

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

“Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш” кафедраси

“ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ” фанидан ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Логистика инфратузилмаси объектларига логистик марказлар киради ва улар нечта гурухга бўлинади?

а) мултимодал, маҳаллий, халқаро
б) халқаро, маҳаллий, ҳудудий
в) ҳудудий, маҳаллий

2. Туркманистоннинг қайси ҳудудида логистик марказлар ташкил этилган?
а) Попта
б) Астана
в) Ашхобод

3. Логистика инфратузилмаси ўз ичига қандай элементларни олади? 1)корхоналар 2)транспорт 3)халқаро 4)омборхона 5)коммуникация 6)хизмат кўрсатиш 7)махаллий
а) 2, 4, 5, 6
б) 1, 2, 5, 7
в) 4, 5, 6, 7

4. ЛПИ позицияси бўйича илғор мамлакатлар тўғри берилган қаторни аниқланг.
а) Германия, Швеция, Сингапур, Буюк Британия, АҚШ, Канада
б) АҚШ, Қозоғистон, Нью-Ёрк, Сингапур, Швеция
в) барча жавоб тўғри

5.Навоий Х.Л.М.ида 1 суткада неча тоннадан ортиқ ҳаво юк ташиш хизмати амалга оширилади?
а) 100 тонна
б) 200 тонна
в) 300 тонна

6. Юк ташиш хизматида хавфли юкларга нималар киради?
а) озиқ-овқатлар, кимёвий моддалар
б) кимёвий моддалар, салютлар, гугуртлар
в) олтин, платина

7. Навоий аэропортида хизмат кўрсатаётган йўналишлар тўғри берилган қаторни топинг.
а) Сеул, Брусел, Милан, Вена
б) Франфут, Дубай, Деҳли, Бамбей
в) барча жавоблар тўғри

8. Германиянинг ҳудудий аэропортлари тўғри берилган қаторни топинг.

а) Аахен, Элуз, Мъюнстер
б) Эссен, Икун
в) Буфуд, Эссен, Аахен

9. Сув транспортининг камчилиги.....
а) тезлик пастлиги, жўнатиш частотаси пастлиги, орол ишига қаттиқ талаб
б) таннархнинг пастлиги, алоҳида раёнларга етказилиши
в) тўғри жавоб йўқ

10. Ўзавтотранспорт Давлат Ҳиссадорлик компанияси нечанчи йилда ташкил топган?
а) 1991-йилда
б) 1992-йилда
в) 1993-йилда

11. Сув транспорти нечага бўлинади?
а) 4 га
б) 5 га
в) 2 га

12. .... – бир нечта транспорт туридан фойдаланиб юкларни ташиш.
а) Транспорт тизими
б) Мултимодал
в) Халқаро транспорт

13. Омборхоналар неча турга бўлинади?
а) очиқ – ёпиқ
б) ярим очиқ – усти очилган
в) очиқ – ёпиқ – ярим очиқ

14. Логистик марказларни яратишдаги асосий қийинчилик бу - .....?
а) малакали кадрларнинг етишмагани
б) хомашёнинг камлиги
в) географик жойлашувнинг йўқлиги

15. WMS – бу нима?
а) омборхонага кириш коди
б) омборхона хизматчилари тизими
в) омборхонани бошқариш менеджмент тизими

16. 1904 – йилда кимнинг таклифи бўйича фалсафа конгресси логистикани мантиқ сифатида белгилаган?
а) Павеллен, Лейбниц
б) Антуау – Анри Жомин

в) Ителсон, Лаланд, Кутъюн

17. Нечинчи асрда логистика фанига харид қилиш, ишдаб чиқариш, сотиш, транспорт логистикасини олувчи фанга айланди?
а) XIX – аср бошида
б) XX – аср охирида
в) XIX – аср ўрталарида

18. Логистика сўзи қайси тилдан олинган ва қандай маънони англатади?
а) инглиз, энг кам харажат тўғрисидаги фан
б) лотин, етказиб бериш тўғрисидаги фан
в) грек, ҳисоблаш тўғрисидаги фан

19. Логистика консепциясининг қайси категорияларида реклама қиладиган, маҳсулотни сотадиган, транспортировка хизмат кўрсатадиган ташкилотлар ҳисобланади?
а) етказиб бериш категорияси
б) материал ва маҳсулотлар оқимини бошқариш
в) тақсимлаш категорияси

20. Логистика тизимининг ҳар бир мустақил функционал қисмларига тегишли бўлган маҳаллий масалаларни ҳал қилувчи категория қайси?
а) макрологистик категория
б) микрологистик категория
в) тақсимлаш категорияси

21. Логистика тизимида нечта асосий нарх белгилаш тавсия этилади?
а) 5 хил
б) 2 хил
в) 3 хил

22. Сотувчи бирор жойда маҳсулотни сотиб олувчиларга топширса қандай нарх белгиланади?
а) элтиб бериш нархи
б) франко нархи
в) чегараланмаган нарх

23. Логистика тизими стратегиясини ишлаб чиқиш неча хил усулда амалга оширилади?
а) 2 хил
б) 3 хил
в) 4 хил

24. Автомобил транспортида маҳсулотларни етказиб беришнинг қайси усулида асосан 2 та юк ташиш пунктини ўзаро боғловчи ва жараённи

такрорловчи ҳисобланади?
а) халқа усулида
б) маятник усулида
в) такрорий усулда

25. Ўзаро бир ёки ундан ортиқ белги бўйича бир-бири билан бўлган товар гурухини топинг.
а) товар номенклатураси
б) номенклатура кетма-кетлиги
в) товар ассортименти

26. Логистиканинг қайси турдаги тамойили уэоқ муддатга мўлжалланган ва хизмат кўрсаткичларининг юқори сифатини таъминловчи бир неча ишончли етказиб берувчиларни кўзда тутади?
а) етказиб бериш тамойили
б) тақсимлаш тамойили
в) аниқ муддат тамойили

27. Маъмурий бошқариш даражасида яратилувчи ва стратегик ҳарактерли узоқ муддатли ечимларини қабул қилиш учун хизмат қилувчи ахборот тизими турини аниқланг.
а) диспозицион
б) тезкор
в) режали

28. Логистик мезонлардан қай бири рақобатчиларнинг ўхшаш кўрсаткичларига қиёсланган ҳолда ишлаб чиқариш мазмунидаги кўрсатиладиган хизматлар тури ва мумкин бўлган таъминлаш ҳажмини ифодалайди?
а) етказиб бериш номенклатураси
б) номенклатура ва миқдор
в) номенклатура ва тақсимлаш

29. Сотувдан кейинги хизмат кўрсатиш сервисининг бажаришни рад этмасликнинг баҳосини бериш имконини берадиган меъзон.
а) вақт
б) сервис хизматини кўрсатиш ишочлилиги
в) номенклатура ва сифат

30. Логистика нима?

а) юк ташиш маҳорати.

б) моддий оқимларни бошқариш маҳорати.

с) ишбилармонлик фаолияти.

д) барча жавоблар тўғри.

е) харажатларни ҳисоб-китоби.

31.Логистик структурага қандай функционал муҳитлар киради?

а) захира ва маҳсулотларни ташиш.

б) омборхонага жойлаштириш ва жойлаштириш тизимини ишлаб чиқиш.

с) ахборот, кадрлар, ишлаб чиқаришни таьминлаш.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва с.

32.Логистика тизимининг концепсияси ва принципи нимада аниқланади?

а) материалларни бошқаришда.

б) тақсимлашни бошқаришда.

с) ишбилармонлик вазифаларида.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) **а ва б.**

33.Логистикани бошқаришнинг асосий вазифаси нимадан иборат?

а) материалларни бошқариш ва тақсимлаш жараёнида вазифани ва стратегияни ишлаб чиқиш механизмлари билан таьминлаш.

б) истеьмолчиларга транспорт хизмат кўрсатишни ишлаб чиқиш.

с) захираларни бошқариш.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) б ва с.

34.Логистик тизимда захиралар нимага хизмат қилади?

а) транспорт, ишлаб чиқариш ва тақсимлаш орасида алоқа қилиш сифатида.

б) материаллар ҳаракати билан боғлиқ.

с) маҳсулот ишлаб чиқаришга.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва с.

35.Маҳсулот етказиб беришни ташкил қилишда логистик тизим қандай асосий муаммони ечади?

а) транспортдан самарали фойдаланиш.

б) **истеьмолчиларга хизмат қилиш графигини тузиш.**

с) контейнер ва поддонларни ишлатиш.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

e) а ва б.

36.Логистик тизимга қандай омиллар таьсир кўрсатади?

а) илмий техник ривожланиш.

б) транспортдаги структуравий ўзгаришлар.

с) ёкилғи нархи ва бошқа моддий ресурслар.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва б.

37.Логистика тизимини таҳлил қилиш учун қандай кўрсаткич асосий бўлади?

а) чекланган ушлаб қолишлар.

б) умумий ушлаб қолишлар.

с) доимий ушлаб қолишлар.

д) ўзгарувчан ушлаб қолишлар.

е) ҳамма жавоблар тўғри.

38.Логистика қандай тизимлар билан ўз таьсирини кўрсатади?

а) маркетинг.

б) ишлаб чиқариш.

с) нарх-наво.

д) ҳамма жавоблар тўгри.

е) а ва б.

39.Логистиканинг ташкилий структураси қандай вазифаларни бажаради?

а) тизимни шаклланиши ва ривожланишини.

б) фирманинг бозор сиёсати билан боғланган логистика стратегиясини шаклланишини.

с) тизимли бошқарувини.

д) бошқарув функциялари билан ўзаро боғланган мувофиклаштиришни.

е) ҳамма жавоблар тўғри.

40. Тизимнинғ шаклланиши ва ривожланиши учун корхонада мавжуд бўлган логистика тизими вақти-вақти билан каттадан кўриб чиқади. Бу зарурият нима билан боғлиқ бўлади?

а) логистика технологияси ишлаб чиқариши ўзгариши сиёсатнинг ташкилий олиб борилиши, бозор шароитлари.

б) корхонанинг ишлаб чиқариш зарурияти билан.

с) бошқа корхоналарнинг илмий техник тараққиёти билан.

д) а ваб.

е) ҳамма жавоблар тўғри.

41. Логистикани тизимли бошқарилуви нима?

а) транспорт, назорат ва ишлаб чиқариш жараёнларини режалаштириш.

б) ахборот оқимларини бошқариш.

с) захиралар назорати ва омборда олиб борилувчи жараёнлар.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва б.

42. Логистика стратегияси шаклланишида нима ҳисобга олиниши зарур?

а) сотув ва инвестиция соҳасида фирма сиёсати.

б) ходимлар ва технологиялар сиёсати.

с) транспорт ва тақсимот сиёсати.

д) а ва б.

е) ҳамма жавоблар тўғри.

43.Маҳсулотни тақсимлашнинг қандай асосий каналлари мавжуд?

а) кўтара далоллар, хўжалик компанияларининг маҳсулотларини тақсимлаш.

б) агентлар, брокерлар ва бошқа даллолар.

с) а ва б.

д) хўжалик маҳсулотларини тақсимлаш.

е) ҳамма жавоблар тўғри.

44.Истеьмолчига жўнатишнинг қандай асосий йўллари мавжуд?

а) завод захираларидан тўғридан - тўғри жўнатиш.

б) ишлаб чиқариш линияларидан жўнатиш.

с) омборхона тизимлари орқали жўнатиш.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва б.

45. Физик тақсимлаш нима?

а) маҳсулотни сотувчидан истеьмолчига етказиш.

б) ҳар-хил маҳсулотларни тақсимлаш.

с) маҳсулот сақлаш учун кўрсатиладиган хизматлар.

д) ҳамма жавоблар тўғри.

е) а ва б.

46.Логистика ахборот тизими қандай ахборотлар билан таьминлаши керак?

а) корхона зарур стратегия ишлаб чиқариши ва логистика тизимини ҳаракатга келтириши учун ахборот материал оқимлари ҳаракатини ҳамма ютуғи ва камчиликларини акс эттириши керак.

б) ахборот маҳсулотни етказувчидан истеьмолчигача ҳаракатига бўлган харажатларни акс эттиради.

с) а ва б жавоблар тўғри.

д) барча жавоблар тўгри.

е) логистика тизимини ҳаракатга келтириши учун ахборот материал оқимлари ҳаракатига бўлган харажатларни акс эттиради.

47. Ахборот тизимини тузишнинг асосий тамойиллари нима?

а) ахборот умумлаштиришнинг энг пастки поғонасида йиғилади.

б) ахборот сифатли таққосланиш даражасида бўлиши керак..

с) йиғилган ахборот мажмуидан иборат.

д) а ва б жавоблар тўгри.

е) барча жавоблар тўғри.

48. Белгиланган хажмдагн буюртма тизимида қандай регулировка параметрлари бор?

а) буюртма нуқтаси (захиранинг белгиланган даражаси

б) буюртма ҳажми (етказиш партияси катталиги)

с) етказиш ҳажмининг максимуми

д) а ва б жавоб тўғри

е) барча жавоблар тўғри.

49. Буюртманинг белгиланган даврийлиги тизими қандай тартибга солувчи параметрга эга?

а) захираларни энг юқори поғонагача тўлдириш ва уларнинг кайтарилишининг даврийлиги

б) буюртма нуқтаси

с) барча жавоблар тўғри

д) а ва б

е) буюртма ҳажми

50. Транспортнинг моддий–техник базаси ўзга қандай хусусиятларни киритади?

а) транспорт харажатлари

б) йўл ва йўл хўжалиги

с) техник иншоотлар ва қурилмалари

д) барча жавоблар тўғри

е) а ва б.

51. Бир йўналиш вақти қандай қисмлардан иборат?

а) юк ортиш вақти

б) юк тушириш вақти

с) юк билан ҳаракатланиш вақти

д) юксиз ҳаракатланиш вақти

е) барча жавоблар тўғри.

52. +айси жавобда статистик юк кўтариш коэффициенти тўгри кўрсатилган. Ҳақиқий ташилган юкни хажми 4т, ташиш мумкин бўлган ҳажми 5т.

а) 0,7

б) 0,5

с) 0,8

д) 0,9

е) 1,0.

53. Босиб ўтган йўлдан фойдаланиш коэффициенти қайси жавобда тўғри кўрсатилган? Тўла юкланган йўл 50 км, умумий босиб ўтилган масофа – 100 км.

а) 0,48

б) 0,52

с) 0,50

д) 0,64

е) 0,8.

54. Агар 1та катнов вақти 2 соат бўлса, автомобиль 8 соат ичида канча катнов бажариши мумкин?

а) 4

б) 6

с) 8

д) 5

е) 16.

55. Агар автомобил юк кўтариш коэффициенти 1,0 автомобиль юк кўтариш қобилияти 5т, автомобиль бажарадиган катновлар сони-6 бўлса, автомобилнинг самарадорлиги қандай?

а) 20т

б) 40т

с) 30т

д) 50т

е) 25т.

56.Юк ташишни маршрутлаштириш нима?
а) автомобилда ташиш

б) кўтара савдо қилувчи корхоиалардан юкларни моддий оқимини ташкил этишни янада мукаммалашган усули.

с) ҳаракатланувчи кисмни янада яхши ишлатиш

д) а ва с.

е) барча жавоблар тўғри.

57.Маҳсулотни истеьмолчига етказишнинг келишилган графиги нима?
а) транспорт жараёнини ташкил этишнинг рационал режаси

б) маҳсулотни истеьмолчига етказиш

с) ҳаракатланувчи составни самарали ишлатилиши

д) а ва б.

е) барча жавоблар тўғри.

58.Ҳаракатланувчи транспортни танлашнинг қандай критерийлари бор?

а) самарадорлик

б) пробегдан фойдаланиш коэффициенти.

с) юк кўтариш коэффициентидан фойдаланиш

д) в ва с.

е) барча жавоблар тўғри.

59.Кафолат захираси нима?

а) ишлаб чиқариш жараёнини материал ресурсларини қолдирувчи захира

б) ҳақиқий талабни кутилаётганидан чекланишини тенглаштирувчи захира

с) моддий ресурсларни ҳаракати билан боглик, захира

д) а ва в

е) барча жавоблар тўгри

60.Тайёр маҳсулот захираси қандай мақсадга хизмат қилади?

а) маҳсулот ишлаб чиқаришини оптимал микдорлар билан таьминлаш

б) фирмада маҳсулот чиқариш учун

с) тайёр маҳсулотни омборхонада сақлаш учун

д) а ва с

е) барча жавоблар тўгри

61.Қандай чегирмалар захираларни оптималлаштириш критериялари бўлади?

а) маҳсулот сотиб олиши бўйича

б) захиралар мазмуни бўйича

с) маҳсулот йўқлигидан вужудга келган харажатлар

д) а ваб

е) барча жавоблар тўгри

62.Махсулот харидига қандай чегирмалар киради?

а) буюртма расмийлаштириш бўйича

б) етказиб бериш ҳақида расмийлаштириладиган шартнома (етказувчиларнинг коммуникацияси)

с) транспорт

д) омборхонага жойлаштириш ва буюртма қабул қилиш

е) барча жавоблар тўгри

63.Захирани сақлашга қандай чегирмалар киради?

а) омборхонада сақлашга кетадиган харажатлар

б) омборхонани қараб туришга кетадиган харажатлар

с) транспортда ташишга кетадиган харажатлар

д) капитал хараждлар

е) барча жавоблар тўғри

64.Белгилаб олинган ҳажмдаги буюртма тизимини таьрифи қайси жавобда тўғри?
а) захираларни тўлдириб туриш ўзгармас катталик бўлиб, навбатдаги товар етказилиши захираларни энг кам миқдори (буюртма нуқтаси)гача тушганда бажарилади

б) захираларни тўлдириш маьлум олдиндан белгиланган партиялар билан бажарилади

с) маҳсулот ишлаб чиқаришини оптимал размер партиялари билан таьминлаш

д) тўғри жавоб йўқ

е) барча жавоблар тўғри

65.Қайси жавобда йиллик буюртма бажарилиши харажатини тўғри кўрсатилган?
а) Coxq/S

б) CoxS/q

с) CoxS/ixq

д) Co/qxS

е) Sxq/Co

66.Қайси жавобда товар сақланишиниинг йиллий чегирмаси тўғри тасвирланган?
а) Сиxixq/2

б) СиxCo/S

с) Coxq/i

д) S/Coxq

е) CoxСи/S

67.Қайси жавобда етказишнинг оптимал ҳажмдаги партиясининг таьрифи тўғри тасвирланган?
а) 2qxSo/i,

b) √2CoxS/1

с) √2CoxСи/S

68.Қайси жавоб олдиндан белгиланган ҳажмдаги буюртма моделининг буюртма нуқтасини тўғри кўрсатади?
a) PкB+L
b) PкB+Sd
c) PкB+SdxL
d) PкB+Sd
e) PкB/L

69.Қайси жавоб белгиланган ҳажмдаги буюртма моделининг захира ўртача уровнясини тўғри кўрсатади?
а) УқB+Q/2

b) BқJ+Q2/2

c) QқJ+B

d) УқB/Q+2

e) QқJ/B

70 Немис тадқиқотчиси Г.Павеллак таъкидлашича, Византия империясида логистиканинг вазифаси ...

А. “армияга маош тўлаш, уни керакли тартибда қуроллантириш ва тақсимлаш, унинг эҳтиёжлари ҳақида ўз вақтида ва тўлиқ даражада ғамхўрлик қилиш, яъни шахсий қуролли кучлар ҳаракатланиши ва тақсимланишига раҳбарлик қилишдан” иборат бўлган.

Б. “армияга маош тўлаш, уни керакли тартибда қуроллантириш ва тақсимлаш, унинг эҳтиёжлари ҳақида ўз вақтида ва тўлиқ даражада гамхўрлик қилиш, яъни шахсий қуролли кучлар ҳаракатланиши ва тақсимланишини кузатиб туришдан” иборат бўлган.

В. “армияга маош тўлаш, уни керакли тартибда қуроллантириш ва тақсимлаш, унинг эҳтиёжлари ҳақида ўз вақтида ва тўлиқ даражада ғамхўрлик қилиш, яъни шахсий қуролли кучлар харакатланишини назорат қилишдан” иборат бўлган.

Г. “армияга маош тўлаш, уни керакли тартибда қуроллантириш ва тақсимлаш, унинг эҳтиёжлари ҳақида ўз вақтида ва тўлиқ даражада ғамхўрлик қилиш, яъни шахсий қуролли кучлар ҳаракатланиши ва тақсимланишини ташкил қилишдан” иборат бўлган.

71. Транспортнинг иккинчи функцияси ҳисобланувчи *юкни сақлаш* қандай ҳолатларда кузатилади?

А. омборхоналар етишмаслиги ҳолатларида

Б. қайта ортиш-тушириш операцияларини амалга ошириш мақсадга мувофиқ бўлмаган ҳолларда

В. юк ҳаракати йўналишлари ўзгараётган ҳолатларда

Г. Барча жавоблар тўғри

72. Қандай ҳолатларда транспортда юкни сақлаш ўзини оқлайди?

А. Юкни сақлашнинг бошқа йўли бўлмаган ҳолатларда бу ўзини оқлайди

Б. юкни етказиб бериш муддатлари узайтирилиши лозим бўлган ҳолатларда бу ўзини оқлайди

В. А ва Б жавоблар тўгри

Г. Тўғри жавоб йўқ

73. Қайси транспорт тури юкларни қисқа масофаларда ташишда жуда самарали ҳисобланади?

А. Темир йўл транспорти

Б. Автомобил транспорти

В. Қувур транспорти

Г. Сув транспорти

74. Қайси транспорт турида юқори қийматга эга бўлган товарларни узоқ масофага ташишда харажатлар оқланади?

А. Темир йўл транспорти

Б. Автомобил транспорти

В. Қувур транспорти

Г. Ҳаво транспорти

75. Ишлаб чиқарилувчи маҳсулот ассортименти ортиб борса нима бўлади?

А. оқимлар жараёнини бошқариш оғирлашади
Б. оқимлар жараёнини бошқариш енгиллашади
В. оқимлар жараёнини бошқаришда ўзгариш сезилмайди
Г. Тўғри жавоб йўқ

76. Маркетинг логистикага нималарда ёрдам беради?

А. хизмат кўрсатиш соҳаларини аниқлаб олишда, истеъмолчиларнинг эҳтиёжлари таркиби ва ўзгаришини билиб олишда ёрдам беради
Б. талаб коньюнктураси ривожланишини олдиндан аниқлашда ёрдам беради
В. А ва Б жавоб тўғри
Г. Тўғри жавоб йўқ

77. Сотишни рағбатлантиришнинг энг кенг тарқалган йўллари қайси жавобда тўгри келтирилган?

А. товарни етказиб бериш шартларини ўзгартириш
Б. товарни етказиб бериш тарифларини ўзгартириш
В. Товарни етказиб бериш билан боғлиқ харажатларни ўзгартириш
Г. А ва Б жавоблар тўғри

78. Бошқарув тизимининг вазифаси ...

А. яратувчиликнинг унумдорлиги, самарадорлиги, доимий ўзгарувчанлиги ва мослашувчанлигини таъминлашдан иборат
Б. яратувчиликнинг унумдорлиги, самарадорлиги, доимийлиги ва мослашувчанлигини таъминлашдан иборат
В. яратувчиликнинг унумдорлиги, самарадорлиги ва доимий ўзгарувчанлигини таъминлашдан иборат
Г. яратувчиликнинг самарадорлиги, доимий ўзгарувчанлиги ва мослашувчанлигини таъминлашдан иборат

79. Бизнесни ташкил этишнинг ўта муҳим нечта соҳаси мавжуд?

А. ишлаб чиқариш
Б. маркетинг
В. логистика
Г. Барча жавоблар тўғри

80. Кишиларга таъсир этишнинг воситалари қайси жавобда тўғри келтирилган?

А. иерархия
Б. маданият
В. бозор
Г. Барча жавоблар тўғри

81. Буюк немис математиги В.Г.Лейбниц «логистика» атамасидан қандай маънода фойдаланган?

А. “хулосаларни ҳисоблаш” ёки “математик мантиқ” маъносида фойдаланган
Б. “хулосаларни аниқлаш” ёки “математик мантиқ” маъносида фойдаланган
В. “хулосаларни келтириш” ёки “математик мантиқ” маъносида фойдаланган

Г. “хулосаларни асослаш” ёки “математик мантиқ” маъносида фойдаланган

82. Базн олимлар логистика ривожланишининг нечта даврини ажратадилар?

А. Учта

Б. Тўртта

В. Бешта

Г. тўғри жавоб йўқ

83. Харид логистикасининг олдида турган вазифалар гуруҳи қуйидаги жавоблардан қайси бирида тўғри келтирилган?

А. хомашё ва бутловчи материалларни маълум бир муддатда етказиш,

Б. материалларнинг талаб қилинган миқдори билан етказиб берилган миқдорининг ўзаро мос келиши

В. хомашё ҳамда бутловчи материалларига бўлган талаб сифатини назорат қилиш

Г. барча жавоблар тўғри

84. Етказиб берувчилар (таъминотчилар) билан муомала қилишнинг шартлари қайси жавобда тўғри келтирилган?

А. келиб чиқиши мумкин бўлган муаммоларни ҳал қилишга кўмаклашишга тайёр бўлиш керак

Б. фаолият доирасида барқарор мулоқотни таъминлаш зарур

В. қизиқишлар умумийлигини намойиш этишни ёддан чиқармаслик лозим

Г. барча жавоблар тўғри

85. Харид (таъминот) логистикаси ...

А. логистика тизимининг биринчи элементи бўлган материал ва ёрдамчи қисмларни харид бозоридан корхона омборигача ҳаракат қилиш жараёнини акс эттиради.

Б. логистика тизимининг биринчи элементи бўлган хомашё, материал, заҳиралар ва ёрдамчи қисмларни харид бозоридан корхона омборигача ҳаракат қилиш жараёнини акс эттиради

В. логистика тизимининг биринчи элементи бўлган хомашё, материал ва ёрдамчи қисмларни харид бозоридан корхона омборигача ҳаракат қилиш жараёнини акс эттиради

Г. тўғри жавоб йўқ

86. Харид логистикаси ҳал қилувчи таъминот вазифалари қайси жавобда тўғри келтирилган?

А. товарларни суғурта қилиш

Б. истеъмолни аниқлаш ва таҳлил қилиш, буюртма берилган материаллар миқдорини ҳисоблаш

В. етказиб бериш муддати, сифати ва миқдори устидан назорат ўрнатиш

Г. Б ва В жавоблар тўғри

87. Моддий ресурслар омборидан тайёр маҳсулотлар омборигача йўналишдаги моддий ва ахборот оқимларини бошқариш ...

А. таъминот логистикаси деб аталади

Б. ишлаб чиқариш логистикаси деб аталади

В. тақсимот логистикаси деб аталади

Г. транспорт логистикаси деб аталади

88. Мақсадли моҳиятига кўра ишлаб чиқариш жараёиларини қандай жараёнларга бўлиш мумкин?

А. асосий

Б. ёрдамчи

В. хизмат кўрсатувчи

Г. барча жавоблар тўғри

89. Қуйидаги жараёилардан қайси бири ўз меҳнат предметига эга?

А. асосий ишлаб чиқариш жараёнлари

Б. ёрдамчи ишлаб чиқариш жараёнлари

В. А ва Б жавоблар тўғри

Г. хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқариш жараёнлари

90. Қуйида келтирилган сўз бирикмаларидан қайси бири ишлаб чиқаришни анъанавий бошқариш концепциясига тегишли эмас?

А. ортиқча вақтдан воз кечиш

Б. консервативлик ботқоғи

В. маънавий эскириш

Г. А ва Б жавоблар тўғри

91. Харидорлар буюртмаси бўлмаган маҳсулотни ишлаб чиқаришдан воз кечиш талаби қайси концепцияга мос келмайди?

А. Ишлаб чиқаришни анъанавий бошқариш концепциясига

Б. Ишлаб чиқаришни логистик бошқариш концепциясига

В. ҳар иккаласига

Г. тўғри жавоб йўқ

92. Ишлаб чиқариш жараёнида моддий оқимларни бошқариш қайси ёндашувга асосан амалга оширилади?

А. «узатувчи» ва «айирувчи» тизим

Б. «узатувчи» ва «эргаштирувчи» тизим

В. «узатувчи» ва «тортувчи» тизим

Г. «узатувчи» ва «етакловчи» тизим

93. Ишлаб чиқаришни логистик бошқарувнинг қайси тизимида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот партияси ҳажмини тезлик билан ўзгартириш мураккаб вазифа ҳисобланади?

А. «узатувчи» тизимда

Б. «эргаштирувчи» тизимда

В. «тортувчи» тизимда

Г. «етакловчи» тизимда

94. Маъмурий-бошқарув тизимида маҳсулотни тақсимлаш деганда нима тушунилади?

А. эгалик ҳуқуқини истеъмолчига бериш тушунилади

Б. маҳсулотни истеъмолчига жисмоний етказиб бериш тушунилади

В. эгалик ҳуқуқини бошқаларга бериш тушунилади

Г. А ва В жавоб тўғри

95. Жисмоний тақсимот деганда қандай фаолият тушунилади?

А. тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқарилиш жойидан уни истеъмол жойигача

кўчиришни режалаштириш бўйича истеъмолчилар талабини қондириш ва фойда олиш мақсадларини кўзлаб олиб борилувчи фаолият

Б. тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқарилиш жойидан уни истеъмол жойигача кўчиришни ташкил этиш бўйича истеъмолчилар талабини қондириш ва фойда олиш мақсадларини кўзлаб олиб борилувчи фаолият

В. тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқарилиш жойидан уни истеъмол жойигача кўчиришни назорат қилиш бўйича истеъмолчилар талабини қондириш ва фойда олиш мақсадларини кўзлаб олиб борилувчи фаолият

Г. барча жавоблар тўғри

96. Тақсимот логистикаси қандай жараён ҳисобланмайди?

А. тайёр маҳсулотларни тижоратли тақсимлашни бошқариш жараёни

Б. тайёр маҳсулотларни йўналишли ва жисмоний тақсимлашни бошқариш жараёни

В. А ва Б жавоблар тўғри

Г. барча жавоблар нотўғри

97. Тақсимот канали деганда нима тушунилади?

А. ишлаб чиқарувчидан истеъмолчигача бўлган йўлда маҳсулотни бир-бирига узатувчи ташкилотлар ёки алоҳида шахслар тўғрисидаги ахборот канали тушунилади

Б. ишлаб чиқарувчидан истеъмолчигача бўлган йўлда маҳсулотни бир-бирига узатувчи ташкилотлар ёки алоҳида шахслар қатори тушунилади

В. ишлаб чиқарувчидан истеъмолчигача бўлган йўлда маҳсулотни бир-бирига узатувчи ташкилотлар ёки алоҳида шахсларга хизмат кўрсатиш канали тушунилади

Г. ишлаб чиқарувчидан истеъмолчигача бўлган йўлда маҳсулотни бир-бирига узатувчи ташкилотлар ёки алоҳида шахсларнинг рўйхати тушунилади

98. Тақсимот логистикасида қайси иштирокчи маҳсулотни ўзи учун сотиб олади?

А. етказиб берувчи

Б. воситачи

В. истеъмолчи

Г. тўғри жавоб йўқ

99. Тақсимот логистикаси каналининг ихтисослашган иштирокчиси - ...

А. бу заҳираларга эгалик қилиш ёки молиявий рискнинг бошқа шакллари билан боғлиқ масъулиятни ўз бўйнига олувчи компания

Б. бу маълум бир рағбат эвазига асосий иштирокчига махсус хизматларни кўрсатувчи компания

В. А ва Б жавоблар тўғри

Г. барча жавоблар тўғри

100. Тақсимот логистикаси каналининг асосий иштирокчиси – ...

А. бу заҳираларга эгалик қилиш ёки молиявий рискнинг бошқа шакллари билан боғлиқ масъулиятни ўз бўйнига олувчи компания

Б. бу маълум бир рағбат эвазига асосий иштирокчига махсус хизматларни кўрсатувчи компания

В. А ва Б жавоблар тўғри

Г. тўғри жавоб йўқ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш» кафедраси

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш»
фанидан

Назорат саволлари

Тошкент – 201_

1. “Логистика инфратузилмалари” атамасига таъриф беринг.
2. Қандай шартлар бажарилганда логистик фаолият мақсадига эришилган ҳисобланади?
3. Логистика инфратузилмалари мақсадини аниқ ифодалаб беринг.
4. Логистика инфратузилмалари фани ўрганадиган объект бўлиб нима ҳисобланади ҳамда қайси турдаги хусусиятлари билан ажралиб туради?
5. Ишлаб чиқариш ҳамда ноишлаб чиқариш истеъмоли ўртасида қандай фарқ мавжуд?
6. “Логистик йўналиш (канал)”, “логистик занжир”, “логистик тизим” тушунчаларига тарърифберинг.
7. Логистика инфратузилмаларининг асосий функционал соҳаларини айтиб беринг.
8. Давлат ҳамда хусусий секторларда логистика инфратузилмаларининг қайси турдаги муаммолари юзага келади?
9. Ҳарид қилиш логистика инфратузилмаларисининг таърифини беринг.
10. Ҳарид қилиш логистика инфратузилмаларисининг асосий мақсади нимадан иборат?
11. Ҳаридлар қандай режалаштирилишини тушунтиринг.
12. Мол етказиб берувчини танлашда қандай усуллардан фойдаланилади?
13. “Қатъий” ва “эркин” оферталарнинг фарқи нимадан иборат?
14. Мол етказиб берувчини баҳолашнинг эҳтимол бўлган усулларини санаб ўтинг.
15. Эҳтиёжларнинг турларини айтиб беринг. Эҳтиёжни қандай усуллар билан аниқлаш мумкин.
16. Ишлаб чиқариш заҳиралари нима ва улар қандай вазифаларни бажарадилар? Заҳираларни бошқаришнинг қандай асосий тизимлари сизга маълум?
17. АВС ва XYZ усулларининг моҳияти нимадан иборат?
18. JIT тизими бўйича амалга ошириладиган ҳаридларнинг хусусияти нимадан иборат?
19. Материалларга эҳтиёжни режалаштиришнинг қандай тизими сизга маълум?
20. Ишлаб чиқариш логистика инфратузилмалариси тушунчаси нимани ифодалайди?
21. Ишлаб чиқариш логистика инфратузилмаларисининг асосий вазифасининг моҳияти нимадан иборат?
22. Ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг қайси турлари маълум? Уларнинг ўзига хос хусусиятлари нимада?
23. КАНБАН тизимининг моҳиятини тушунтириб беринг.
24. КАНБАН тизимида қайси турдаги карточкалар қўлланилади ва улардан нима мақсадда фойдаланилади?

25. Ишлаб чиқаришни мувозанатлантирувчи методларнинг қайси турлари маълум?
26. Ишлаб чиқариш жараёнини давомийлигини қисқартириш методларининг қайси турларини биласиз?
27. JIT тизими бўйича ишлаб чиқаришнинг ўзига хос хусусияти нимада?
28. Логистик сервис ўзида нимани акс эттиради?
29. Логистик хизматларнинг қайси бир муҳим жиҳатларини ажратиб кўрсатишингиз мумкин?
30. Логистик хизмат кўрсатиш соҳасида мавжуд барча ишлар ҳамда операцияларни қайси мезонлар бўйича ажратилади?
31. Логистик хизмат кўрсатиш самарадорлиги тушунчаси нимани англатади?
32. Логистик хизмат кўсатиш даражасини қандай баҳоланади?
33. Макрологистик ҳамда микрологистик сервиснинг моҳияти нмадан иборат?
34. Халқаро амалиётда қўлланилаётган сервис хизмат кўрсатишни ташкил этишнинг қайси тизимлари маълум?
35. Логистик ахборот тушунчаси нимани англатади?
36. Ахборот тизмининг моҳияти нимада? Ушбу тизимни тузишдан қайндай мақсад кўзланган?
37. Ахборот тизими қайси турдаги вазифаларни бажаради?
38. “Ахборот оқими” тушунчасининг моҳияти нимадан иборат? Ахборот оқимларининг қайси турдаги гуруҳлари маълум?
39. “Ахборот оқимлари” қандай таснифланади?
40. Барча моддий-техник таъминот таркибига ахборот хизматлари кўрсатилишини таъминлаш учун қайси турдаги ахборот элементлари мавжуд бўлиши зарур?
41. Штрих кодининг моҳияти нимадан иборат? Асосан қайси турдаги штрих кодлари маълум?
42. Тақсимот логистика инфратузилмалариси тушунчасининг моҳияти нимадан иборат?
43. Тақсимот логистика инфратузилмалариси қайси турдаги асосий функцияларни амалга оширади?
44. Ички тартибдаги ҳамда ташқи тартибдаги тақсимот логистика инфратузилмаларисининг вазифаларининг моҳияти нимадан иборат?
45. Тақсимот логистика инфратузилмаларисининг асосини ташкил этадиган принциплар ва ўзига хос хусусиятларни келтириб ўтинг.
46. Тайёр маҳсулотни тақсимлашнинг асосий шаклларини келтириб ўтинг. Қайси турдаги параметрлар тақсимот йўналишини таснифлайди?
47. Логистик воситачиларнинг асосий турларини келтириб ўтинг.
48. Жойлашув стратегияларининг қайси турдаги методлари маълум?
49. Логистик ғамлашга таъриф беринг.

50. Омборлардан фойдаланишни тақозо этадиган асосий сабаблари келтириб ўтинг.
51. Омборнинг асосий вазифалари ва функцияларини келтириб ўтинг.
52. Омбор ишини ташкил этишга қайси турдаги талаблар қўйилади?
53. Омборлар қандай тартибда таснифланади?
54. Омбор биноларининг қайси асосий турлари маълум?
55. Маҳсулот заҳираси ҳисобининг асосий мақсадини нима ташкил этади?
56. Инвентаризация тўғрисида эга бўлган маълумотларингизни келтириб ўтинг.
57. Омборда сақланаётган маҳсулот қандай тартибда назорат қилинади?
58. Омбор технологик жараёнининг моҳияти нимадан иборат?
59. Омборга маҳсулотни қабул қилиш жараёнининг асосий бокичларини таърифлаб беринг.
60. Маҳсулот сақлаш учун қандай тартибда жойлаштирилади? Маҳсулотни жойлаштиришнинг асосий усулларини келтириб ўтинг.
61. Маҳсулотни омбордан чиқариш босқичларини келтириб ўтинг.
62. Талабга жавоб бермайдиган ёки қайтарилаётган маҳсулот бўйича қандай фаолият амалга оширилади?
63. Ўраш қайси турдаги функцияларни амалга оширади? Истеъмолдаги ҳамда саноатдаги ўраш ўртасидаги фарқ нимадан иборат?
64. Транспортнинг қайси асосий гуруҳлари ажратиб кўрсатилади?
65. Транпорт логистика инфратузилмалариси қайси вазифаларни амалга оширади?
66. Ташишнинг қайси турлари билан танишсиз?
67. Контейнер терминаллари қайси турдаги функцияни бажаради?
68. Ташувчилар учун қайси турдаги тизимлар мавжуд?
69. Аралаш юк ташиш йўлининг моҳияти нимадан иборат?
70. Логистика инфратузилмалари транспорт тизимига қандай таъсир кўрсатади?
71. Транспорт хизматлари сифати бўйича асосий кўрсаткичларни келтириб ўтинг.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш»
кафедраси

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш»
фанидан

ГЛОССАРИЙ

Тошкент – 201_

DRP (Distribution Requirements Planning) – тақсимлашни бошқаришнинг кенг тарқалган тизими. Бу тизимнинг энг муҳим вазифалари захираларнинг ҳолати устидан назорат килиш, ишлаб чиқариш, таъминот ва сотишнинг алоқаларини шакллантиришдан иборатдир.

DRP II (Distribution Resource Planning) – тизимга DRPнинг иккинчи авлоди сифатида қаралади, аммо фарққа эга. Бу ерда ўртача ва узоқ муддатли башоратлаш мумкин.

LRP (Logistic Requirements Planning) – корхона даражасида кирувчи ички ва чиқувчи ташқи моддий оқимларни режалаштириш ва назорат қилиш тизими. Тизим заҳираларни бошқаришга интеграцияланган ҳолда ёндашиш, транспорт хизматлари, корхона товарларига талабни башоратланишини таъминлайди.

ORM (Quick Response Method) – тизим тез жавоб қайтариш усули бўлади. Чакана ва улгуржи савдо корхоналарида товарларни тақсимлаш марказлари орқали етказиб беришни режалаштириш ва тартибга солиш усули.

Асосий иштирокчи канали – бу заҳираларга эгалик қилиш ёки молиявий хатарнинг бошқа катта шакллари билан боғлиқ жавобгарликни ўзига қабул қилувчи корхона.

Бир боскичли канал – битта воситачини бўлишини кўзда тутади. Истеъмол бозорларида одатда чакана сотувчи худди шундай воситачи бўлиши мумкин, саноатга мўлжалланган товарлар бозорида эса у кўпинча сотиш бўйича агент ёки бррокердан иборат бўлиши мумкин.

Брокер (инг. broker –харидор ва сотувчи ўртасидаги воситачи), ҳаридорлар ва сотувчиларни битим тузиш учун учун учраштиради.

Дилерлар – операцияни ўз номларидан ва ўз ҳисобларидан олиб борадилар, товар етказиб бериш шартномаси бўйича ҳарид қилинади ва у бажарилгандан кейин муносабат тўхтатилади.

Дистрибьютерлар – операцияни ишлаб чиқарувчи номидан ўзлари ҳисобига олиб борадилар, белгиланган вақтда, белгиланган ҳудудда савдо қилиш ҳуқуқига эгалар.

Захиралар – ишлаб чиқариш истеъмоли учун мўлжалланган моддий ресурсларнинг ҳар хил турлари.

Захиралар логистикаси – омборлардаги заҳираларни бошқариш ва ташкил қилиш билан шуғулланади ва омборхона операцияларига ҳаражатларни назорат килади.

Икки боскичли канал – ўз ичига иккита воситачини олади, истеъмол бозорларида одатда улгуржи ва чакана сотувчилар шундай воситачилар бўладилар, улар саноат учун мўлжалланган товарлар бозорларида саноат дистрибъютори ва дилерлардан иборат бўлишлари мумкин.

Ихтисослаштирилган иштирокчи канали – бу асосий иштирокчига тегишли мукофот учун муҳим махсус хизматларни кўрсатувчи корхона.

Ишлаб чиқариш истеъмоли – бу жамоа маҳсулотидан ишлаб чиқариш заруриятларига меҳнат воситалари ва меҳнат предметлари сифатида

жорий фойдаланишдир.

Ишлаб чиқариш логистикаси – логистиканинг корхона (фирма) ичидаги моддий оқимларни ҳаракатланиши жараёнларини қамраб олувчи соҳаси.

Кенгликни тақсимлаш каналлари – каналнинг ҳар бир босқичи учун ажратиладиган тақсимлаш канали иштирокчиларининг сони.

Комиссионер (фр. commissionaire – савдо битимларидаги воситачи) – белгиланган мукофот учун савдо топшириқларини бажарувчи шахс.

Конкурсли савдолар (тендерлар) – бўлажак етказиб берувчиларни қидириб топишнинг кенг тарқалган шакли.

Логистик занжир – бу ташқи, моддий оқимни бир логистик тизимдан бошқасига етказиб бериш бўйича логистик операцияларни амалга оширувчи логистик жараён иштирокчиларининг тўғри чизиқли тартибга солинган тўпламидир.

Логистик сервис – товарларни етказиб бериш жараёнида кўрсатиладиган хазматлар мажмуасидан иборатдир.

Логистик шакл – бу моддий оқимни аниқ ишлаб чиқарувчидан унинг истеъмолчиларигача етказиб беришни амалга оширувчиларнинг қисман тартибга солинган тўпламидир.

Логистика – хом ашё ва материалларни саноат корхоналарига етказиб бериш жараёнида амалга ошириладиган ташиш, омборга жойлаштириш ҳамда бошқа моддий ва номоддий операцияларни режалаштириш, назорат қилиш ва бошқариш, хом ашёни завод ичида қайта ишлаш, истеъмолчига унинг талабларига мувофиқ тайёр маҳсулотни етказиб бериш ҳамда тегишли ахборотни узатиш, қайта ишлаш ва сақлаш ҳақидаги фан.

Макрологистика – логистиканинг етказиб берувчилар ва истеъмолчилар бозорини таҳлил қилиш, тақсимлашнинг умумий концепциясини ишлаб чиқиш, омборларни хизмат кўрсатиш ҳудудига жойлаштириш, транспорт ва транспорт воситалари турини танлаш, транспорт жараёнлари, моддий оқимларнинг рационал йўналишларини, хом ашё, материаллар ва ярим тайёр маҳсулотларни етказиб бериш шаҳобчаларини ташкил қилиш, тайёр маҳсулотларни етказиб бериш шаҳобчаларини ташкил қилиш, товар ҳаракатланишининг транзитли ва омборли усулини танлаш билан боғлиқ масалаларини ҳал қилувчи соҳаси.

Маҳсулотни қабул қилиш – маҳсулотнинг миқдори, сифати ва бутлигини унинг шартномада кўрсатилган таърифлар ва техник шартларга мос келишини текшириш.

Мезологистика – бир тармоқнинг бир неча фирмаларини битта тизимга интеграцияланишини амалга оширувчи логистиканинг соҳаси.

Микрологистика– логистиканинг алоҳида бўғинлари ва элементлари доирасидаги маҳаллий вазифаларни ҳал қилувчи ва ички ишлаб чиқариш (ички фирма) даражасидаги моддий ва ахборот оқимларини бошқаришни амалга оширувчи соҳаси. Ортиш-тушуриш, транспорт-омборхона ва бошқалар каби ҳар хил логистик операцияларни корхона доирасида режалаштириш бунга мисол бўлади.

Моддий оқим – юклар, деталлар, товар-моддий бойликларнинг уларга бир қатор логистик (ташиш, омборга жойлаштириш) ва технологик (механик ишлов бериш, йиғиш)ни қўллаш жараёнида кўриб чиқиладиган мажмуаси.

Ноишлаб чиқариш истеъмоли – бу жамоа маҳсулотидан шахсий истеъмолда жорий фойдаланиш ва ноишлаб чиқариш соҳаси муассасалари ва корхоналаридаги аҳоли истеъмолидир.

Оқим – кўчиб юрувчи объектлар, бир бутун сифатида қабул қилинадиган элементлар тўплами тизимидан иборат бўлади. Оқим қуйидаги элементлар билан таърифланади: бошланғич ва якуний нуқта, тезлик, вақт, траектория, йўлнинг узунлиги, интенсивлик.

Оқимнинг интенсивлиги (жадаллиги) – вақт бирлигида шаҳобчалар орқали ўтган оқим объектларининг миқдори.

Омбор – бу маҳсулотларни қабул қилиш, жойлаштириш, жамлаш, сақлаш, қайта ишлаш, чиқариш ва истеъмолчига етказиб бериш учун мўлжалланган мураккаб техник иншоот (бино, ҳар хил ускуналар ва бошқа қурилмалар).

Омборга жойлаштириш – логистик канал иштирокчилари томонидан заҳираларни сақлаб туришдан иборат бўлган ва заҳираларни сақланиши уларни рационал жойлаштирилиши, ҳисобга олиниши, янгиланиши ва ишнинг ҳавфсиз усулларини таъминловчи логистик операциядир.

Омборга жойлаштириш логистикаси – бу омборхона хўжалигидаги моддий оқимларни ўзгартириш жараёнида амалга ошириладиган ўзаро богланган операциялар мажмуасидир.

Омборнинг юк обороти – ишга меҳнат сарфланишини таърифловчи ва вақтнинг белгиланган қисми (кун, ой, йил) ичида омбор орқали ўтган ҳар хил номлардаги маҳсулотларнинг ҳажми билан ўлчанадиган кўрсаткич.

Омборхона технологик жараёни – маҳсулотни қабул қилишга тайёрлаш, маҳсулотни келиб тушиш жойини ўзгартириши, идишлардан чиқарилиши, миқдори ва сифати бўйича қабул қилиниши, маҳсулотни сақлаш учун жойлаштирилиши, идишларга солиниши, танлаб олиниши, бутланиши, чиқаришга тайёрлаш ва истеъмолчига чиқариш билан боғлик изчил бажариладиган операциялар мажмуасидир.

Омборхона товар обороти – қийматли кўрсаткичларда акс эттирилган белгиланган вақт ичида омбордан чиқарилган маҳсулот миқдори. Ушбу кўрсаткич нафақат омбордан маҳсулотларни сотилишининг умумий миқдорини, балки уларни алоҳида товар гуруҳлари бўйича сотилишини ҳам кўрсатади.

Савдо агентлари (вакиллар, ёрдамчилар) – саноат ва сотувникига бўлинадилар.

Саноат агентлари (вакиллари) – корхона сотиш хизматининг ўрнини босадилар, аммо иш ҳақи ва сотиш ҳажмининг 3 дан 10 %гача ўзгариб турувчи комиссион мукофот оладилар.

Тақсимлаш канали – бу товарни ишлаб чиқарувчидан истеъмолчи томон ҳаракатланиши жараёнида иштирок этувчи мустақил юридик ва жисмоний шахслар мажмуаси ҳамда бу ҳаракатга ҳамрох бўлувчи сервис.

Тақсимлаш логистикаси – логистиканинг моддий оқимларни ишлаб чиқариш корхонасидан то истеъмолчигача бўлган йўлини сотиш вазифаси қўйилган пайтдан бошлаб то маҳсулотни истеъмолчигача етказиб бериш ёки сотишдан кейинги хизмат кўрсатиш вазифаси тугалланган пайтгача бошқариш бўйича вазифаларнинг бутун мажмуасини қамраб олувчи соҳаси.

Тақсимлаш логистикаси - ноишлаб чиқариш даврида моддий, ахборот, молиявий ва бошқа оқимларни бошқаришнинг эпчил тизимига бир бирлари билан яқиндан боғланган стратегик, ташкилий, молиявий ва бошқа тадбирлар мажмуасидан иборат бўлади.

Тарқатиш (сотиш) агентлари – кичик корхоналар билан ишлайдилар ва бутун маҳсулотнинг маркетинги учун жавоб берадилар.

Транспорт – бу моддий ишлаб чиқаришнинг одамлар ва юкларни ташилишини амалга оширувчи тармоғи.

Транспорт логистикаси – транспорт воситаларини мувофиқлаштириш; транспорт воситаларининг кўринишлари ва турларини танлаш; етказиб беришнинг ҳар хил канали йўналишларини белгилаш; транспорт – омборхона жараёнининг технологик бирлигини таъминлаш.

Узунликни тақсимлаш каналлари – товарни ишлаб чиқарувчидан истеъмолчига қараб ҳаракатланини бўйича ишни бажарувчи оралиқ бўғинларнинг сони.

Умумий фойдаланиш транспорти – халқ хўжалиги барча тармоқлари ва аҳолининг юклар ва йўловчиларни ташишиларга эҳтиёжларни қаноатлантирувчи халқ хўжалиги тармоғи.

Умумий фойдаланишга мўлжалланмаган транспорт – ишлаб чиқаришнинг ичидаги транспорт ҳамда транспорт ташкилотларга тегишли бўлган транспорт воситаларининг барча турлари.

Харидлар логистикаси – бу корхонани ишлаб чиқариш учун моддий ресурслар билан таъминлаш, уларни омборларга жойлаштириш, сақлаш ва зарурий эҳтиёжда ишлаб чиқаришга топшириш жараёнидир.

Штрихли код – белгиланган қоидаларга мувофиқ қурилган ҳар хил кенгликлардаги қора ва оқ йўлларни алмашиб келишидан иборат.

Юк бирлиги – товарларнинг ягона масса сифатида юкланадиган, ташиладиган, тушуриладиган ва сақланадиган баъзи бир миқдори, у ўзининг ўлчамлари билан логистик занжирнинг ҳар хил участкаларидаги технологик жараёнларни ягона бир бутунга боғлайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш» кафедраси

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш»

фанидан

Реферат мавзулари

Тошкент – 201_

1. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар

2. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.

3. Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар, ҳамда уларнинг функциялари.

4. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

5. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш.

6. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.

7. Инновацион логистика марказларини ривожлантиришнинг хусусиятлари.

8. Ўзбекистон Республикасида логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.

9. Логистик етказиб бериш занжирида инфратузилма элементлари жойлашувини режалаштириш.

10. Транспорт-экспедиторлик компаниялари хизматлари комплексини кенгайтиришнинг асосий йўналишлари.

11. Халқаро логистик тизим фаолиятида транспорт-экспедиторлик компанияларининг роли ва аҳамияти.

12. Халқаро транспорт коридорлари логистика инфратузилмасининг муҳим қисми сифатида.

13. Логистика инфратузилмаси доирасида омборхона жараёнларини самарали ташкил этиш.

14. Ташқи савдо компаниялари буюртмаларини бошқаришда логистик услублардан фойдаланиш.

15. Ташқи савдо логистикасида заҳираларнинг турлари ва уларни бошқаришнинг моҳияти.

16. Логистика инфратузилмалари элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантириш.

17. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошқариш.

18. Логистика инфратузилмаларини фаолият юритиши билан боғлиқ харажатларни оптималлаштириш.

19. Хорижий мамлакатлар логистика инфратузилмаларининг ривожланиши таҳлили.

20. Интеграциянинг турли шаклларида логистика инфратузилмаларини ташкил этиш.

21. Логистика инфратузилмалари элементларининг интеграцияси ва координацияси.

22. Халқаро логистика лойиҳаларини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси логистика инфратузилмаларини ривожланиш истиқболлари.

23. Логистика инфратузилмаларини шаклланишида башоратлаш

усулларини қўллаш.

24. Омбор логистикасида стратегик менежментни тутган ўрни.

25. Логистика инфратузилмаларини ривожланиш стратегияси.

26. Логистика инфратузилмаларини шаклланишида стратегик қарорларни қабул қилиш.

27. Логистика инфратузилмаларининг объектларини лойиҳалаштиришда ахборотнинг тутган ўрни.

28. Логистика инфратузилмалари объектларини бошқаришда стратегик қарорларни қабул қилиш.

29. Логистика инфратузилмаларини ташкил этишнинг самарадорлиги ни баҳолаш.

30. Транспортнинг логистика инфратузилмаси элементи сифатида хусусиятлари ва логистика тизимида тутган ўрни.

31. Транспорт логистика инфратузилмасининг асосий элементлари(транспорт тармоғи, узеллари, терминаллари).

32. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари.

33. Мультимодал транспорт логистик марказлар тушунчаси, уларнинг миссияси, мақсади, вазифалари ва функционал хусусиятлари.

34. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари.

35. Ғарбий Европа логистик марказлари. Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар.

36. Логистик марказларни ташкил этишнинг Россия тажрибаси.

37. Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи.

38. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари.

39. Логистистика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари.

40. Логистика марказлари ва логистика тармоқлари тушунчалари.

41. Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши.

42. Навоий халқаро логистика марказининг мақсадлари ва вазифалари.

43. Нарх шакллантириш тизимида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари.

44. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш»
кафедраси

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш»

фанидан

Адабиётлар рўйхати

Тошкент – 201_

I. Ўзбекистон Республикаси қонунлари

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. –Т.: Ўзбекистон, 2003. – 121 б.

II. Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари ва қарорлари

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги ПҚ-2313 сонли қарори, 6 март 2015 йил

III. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ва Ўзбекистон Республикаси вазирликларининг ҳуқуқий- меъёрий ҳужжатлари

3. О мерах по дальнейшему развитию и модернизации предприятий текстильной промышленности и расширению производства отечественных непродовольственных потребительских товаров на 2009-2011 годы: Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 20 августа 2009 года № 236 //Собрание законодательства Республики Узбекистан – 2009. - № 34. – 372.

IV. Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари

4. Каримов И.А. 2014 йил юқори ўсиш суръатлари билан ривожланиш, барча мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, ўзини оқлаган ислоҳотлар стратегиясини изчил давом эттириш йили бўлади. – Т.: Ўзбекистон, 2014. -36 б.

5. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иктисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. –Т.: Ўзбекистон, 2009. – 56 б.

V. Дарсликлар

6. Дыбская В.В., Зайцев Е.И., Сергееев В.И., Стерлитова А.Н. Логистика : учебник. – М.:Эксмо, 2011. – 944 б.

7. Щербаков В.В. Основы логистики : учебник для вузов. – Спб.: Питер, 2009. – 432б.

8. Неруш Ю.М. Логистика : учебник. 4-е изд. – М.: ООО «Изд. Проспект», 2008. – 520б.

9. Бауэрсокс Д.Дж., Клосс Д.Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок. 2-е издание. – М.: Олимп-Бизнес, 2008. – 640б.

VI. Қўшимча адабиётлар.

10.Моисеева Н.К. Экономические основы логистики : учебник. – М. ИНФРА-М, 2008.-528б.

11. Миротина Л.Б., Сергеева. В.И.Основы логистики: Учебное пособие /– М.: Инфра-М, 2002год.

12.Николайчук В. Е. Логистический менеджмент: Учебник / В. Е Николайчук. – 2- е изд. – М.: Издательско- торговая корпорация«Дашков и К», 2012.- 980 с..

13. Қориева Ё.К. Глобаллашув жараёнида халқаро транспорт логистик тизими фаолиятининг самарадорлиги. – Т.: ТДИУ, 2003. – 147б.

VII. Статистика тўпламлари маълумотлари

14. Инвестиции республики Узбекистан 2014. Статистический сборник. – Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2014. – 148с.

15. Промышленность республики Узбекистан 2014. Статистический сборник. - Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2014. – 156с.

16. Сельское хозяйство Узбекистана 2014. Статистический сборник. – Т.: Госкомитет РУз по статистике, 2014. – 160с.

VIII. Интернет сайтлари

17.www.economics.ru
18.www.ved.ru
19.www.ser.uz
20.www.uza.uz
21.www.Lex.uz
22.www.ziyonet.uz
23.www.logistika.uz

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш» кафедраси

«Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш»
фанидан

Таянч конспект

Тошкент – 201_

1-Мавзу: Инфратузилма шаклланишида логистик ёндашув.

Инфратузилма тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Инфратузилмани ривожлантириш мақсади. Инфратузилмани ташкил этувчилари. Инфратузилма тизими турлари: бозор инфратузилмаси, ижтимоий инфратузилма, институционал инфратузилма. Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Бошқарув объекти сифатида логистика инфратузилмалари хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларига умумий талаблар. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг тизимли методологияси. Логистика инфратузилмаларининг иқтисодий ривожланишга таъсири. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегик қарорлар билан боғлиқ рисклар.

2-Мавзу. Логистика инфратузилмаларини ташкил этиш ва лойиҳалаштиришнинг иқтисодий асослари.

Логистика инфратузилмалари тушунчаси, мазмуни ва моҳияти. Логистика инфратузилмаларини бошқариш тизими. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Иқтисодиётни логистикага таъсири. Логистика занжирини ташкил этишнинг моҳияти. Транспорт ва тақсимлаш марказлари. Логистика тизимларининг асосий тушунчалари ва классификацияси. Логистика инфратузилмаларини шакллантириш асослари. Логистика инфратузилмаларининг функциялари. Мультимодал транспорт логистика марказлари.

3-Мавзу. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантириш.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 06.03.2015 даги “2015-2019 йилларда муҳандислик-коммуникация ва йўл-транспорт инфратузилмасини ривожлантириш ва модернизациялаш Дастури тўғрисида” ги қарори мазмуни. Логистикани стратегик бошқариш. Логистика ва логистика инфратузилмаларини ривожланиш стратегиялари. Стратегик масалаларнинг мохияти, асослари ва турлари. Стратегик рисклар ва уларни олдини олиш. Танланган стратегиянинг бизнес режасини макети. Ишлаб чикариш логистикаси. Логистика инфратузилмаларини ривожлантириш бўйича стратегияни танлаш. Логистика инфратузилмаларини назорат қилишнинг кўрсаткичлари. Логистика инратузилмалари кўрсаткичларининг мониторинги. Логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг асосий вазифалари.логистика инфратузилмаларини ривожлантиришда иқтисодий-математик услублар. Ўзбекистон Республикасида логистика инфратузилмаларини ривожлантиришнинг мақсадлари.

4-Мавзу. Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари ва уларни ташкил қилиш.

Логистика инфратузилмаларининг асосий элементлари. Чизиқли ва хол-хол тизмали логистик инфратузилма элементлари. Логистик ифратузилма тизимида порталлар ва хаблар ҳамда уларнинг функциялари.

Порталлар – иқтисодиётнинг ривожланиш элементи сифатида. Хаблар – логистик тўрларда оқимларни бошқариш элементи сифатида. Транспорт йўлаклари тушунчаси. Логистик тўрларда ва глобал етказиб бериш занжирларида транспорт йўлакларининг роли. Ўзбекистон Республикаси логистик тизимида транспорт йўлаклари, порталлар ва хаблар. Логистик тўрларда терминал тушунчаси. Логистикада терминал турлари ва уларнинг функциялари. Логististика инфратузилмаларини ташкил қилишнинг худудий тамойиллари. Логистика марказлари ва логистика тармоқлари тушунчалари. Логистика марказларини жойлаштиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмаларини лойиҳалаштириш, ташкил қилиш ва ривожлантиришда инвестиция лойиҳаларини самарадорлигини ошириш. Транспорт соҳасига инвестицияларни жалб этиш муаммолари. Транспорт инфратузилмасини ривожлантиришнинг инновацион лойиҳалари.

5-Мавзу. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада ривожлантиришнинг муаммолари.

Логистика инфратузилмаларининг микро ва макро даражадаги асосий элементлари, тизимлари ва комплекслари. Логистика жараёнларида омбор комплекслари ва юк терминалларининг самарадорлигини баҳолаш. Транспорт логистика инфратузилмасининг асосий элементлари(транспорт тармоги, узеллари, терминаллари). Логистика инфратузилмаларининг макро даражадаги замонавий таркибий қисмлари иқтисодий самарадорлиги. Логистика инфратузилмаларини микро ва макро даражада прогнозлаштириш ва стратегик режалаштириш.

6-Мавзу. Логистика инфратузилмаларига хизмат кўрсатиш харажатлари.

Логистика харажатларининг умумий миқдорида инфратузилмага кетадиган харажатлар тушунчаси ва таркиби. Транспорт харажатларининг асосий турлари ва уларни шакллантиришнинг тамойиллари. Харажатлар классификацияси, ўзгарувчан ва доимий харажатлар. Транспорт экспедитор сервисининг харажатлари. Юк етказиб беришнинг мульти модал технологиялари транспортининг харажатлари. Интеграллашган транспорт логистика тизимларида харажатларни тежаш. Микро ва макро даражада логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва оптимал қўллаш бўйича харажатларни бошкариш.

7-Мавзу. Логистика инфратузилмалари тизимида нархни шакллантириш.

Логистика тизимларида нархни шакллантиришнинг асосий тамойиллари ва усуллари. Логистика инфратузилмаларининг алоҳида элементларини қўллашга нарх ва тарифларни шакллантиришнинг хусусиятлари. Логистика инфратузилмалари хизматларининг нарх ва тарифларини давлат томонидан бошқариш. Нарх шакллантириш тизимида

логистика инфратузилмаларини ривожлантириш ва сифатини оширишнинг стимуллари. Транспорт хизматларида нарх шаклланишининг механизми ва хусусиятлари. Логистика хизматлари халқаро бозорларида нарх шаклланиши тенденциялари.

8-Мавзу. Логистик марказлар ва уларни ташкил этишнинг хорижий тажрибаси.

Логистик марказларни шакллантиришнинг хорижий тажрибаси. Логистик марказларнинг турлари ва ривожланиш тенденциялари. Логистик марказларнинг таснифи. Логистик марказлар шаклланишининг методологик тамойиллари. Европа Иттифоқида логистик марказларни ташкил этишнинг моҳияти ва йўллари. Ғарбий Европа логистик марказлари. Болтиқ денгизи ҳудудида логистик марказлар. Логистик марказларни ташкил этишнинг Россия тажрибаси. Россияда логистик марказларнинг ривожланиши, шаклланиш тенденциялари ва тарихи. Россиянинг “Шимолий-ғарб” логистик тизими ва логистик марказлар тўри. Марказий Осиё давлатларида логистик марказлар ва уларнинг ташкил этилиши. Мультимодал транспорт логистик марказлар тушунчаси, уларнинг миссияси, мақсади, вазифалари ва функционал хусусиятлари.

9-Мавзу. Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилиши ва фаолияти.

Ўзбекистон Республикасида Ангрен логистик маркази ташкил этилишининг ҳуқуқий асослари. Ангрен логистик маркази фаолиятининг мақсади, вазифалари ва функциялари. Ангрен логистик марказининг бошқарув тузилиши таҳлили. Ангрен логистик марказининг маркетинг стратегияси. Ангрен логистик марказининг асосий мижозлари. Ангрен логистик марказининг асосий хизмат турлари: автомобил транспорти турлари, темир йўл транспорти турлари, юкларни экспедиция қилиш, юкларни ортиш ва тушуриш хизматлари, омборхоналаштириш хизматлари, божхона ҳужжатларини расмийлаштириш хизматлари ва бошқа хизматлар. Ангрен логистик марказининг хизмат тарифлари.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«ЛОГИСТИК ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ» ФАНИДАН КУРС ИШИ РЕЖАЛАШТИРИЛМАГАН

Тошкент – 201_

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

“ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ” ФАНИДАН ФОЙДАЛИ МАСЛАХАТ ВА ТАВСИЯЛАР

Тошкент-201_

1. Ўзбекистон Республикаси қонунлари

1.1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Т.: "Ўзбекистон", 2002.
1.2. Ўзбекистон Республикасининг "Ўзбекистон Республикаси бож тарифи тўғрисида" ги қонуни, Т.: "Ўзбекистон", 1997.
1.3. Ўзбекистон Республикасининг "Банклар ва банк фаолияти тўғрисида"ги қонун, Т.: "Ўзбекистон", 1996.
1.4. Ўзбекистон Республикасининг "Валютани тартибга солиш туғрисида"ги қонуни, 2003 й. 11 декабр.
1.5.Ўзбекистон Республикасининг "Фуқароларнинг банклардаги омонатларини химоялаш кафолатлари тўғрисида" ги қонуни. 2002 йил 4 апрел.
1.6. Ўзбекистон Республикаси "Божхона кодекси", 2000 йил.

2.Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлари ва қарорлари

2.1«Тадбиркорлик субъектларини хуқуқий химоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. Тошкент. 14.06.2005.
2.2 Ўзбекистон Республикаси Президентининг "ТИФни тартибга солишни қўшимча чора-тадбирлари" 2009 йил 5.08.2009 йилдаги ПҚ-1169-сон қарори.
2.3.«Тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестицияларни жалб этишни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора тадбирлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. //«Халқ сўзи» 2005 йил 12 январ.
2.4.«Кексаларни эъзозлаш йили» давлат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш бўйича ташкилий чора-тадбирлари тўғрисида: Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармойиши. 2014 йил декабрь //Халқ сўзи. - 2014. - № 238. – декабрь. – 1 б.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси қарорлари

3.1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мащкамасининг 30 июл 1997 йилдаги "Ўзбекистон Республикаси Давлат Божхона қўмитаси фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида"ги қарори
3.2. «Пул-кредит кўрсаткичларни тартибга солиш механизмини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Махкамасининг қарори. 2003 йил 4 феврал.
3.3. Ўзбекистон Республикаси Президенти фармони. Тадбиркорлик субъектлари томонидан тақдим этиладиган хисобот тузишни такомиллаштириш ва уни ноқонуний талаб этганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида. Тошкент шахар 2005 йил 15 июн. Халк сузи 2005 йил 17 июн.
3.4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг "Ташқи иктисодий фаолиятни тартибга солишни такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида"ги 2001 йил 2 февралдаги 66 - сонли қарори

4. Интернет сайтлари

1. .www.travel-library.com
2. www.thebanker.com
3. http://www.bankofengland.co.uk/markets/forex/index.htm
4. .http://www.costoms.ru
5. .http://www.boi.or.
6. www/ costoms.uz.
7. .www.gov.uz
8. www.rambler.ru
9. www.customs.com
10. www.wto.com
11. www.gtk.uzhttp://www.stat.uz
12. http://www. soliq.uz
13. http://www.cbu.uz
14. http://www.wordbank.org.
15. http://www.ebrd.org.
16. http://www.imf.org
17. www.logistka.uz
18. www.transport-law.ru

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

"ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" ФАНИДАН РЕЙТИНГ ТИЗИМИ АСОСИДА ТАЛАБАЛАР БИЛИМИНИ БАҲОЛАШ БЎЙИЧА

УСЛУБИЙ КЎРСАТМА

Тошкент-201_

«ТАСДИҚЛАНГАН»
«Магистратура» бўлими
Илмий кенгаш раиси Б.Усмонов

____

«___» _____________ 201_ й.

«ТАВСИЯ ЭТИЛГАН»
«Логистика ва инфратузилмани ривожлантириш» кафедраси
мажлиси раиси _________ доц.Кучаров А.С.
(кафедра мажлисининг № ____ сонли баённомаси
«___» ______________ 201_ й.)

Тузувчилар:
© М.С.Қосимова "ТИФда транспорт ташувлари" фанидан рейтинг тизими асосида талабалар билимини баҳолаш бўйича услубий кўрсатма – Т.: ТДИУ. 201_ . б.

АСОСИЙ ҚОИДАЛАР

"ТИФда транспорт ташувлари" фани бўйича рейтинг жадваллари, назорат тури, шакли, сони ҳамда ҳар бир назоратга ажратилган максимал балл, шунингдек, жорий ва оралиқ назоратларининг саралаш баллари ҳақидаги маълумотлар фан бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Фан бўйича талабаларнинг билим савияси ва ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- **жорий назорат (ЖН)** - талабанинг фан мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Жорий назорат фаннинг хусусиятидан келиб чиққан ҳолда маъруза ва амалий машғулотларда оғзаки сўров, тест ўтказиш, суҳбат, назорат иши, коллеквиум, уй вазифаларини текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин;
- **оралиқ назорат (ОН)** - семестр давомида ўқув дастурининг тегишли (фанларнинг бир неча мавзуларини ўз ичига олган) бўлими тугаллангандан кейин талабанинг назарий билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Оралиқ назорат бир семестрда икки марта ўтказилади ва шакли (ёзма, оғзаки, тест ва ҳоказо) ўқув фанига ажратилган умумий соатлар ҳажмидан келиб чиққан ҳолда белгиланади;
- **якуний назорат (ЯН)** - семестр якунида муайян фан бўйича назарий билим ва амалий кўникмаларни талабалар томонидан ўзлаштириш даражасини баҳолаш усули. Якуний назорат асосан таянч тушунча ва ибораларга асосланган "Ёзма иш" шаклида ўтказилади.

ОН ўтказиш жараёни кафедра мудири томонидан тузилган комиссия иштирокида мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда **ОН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ОН** қайта ўтказилади.

Олий таълим муассасаси раҳбарининг буйруғи билан мониторинг ва ички назорат бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида **ЯН** ни ўтказиш жараёни мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда **ЯН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ЯН** қайта ўтказилади.

Талабанинг билим савияси, кўникма ва малакаларини назорат қилишнинг рейтинг тизими асосида талабанинг фан бўйича ўзлаштириш даражаси баллар орқали ифодаланади.

Фан бўйича талабаларнинг семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади, шундан: Я.Н.-30 балл, Ж.Н.-35 балл ва О.Н.-35 балл қилиб тақсимланади.

Балл	Баҳо	Талабаларнинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш. Ижодий фикрлай олиш. Мустақил мушоҳада юрита олиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини

		тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада қилиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга бўлмаслик. Билмаслик

Фан бўйича саралаш бали 55 баллни ташкил этади. Талабанинг саралаш баллдан паст бўлган ўзлаштириши рейтинг дафтарчасида қайд этилмайди.

Талабаларнинг ўқув фани бўйича мустақил иши жорий, оралиқ ва якуний назоратлар жараёнида тегишли топшириқларни бажариши ва унга ажратилган баллардан келиб чиққан ҳолда баҳоланади.

Талабанинг фан бўйича рейтинги қуйидагича аниқланади: R=V*Ў/100,

бу ерда: V- семестрда фанга ажратилган умумий ўқув юкламаси (соатларда); *Ў* -фан бўйича ўзлаштириш даражаси (балларда).

Фан бўйича жорий ва оралиқ назоратларга ажратилган умумий баллнинг 55 фоизи саралаш балл ҳисобланиб, ушбу фоиздан кам балл тўплаган талаба якуний назоратга киритилмайди.

Жорий **ЖН** ва оралиқ **ОН** турлари бўйича 55 балл ва ундан юқори бални тўплаган талаба фанни ўзлаштирган деб ҳисобланади ва ушбу фан бўйича якуний назоратга кирмаслигига йўл қўйилади.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир назорат туридан белгиланган қоидаларга мувофиқ тўплаган баллари йиғиндисига тенг.

ОН ва **ЯН** турлари календарь тематик режага мувофиқ деканат томонидан тузилган рейтинг назорат жадваллари асосида ўтказилади. **ЯН** семестрнинг охирги 2 ҳафтаси мобайнида ўтказилади.

ЖН ва **ОН** назоратларда саралаш балидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий ва оралиқ назоратлар учун эса якуний назоратгача бўлган муддат берилади.

Талабанинг семестрда **ЖН** ва **ОН** турлари бўйича тўплаган баллари ушбу назорат турлари умумий балининг 55 фоизидан кам бўлса ёки семестр давомида жорий, оралиқ ва якуний назорат турлари бўйича тўплаган баллари йиғиндиси 55 балдан кам бўлса, у академик қарздор деб ҳисобланади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, фан бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) нафардан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда

ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув-услубий бошқарма ҳамда мониторинг ва ички назорат бўлими томонидан назорат қилинади.

Талабалар ЖН ва ОНдан тўплайдиган балларнинг намунавий мезонлари

т/р	Назорат туридаги топшириқларнинг номланиши	Максимал йиғиш мумкин бўлган балл	ЖН ва ОН баллар тақсимоти		
I. Жорий назоратдаги баллар тақсимоти		**35 балл**	*1-ЖН (15 б)*	*2-ЖН (14 б)*	*3-ЖН (6 б)*
Маъруза машғулотларда					
1.	Талабанинг маъруза машғулотларда фаоллиги, мунтазам равищда конспект юритиши учун	6	3	2	1
2.	Мустакил таълим топшириқларининг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши (кейс-стадилар, эссе, реферат, тақдимот ва бошқа турдаги мустақил таълим топшириқлари)	9	3	3	3
Амалий машғулотларда					
1	Талабанинг машғулотларда фаоллиги, саволларга тўғри жавоб берганлиги, амалий топшириқ (масала, мисол) ларни бажарганлиги учун	20	9	9	2
II. Оралиқ назорат		**35 балл**			
1.	Биринчи оралиқ назорат (амалий машғулот ўқитувчиси томонидан қабул қилинади)	15	Семестрнинг 10-ҳафтаси		
2.	Иккинчи оралиқ назорат (маърузачи ўқитувчиси томонидан қабул қилинади). Иккинчи оралиқ назорат 2 босқичда амалга оширилади. Биринчи босқич, 10 балл-талаба якка тартибда топшириқлар олади ва ҳимоя қилади. Иккинчи босқич, 10 балл-талабалар кичик гуруҳларга бўлинади (ҳар бир гуруҳда талабалар сони 5-7 тагача бўлиши мумкин), ҳар бир гуруҳга	20	Семестрнинг 11-17-ҳафталар оралиғида		

	алоҳида топшириқлар берилади ва ҳимоя қабул қилинади. Топшириқлар 2-3-ҳафталар оралиғида талабаларга бириктирилади. Гуруҳнинг фаоллиги, берилган топшириқни назарий ва амалий жиҳатдан ёритилиши, хулосаларнинг мантиқий боғликлиги, креатив мулоҳазаларнинг мавжудлиги, ҳуқуқий-норматив ҳужжатларни билиши ва бошқа талабларга мослиги ҳисобга олинади. Гуруҳдаги ҳар бир талабага 0-10 оралиғида бир хил балл қўйилади. Ҳимоя кафедра мудири томонидан тасдиқланган график асосида дарс машғулотларидан сўнг ташкил этилади		
III. Якуний назорат		**30 балл**	Семестрнинг охирги икки ҳафтасида
Жами:		**100 балл**	

Изоҳ. Ж.Н. ва О.Н. бўйича талабалар рейтинг балларининг тақсимоти шу фан бўйича ишлаб чиқилган силлабусда батафсил келтирилади.

Якуний назорат “Ёзма иш” шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат 30 баллик “Ёзма иш” вариантлари асосида ўтказилади.

Агар якуний назорат марказлашган тест асосида ташкил этилган бўлиб фан бўйича якуний назорат “Тест” шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат қуйидаги жадвал асосида амалга оширилади:

№	Кўрсаткичлар	ЯН баллари	
		максимал балл	**ўзгариш оралиғи**
1.	Фан бўйича якуний ёзма иш назорати	30	0-30
2.	Фан бўйича якуний тест назорати	30	0-30
	Жами	**30**	**0-30**

Якуний назоратни “Ёзма иш” асосида ўтказиш

М Е З О Н И

Талабалар фандан якуний назоратни тест топшириқлари ёки “Ёзма иш” усулида топширадилар ва уларни ўзлаштириш кўрсаткичи 0 дан 30 баллгача баҳоланади. Агар якуний назорат “Ёзма иш” усулида амалга оширилса, синов кўп вариантли усулда ўтказилади. Ҳар бир вариантда мавзулар юзасидан

бештадан савол бўлиб, ҳар бир саволга тегишли жавоблар ёзилади. Ҳар бир саволга ёзилган жавоблар бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 0-6 балл оралиғида баҳоланади. Берилган ҳар бир саволға талаба томонидан фаннинг назарий ва услубий асослари тўғри ва тўлиқ ёритилса, фан доирасида мустақил фикрга эга бўлса ва уни ёзма шаклда баён эта олса, жавобда мантиқий яхлитликка эришилса, ўзлаштириш умумий кўрсаткичи 0-6 балл билан баҳоланади.

Берилган ҳар бир саволга жавоб ёзилмаса, нотўғри жавоб ёзилса ёки ўқув адабиётидан сўзма-сўз кўчириб ёзилса, амалий топшириқ шартида белгиланган амаллар бажарилмаса, иқтисодий ҳодиса ва жараёнларга таъсир этувчи омиллар аниқланмаса, хулоса ёзилмаса ўзлаштириш кўрсаткичи 0-1 балл билан баҳоланади. Ёзма синов бўйича умумий ўзлаштириш кўрсаткичини аниқлаш учун вариантда берилган саволларнинг ҳар бири учун ёзилган жавобларга қўйилган ўзлаштириш баллари қўшилади ва йиғинди талабанинг якуний назорат бўйича ўзлаштириш бали ҳисобланади.

Якуний назоратни "Тест топшириқлари" асосида ўтказиш
М Е З О Н И

Агар якуний назорат "Тест топшириқлари" асосида амалга оширилса, синов кўп вариантли усулда компьютер синфларида ўтказилади. Ҳар бир вариантда 30 тадан тест топшириғи бўлиб, талабага саволларнинг жавобини белгилаш учун 30 дақиқа вақт берилади. Ҳар бир тест топшириғига талаба томонидан берилган жавоблар 1 балл билан баҳоланади.